

Univerzita Palackého v Olomouci

Právnická fakulta

Jan Macl

Dopad novel insolvenčního zákona č. 64/2017 Sb.
a č. 31/2019 Sb. na institut oddlužení

Rigorózní práce

Olomouc 2019

Prohlašuji, že jsem rigorózní práci na téma *Dopad novel insolvenčního zákona č. 64/2017 Sb. a č. 31/2019 Sb. na institut oddlužení* vypracoval samostatně a citoval jsem všechny použité zdroje.

V Pardubicích dne 28.6. 2019

.....

Jan Macl

Poděkování patří Mgr. Martinu Schreierovi, soudci Krajského soudu v Hradci Králové – pobočky v Pardubicích za cenné rady a připomínky a mé rodině za podporu při tvorbě práce.

Obsah

Seznam použitých zkratk	9
Úvod	11
1. Insolvenční právo, insolvenční řízení a oddlužení jako úpadek spotřebitele	13
2. Rozsah změn provedených IZ 2017 a IZ 2019 v institutu oddlužení	19
2.1 Novelizovaná ustanovení nedopadající na oddlužení	19
2.2 Výčet změn dopadajících na oddlužení a jejich kategorizace	24
3. Analýza dopadu IZ 2017 a IZ 2019 na oddlužení	26
3.1 Změny náležející k hlavním cílům dle důvodové zprávy k IZ 2017 a související změny dle IZ 2019	26
3.1.1 Změna systému přidělování insolvenčních věcí v oblasti oddlužení	26
3.1.2 Zvýšení nároků pro odvolání insolvenčního správce věřiteli v oddlužení	27
3.1.3 Napadení prodeje mimo dražbu žalobou v případě absence dobré víry	30
3.1.4 Povinné formuláře pro změnu věřitele a redukce soudního rozhodování o změně v osobě věřitele	31
3.1.5 Odměna insolvenčního správce z přezkoumaných přihlášek v oddlužení a povinná deponace zálohy na odměnu a hotové výdaje	33
3.1.6 Zrušení přezkumných jednání a omezení konání schůzí věřitelů v oddlužení a modifikace postupu při rozhodování o návrhu na povolení oddlužení	36
3.1.7 Zastavení řízení o úpadku řešeném oddlužením namísto prohlášení „prázdného“ konkursu	48
3.1.8 Posílení doručování dokumentů do datových schránek	51
3.1.9 Posílení formulářových podání	53
3.1.10 Osvobození od placení pohledávek bez návrhu dlužníka	54
3.1.11 Regulace subjektů poskytujících služby v oblasti oddlužení	56
3.2 Změny nenáležející k hlavním cílům dle důvodové zprávy k IZ 2017 a související změny dle IZ 2019	60
3.2.1 Oprávnění místně nepříslušného soudu k bezodkladnému opatření	60
3.2.2 Podrobnější specifikace výkonu funkce insolvenčního správce	61
3.2.3 Obesílání orgánů sociálního zabezpečení a ostatních orgánů veřejné moci	63
3.2.4 Oddlužení dlužníka se závazky z podnikání	64
3.2.5 Majetkový režim manželů v oddlužení	67
3.2.6 Zavedení oddlužení plněním splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty a úprava podmínek přípustnosti oddlužení a jeho splnění	69

3.2.7 Přechodná ustanovení	74
3.3 Ostatní změny vycházející z pozměňovacích návrhů k IZ 2017 a k IZ 2019	75
3.3.1 Zpeněžení majetkové podstaty exekutorem a specifikace součinnosti exekutora	75
3.3.2 Rozhodnutí incidenčního sporu jiným soudcem insolvenčního soudu	76
3.3.3 Okruh adresátů doručování zvlášť.....	76
3.3.4 Vyhláška při podání insolvenčního návrhu spojeného s návrhem na povolení oddlužení a absence seznamu závazků	77
4. Návrhy de lege ferenda	79
4.1 Návrhy autora	79
4.2 Inspirace ze zahraničí – slovenská právní úprava	82
Závěr	85
Seznam použitých zdrojů	87
Abstrakt.....	93
Klíčová slova	95
Příloha č. 1 - Seznam změn provedených v insolvenčním zákoně zákonem č. 64/2017 Sb. (IZ 2017) ..	97
Příloha č. 2 - Seznam změn provedených v insolvenčním zákoně zákonem č. 31/2019 Sb. (IZ 2019)	115

Seznam použitých zkratk

DPH	daň z přidané hodnoty
EHP	Evropský hospodářský prostor
EU	Evropská unie
IZ 2014	insolvenční zákon ve znění účinném od 1. 1. 2014 do 30. 6. 2017
IZ 2017	insolvenční zákon ve znění účinném od 1. 7. 2017 do 31. 5. 2019
IZ 2019	insolvenční zákon ve znění účinném od 1. 6. 2019 dosud
ministerstvo	Ministerstvo spravedlnosti ČR
NPO	návrh na povolení oddlužení
ODD SK+ZMP	oddlužení plněním splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty
ODD ZMP	oddlužení zpeněžením majetkové podstaty
o.s.ř.	občanský soudní řád
SJM	společné jmění manželů
VŠE	Vysoká škola ekonomická v Praze
ZKR	slovenský zákon o konkursu a restrukturalizaci
ZKV	zákon o konkursu a vyrovnání

Úvod

Dne 1. července 2017 nabyl účinnosti zákon č. 64/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony. Pro insolvenční zákon ve znění této novely je v práci užitá zkratka „IZ 2017“. Tato novela patří od nabytí účinnosti insolvenčního zákona v roce 2008 k velmi významným, co do rozsahu a co do důsledků minimálně srovnatelná s tzv. revizní novelou insolvenčního zákona provedenou zákonem č. 294/2013 Sb. s účinností od 1. ledna 2014 (označované v práci jako „IZ 2014“). Znění IZ 2017 je výsledkem vládního návrhu zákona označovaného v 7. volebním období (2013 – 2017) Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR jako sněmovní tisk č. 785/0, jehož podoba byla výrazně ovlivněna schválenými pozměňovacími návrhy.

O téměř dva roky později, dne 1. června 2019 nabyl účinnosti zákon č. 31/2019 Sb. Tato novela byla projednávána již v 7. volebním období Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR (2013 - 2017) jako sněmovní tisk č. 1030/0, schválená verze však vychází ze sněmovního tisku č. 71/0 zařazeného v 8. volebním období Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR (od r. 2017). Pro insolvenční zákon ve znění této novely je v práci užitá zkratka „IZ 2019“. Stejně jako IZ 2017, i konečná podoba IZ 2019 byla výrazně ovlivněna pozměňovacími návrhy v průběhu legislativního procesu. Změny provedené oběma novelami jsou shrnuty v přílohách č. 1 a č. 2 této práce spolu s poznámkou, zda novelizované ustanovení vychází z původního návrhu, z pozměňovacího návrhu, nebo zda bylo součástí původního návrhu, který byl dotčen pozměňovacím návrhem. To, zda každá dílčí změna vychází z vládního návrhu, či byla do novely přidána později, není rozhodující jen pro to, zda jsou změny komentovány v důvodové zprávě k zákonu. Při budoucí interpretaci a hledání smyslu zákona dávají také tušit, s jakým předstihem a jak pečlivě byly plánovány. Novela IZ 2019 v řadě bodů provádí změny v ustanoveních dotčených účinností IZ 2017, a to jak v souladu s původním záměrem IZ 2017 zákona, tak v rozporu s ním. Insolvenční právo lze proto spolehlivě označit za obor se značnou dynamikou, na kterou má tato práce v úmysl reagovat.

Pro přehlednost je vhodné uvést, že kromě dvou řešených novel bylo v mezidobí od 1. července 2017 do 31. května 2019 znění insolvenčního zákona dále novelizováno zákony č. 183/2017 Sb. (*od 1. 7. 2017 – změna terminologie u správního trestání*), č. 291/2017 Sb. (*od*

1. 12. 2017 – změna způsobu uspokojení pohledávky související se správou domu a pozemku vůči vlastníku jednotky), č. 182/2018 Sb. (od 1. 10. 2018), č. 307/2018 Sb. (od 4. 1. 2019 – v obou případech se jedná o dílčí změny u úpadku finančních institucí) a č. 80/2019 Sb. (pohledávka vzniklá z opravy výše daně z přidané hodnoty).

Rigorózní práce se, stejně jako většina novelizovaných ustanovení, věnuje oddlužení, což je z kvantitativního hlediska naprosto dominantní způsob řešení úpadku v České republice.¹ Cílem této práce je analyzovat dopad jednotlivých změn provedených v insolvenčním zákoně novelami IZ 2017 a IZ 2019 na institut oddlužení a na jeho účastníky. Hodnotícím kritériem této analýzy je zejména přínos z pohledu cíle a vybraných zásad insolvenčního řízení a účelu oddlužení. Počáteční část práce je věnována zařazení insolvenčního práva, povaze insolvenčního řízení, jeho zásadám a účelu oddlužení. Práce poté kategorizuje změny dotýkající se oddlužení do logických celků, které následně analyzuje. K dosažení tohoto cíle jsou užity především metody logické.² Po provedení analýzy změn vycházejících z obou novel insolvenčního zákona je v poslední kapitole představeno několik úvah de lege ferenda.

V práci jsou jako zdroj použity právní předpisy, důvodové zprávy, judikatura, odborná literatura a články. Vedle těchto zdrojů v práci uplatňuji zkušenosti z působení ve funkci asistenta soudce na insolvenčním oddělení Krajského soudu v Hradci Králové – pobočky v Pardubicích.

Pozn. Pokud není v práci uveden předpis, nebo z kontextu nevyplývá jinak, uvedená ustanovení se vždy vztahují k insolvenčnímu zákonu. V ustanoveních, kde došlo k přečíslování, je užito označení dle IZ 2019. Rigorózní práce vychází z právního stavu ke dni 1. 6. 2019, tedy ke dni nabytí účinnosti IZ 2019.

¹ Za období roku 2017 bylo podáno 23 146 insolvenčních návrhů, z toho 20 942 návrhů na povolení oddlužení (jedná se o 90,48 % oddlužení z celkového počtu insolvenčních návrhů, při zohlednění drobné odchylky, kdy dlužník podá návrh na povolení oddlužení v pozdějším roce, než kdy dané řízení bylo zahájeno insolvenčním návrhem podaným věřitelem). Ve stejném období bylo povoleno oddlužení v 19 043 případech. Zdroj: Vývoj insolvenční v ČR [online]. [cit: 22. září 2018.] Dostupné na <<https://www.creditreform.cz/novinky-downloads/vyvoj-insolvenci-v-cr.html>>.

² KNAPP, Viktor. Vědecká propedeutika pro právníky. 1. vydání. Praha: EURLEX BOHEMIA s.r.o., 2003. 236 s.

1. Insolvenční právo, insolvenční řízení a oddlužení jako úpadek spotřebitele

Insolvenční právo je souhrnem právních norem, které upravují insolvenční řízení. Insolvenční řízení je pak specifickým řízením, jehož předmětem je dlužníkův úpadek nebo hrozící úpadek a způsob jeho řešení. Bezpochyby nejbezpečnější je proto označit insolvenční právo za specifické právní odvětví.³ Tato definice však nevypovídá o zařazení ani povaze insolvenčního práva, v důsledku čehož nás nemůže dovést ani k cíli/účelu insolvenčního řízení. Podle F. Zouklíka⁴ z historických důvodů sice vzniká dojem, že insolvenční řízení je institutem obchodního práva, avšak nelze pochybovat o tom, že insolvenční řízení je součástí civilního procesu a insolvenční právo je součástí civilního práva procesního. V této souvislosti není bez zajímavosti, že české soudy dle rozvrhů práce tradičně insolvenční oddělení zařazují do obchodních úseků, nicméně od té doby, co insolvenční zákon do našeho právního řádu zavedl institut oddlužení, se značná část insolvenčních řízení týká úpadku nepodnikatelských subjektů.

Nabízí se celá řada právních odvětví, jež s insolvenčním řízením souvisí. Za zmínku tak např. stojí otázka zařazení insolvenčního práva do systému práva finančního,⁵ účinky prohlášení konkursu na společné jmění manželů zasahující do práva rodinného (§ 268 až 276) či přesah insolvenčního práva do práva trestního, kdy na jedné straně poškození, v jejichž prospěch bylo zřízeno zajištění podle trestního řádu, požívají v insolvenčním řízení preferenčního postavení (§ 167 odst. 2, § 173 odst. 1, § 283 odst. 3), na druhé straně pak trestní zákoník⁶ sankcionuje některé nežádoucí typy chování v insolvenčním řízení (§ 222 až 227 trestního zákoníku). Tyto přesahy však nemohou překonat skutečnost, že insolvenční zákon se věnuje především procesnímu postupu, jehož prostřednictvím dochází ke kolektivnímu uspořádání majetkových vztahů mezi věřiteli a dlužníkem. Pro výstižnou definici uijme část odůvodnění nálezu Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 23/14: „*Insolvenční řízení je specifickým druhem civilního řízení, kde se obecná pravidla soudního řízení použijí*

³ MARŠÍKOVÁ, Jolana a kol. Insolvenční zákon s poznámkami a judikaturou. 2. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2014. 864 s.

⁴ WINTEROVÁ, Alena a kol. Civilní právo procesní: Vysokoškolská učebnice. 3. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Linde, 2011. s. 592 a násl.

⁵ Podrobněji např. SCHNEIDEROVÁ, Diana. 2017. Insolvenční právo jako součást finančního práva. Magisterská diplomová práce [Online] 2017. Dostupné na <https://is.muni.cz/th/g06ng/?zoomy_is=1>.

⁶ Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

jen přiměřeně a podpůrně, a to tehdy, nestanoví-li insolvenční zákon jinak, nebo není-li takový postup v rozporu se zásadami, na kterých spočívá insolvenční řízení (§ 7 IZ). V tomto řízení plní stát (soudní moc) odlišné funkce, než je tomu ve sporném řízení podle pravidel občanského soudního řádu, nebo není-li to možné, podle pravidel zákona č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů. [...] Insolvenční řízení nelze vnímat jako spor o existenci bankrotu, přičemž určitá souvislost se sporným řízením je v tom, že se v jeho rámci autoritativně řeší existence a výše pohledávek; s nesporným řízením má společnou mnohost účastníků a úsilí o uspořádání poměrů mezi nimi a s exekucním to, že v nich jde o přímé donucení.“⁷

Dle § 1 IZ je cílem insolvenčního řízení řešení úpadku (a hrozícího úpadku) dlužníka některým ze stanovených způsobů tak, aby došlo k uspořádání majetkových vztahů k osobám dotčeným dlužníkovým úpadkem (nebo hrozícím úpadkem) a k co nejvyššímu a zásadně poměrnému uspokojení dlužníkových věřitelů. Tím se mj. liší od exekučního řízení (a potažmo vykonávacího řízení), jehož účelem je na základě exekučního titulu vymoci plnění ve prospěch individuálního věřitele (oprávněného), a to nikoliv zásadně poměrně, nýbrž zpravidla v pořadí, v němž byla pohledávka uplatněna.⁸ Exekuční i insolvenční řízení „se sice týkají majetku dlužníka, ale směřují k rozdílným cílům, k jejichž dosažení používají odlišných prostředků, každé řízení probíhá u jiného soudu, jsou vybudována na jiných zásadách a principech. Pro výše uvedená specifika se obě řízení považují za samostatné druhy civilního procesu, které existují nezávisle na sobě. Pokud však dojde k jejich souběhu, musí exekuční řízení ustoupit před insolvenčním řízením do pozadí.“⁹

Insolvenční řízení spočívá na zásadách, jejichž demonstrativní výčet je obsažen ve čtyřech bodech (písmenech) ustanovení § 5 IZ. Za klíčové považují zásady rovnosti účastníků, maximalizace uspokojení věřitelů, zásadně poměrného uspokojení věřitelů a rychlosti a hospodárnosti insolvenčního řízení vyjádřené v ustanovení § 5 písm. a) IZ, dle kterého musí být insolvenční řízení vedeno tak, aby žádný z účastníků nebyl nespravedlivě poškozen nebo nedovoleně zvýhodněn a aby se dosáhlo rychlého, hospodárného a co nejvyššího uspokojení

⁷ Nález Ústavního soudu ze dne 11. července 2017, sp. zn. Pl. ÚS 23/14.

⁸ Liší se v závislosti na způsobu provedení exekuce, podrobněji např. § 280 a § 309 o.s.ř.

⁹ DOBEŠOVÁ, Eva. 2018. Sřtět exekučního a insolvenčního řízení. Magisterská diplomová práce [Online] 2018, str. 17 a násl. Dostupné na <https://is.muni.cz/th/g69ms/Diplomova_prace.pdf>.

věřitelů.¹⁰ Podstatou této zásady je vyvážení požadavků „*spravedlnosti spojené s účastníkům přiznanými právy, s požadavky na rychlost a efektivitu celého insolvenčního řízení. Rychlost řízení tak nepředstavuje kategorii samu o sobě, ale pouze v kombinaci se spravedlivým hájením zájmů účastníků insolvenčního řízení*“.¹¹ Hovoří-li zákon o tom, že žádný z účastníků nesmí být nespravedlivě poškozen, má tím s ohledem na definici účastníka řízení v § 14 IZ na mysli nejen práva věřitelů, ale i dlužníka. Normotvorba zákonodárce v oblasti insolvenčního práva tak je (či by měla být) v tomto ohledu neustálou snahou o dosažení rovnováhy mezi účastníky řízení tak, aby věřitelé obdrželi co největší část svých pohledávek a dlužník nebyl uvržen do neřešitelné sociální situace. V případě dlužníka - právnické osoby je tato zásada pochopitelně modifikována do té míry, že ze své podstaty se právnická osoba do neřešitelné sociální situace dostat nemůže, avšak i zde platí, že právnická osoba nesmí být nespravedlivě poškozena. Za velmi důležitou považuji také zásadu transparentnosti, která, ač v § 5 výslovně neuvedena, je jednoznačně zhmotněna v právní úpravě insolvenčního rejstříku (§ 419 až § 425). Transparentnost v insolvenčním řízení velmi posiluje prvek veřejnosti, a to i přes paradoxně poměrně malý význam zásady ústnosti.¹²

Pakliže shrneme výše citovaná ustanovení zákona, právní názory a zásady insolvenčního zákona, lze dojít k závěru, že insolvenční právo je specifickým druhem civilního řízení s prvky řízení sporného i nesporného, jež má přesahy do ostatních právních disciplín. Cílem insolvenčního řízení je uspořádat majetkové vztahy mezi dlužníkem a jeho věřiteli takovým způsobem, aby žádná ze stran nebyla poškozena. Tento cíl by měl být všemi procesními subjekty držen v patrnosti po celou dobu insolvenčního řízení a v souladu s tímto cílem by měly být vedeny i veškeré úvahy de lege ferenda.

Po vymezení insolvenčního práva a insolvenčního řízení je na místě rozebrat oddlužení jako sanační řešení úpadku určené především spotřebitelům. Spotřebitelem je dle občanského zákoníku¹³ každý člověk (fyzická osoba), který mimo rámec své podnikatelské činnosti nebo mimo rámec samostatného výkonu svého povolání uzavírá smlouvu s podnikatelem nebo s

¹⁰ V podrobnostech o ostatních zásadách insolvenčního řízení viz: RICHTER, Tomáš. ZÁKLADNÍ ZÁSADY INSOLVENČNÍHO ŘÍZENÍ [online]. Právník 9/2016, str. 713-732. Dostupné na <https://kramerius.lib.cas.cz/search/nimg/IMG_FULL/uuid:1f8882e8-9454-4aad-88e5-c649c1c15a08#page=1>.

¹¹ Nález Ústavního soudu ze dne 13. října 2016, sp. zn. III. ÚS 1589/15.

¹² RICHTER, Tomáš. ZÁKLADNÍ ZÁSADY INSOLVENČNÍHO ŘÍZENÍ [online]. Právník 9/2016, str. 718. Dostupné na <https://kramerius.lib.cas.cz/search/nimg/IMG_FULL/uuid:1f8882e8-9454-4aad-88e5-c649c1c15a08#page=1>.

¹³ § 419 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

ním jinak jedná. Nicméně, podnikatelem ve smyslu § 420 a § 421 občanského zákoníku¹⁴ jsou i osoby samostatně výdělečně činné, které v dnešní době tvoří značnou část insolvenční populace a přitom v jiných vztazích sami vystupují jako spotřebitelé. Oddlužení je jedním ze způsobů řešení úpadku, který upravuje insolvenční zákon. Účelem oddlužení je navrácení dlužníka do oficiálního plnohodnotného ekonomického a sociálního života při maximální možné míře ochrany práv věřitelů. Prostředkem k dosažení tohoto účelu a tedy motivace dlužníka pro podání návrhu na povolení oddlužení je možnost dosáhnout osvobození od placení pohledávek.¹⁵ Typický dlužník v tuzemském insolvenčním řízení je fyzická osoba s nízkým příjmem, která má domicil na území České republiky a jeho dluhy nemají převážně původ v podnikatelské činnosti.

Věřitelé, kteří přihlásili své pohledávky do oddlužení, pocházejí zpravidla z poměrně úzkého okruhu subjektů a v jednotlivých insolvenčních řízeních se totožné subjekty neustále opakují. Těmito věřiteli jsou bankovní instituce, nebankovní instituce poskytující půjčky a úvěry, soudní exekutoři (pohledávky z odměny exekutora a nákladů exekuce), veřejné instituce (pohledávky ze zdravotního a sociálního pojištění, neuhrazených daňových povinností, místních poplatků), dopravní podniky, provozovatelé telekomunikačních služeb či dodavatelé energií.¹⁶ Není přitom neobvyklé, aby někteří z těchto opakujících se věřitelů měli domicil v zahraničí (v Evropské unii i mimo ní), avšak to neznamená, že podstatnou část své podnikatelské činnosti nesoustředí na území ČR. Věřitelé, kteří jsou sami spotřebitelé, se do insolvenčních řízení jiných spotřebitelů přihlašují, avšak v mnohem menší míře, než by odpovídal skutečný objem jejich pohledávek.¹⁷ Tito věřitelé podle mého názoru nemají dostatek informací a právního povědomí a za současného stavu často nejsou schopni účinně bránit svá práva. Motivace věřitelů se liší dle typu dlužníka, na jehož majetek je insolvenční řízení vedeno. V úpadcích podnikatelských (zejména korporací) může být majetková podstata o značné hodnotě, ve spotřebitelských úpadcích tomu tak zpravidla není; pokud přeci ano, jedná se obvykle o obydlí dlužníka, tvořící zajištění některé z pohledávek. Kromě legitimního nároku na uspokojení co nejvyšší části svých pohledávek může být nekalou motivací věřitele při úpadku podnikatele také snaha oslabit či poškodit konkurenci šikanózním insolvenčním návrhem, poškozovat ostatní věřitele a zkracovat jejich uspokojení, či jako osoba spřízněná s

¹⁴ Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁵ Závěrečná zpráva zhodnocení dopadů regulace k důvodové zprávě k IZ 2019, str. 12.

¹⁶ • HOSPODKA, Jan a kol. Oddlužení v České republice – příjmy dlužníků, výše jejich dluhu a struktura věřitelů [online]. vse.cz, 2017 [cit. 1. dubna 2019]. Dostupné na <<https://www.vse.cz/aop/573>>.

¹⁷ Tuto informaci vyvozují ze skutečnosti, že se v mnohých případech domáhají vstupu do insolvenčního řízení poté, co zmeškali lhůtu k podání přihlášky své pohledávky

dlužníkem zatajit nebo vyvést majetek z majetkové podstaty. Motivace věřitele jednajícího v dobré i zlé víře se každopádně projevuje aktivnější účastí věřitele v insolvenčním řízení. Oproti tomu motivace věřitelů v případě úpadku spotřebitele je vedena jak legitimním zájmem na co nejvyšším uspokojení svých pohledávek.

Motivací dlužníka - spotřebitele pro dobrovolný vstup do insolvenčního řízení je spíše snaha umořit své dluhy, resp. nechat se od jejich části osvobodit, než formální vědomí toho, že naplnil zákonnou definici úpadku a proto by měl uspořádat své majetkové vztahy k věřitelům zásadně poměrně prostřednictvím insolvenčního řízení. Jinak řečeno, dlužník - spotřebitel podává insolvenční návrh zejména proto, že předpokládá, že tím vyřeší svou ekonomickou situaci, zatímco dlužník - podnikatel se může podáním snažit jak o sanační řešení úpadku svého podniku, tak plnit svou povinnost vyplývající z § 98 a § 99. Možnost sanačního řešení úpadku, která dlužníky motivuje ke vstupu do insolvenčního řízení, je ostatně příčinou toho, proč počet řízení zahájených podle insolvenčního zákona, několikanásobně převyšuje počet řízení zahájených za účinnosti zákona o konkursu a vyrovnání¹⁸ (dále také „ZKV“).¹⁹

¹⁸ Zákon č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁹ Celkově bylo od data účinnosti ZKV (1. října 1991) do data jeho zrušení (31. 12. 2007) kladně vyřízeno 19654 návrhů na konkurs nebo na vyrovnání, přičemž konkurs byl prohlášen v 19606 případech a ve 48 případech bylo povoleno vyrovnání; oproti tomu pouze za období roku 2017 bylo podáno 23 146 insolvenčních návrhů. Podrobněji viz: RICHTER, Tomáš. Insolvenční zákon v roce dva : první statistické údaje a pokus o jejich prozatímní interpretaci. XVII. Karlovarské právníké dny. 2009. a Vývoj insolvenční v ČR [online]. [cit: 22. září 2018.] Dostupné na <<https://www.creditreform.cz/novinky-downloads/vyvoj-insolvenci-v-cr.html>>.

2. Rozsah změn provedených IZ 2017 a IZ 2019 v institutu oddlužení

Novelu IZ 2017 lze označit primárně jako procesní novelu, neboť přináší mnohé změny v samotném průběhu oddlužení, zatímco novela IZ 2019, ač menšího rozsahu, přináší významné změny, které mají dopad do hmotněprávní sféry dlužníka.

Důvodová zpráva²⁰ k IZ 2017 uvádí ve své obecné části následující cíle seřazené v pěti bodech: a) změnu systému přidělování insolvenčních věcí v oblasti oddlužení, b) posílení dohledu nad výkonem funkce insolvenčního správce, c) zvýšení transparentnosti insolvenčního řízení, omezení administrativních úkonů insolvenčních soudů a posílení doručování dokumentů do datových schránek, d) regulaci subjektů poskytujících služby související s institutem oddlužení a e) intenzivnější ochranu před šikanózními insolvenčními návrhy. Vedle výše citovaných cílů definovaných důvodovou zprávou obsahuje IZ 2017 také některé vedlejší změny, jež nesledují žádný ze zmíněných cílů, a dále celá řada novelizovaných ustanovení vychází z pozměňovacích návrhů, na jejichž motivaci důvodová zpráva neposkytuje odpověď. Z důvodové zprávy k IZ 2019 vyplývá jediný cíl, a to zpřístupnění sanačního řešení úpadku širšímu okruhu dlužníků.²¹

Nejprve je proveden výčet negativní, tedy vyčlenění těch novelizovaných ustanovení, jež nedopadají na oddlužení. Na negativní výčet navazuje výčet pozitivní a v další kapitole analýza dopadu těchto změn na oddlužení.

2.1 Novelizovaná ustanovení nedopadající na oddlužení

Řešení oddlužení nebude ovlivněno negativní domněnkou platební neschopnosti dlužníka na základě předloženého výkazu stavu likvidity nebo výhledu vývoje likvidity [§ 3 odst. 3 a 6, § 128 odst. 3, § 131 odst. 2, § 431 písm. f)], neboť tento institut připravený na základě podkladového materiálu Centra pro restrukturalizaci a insolvenční Harryho Pollaka Fakulty podnikohospodářské VŠE²² se týká sporného úpadku v případě dlužníka, který je podnikatelem a vede účetnictví.

²⁰ Důvodová zpráva k IZ 2017.

²¹ Důvodová zpráva k IZ 2019 str. 31

²² V podrobnostech viz: • ALEXANDER, Juraj a kol. Mezera krytí v příkladech, Restrukturalizace a insolvence. Praha: Triton, 2017. 31 s.

Taktéž nebude oddlužení ovlivněno změnou vázanou na dlužníky zapsané v obchodním rejstříku, když k takovému zápisu by musely být naplněny podmínky § 42 (dobrovolný zápis) a zejména § 45 (povinný zápis) zákona o veřejných rejstřících.²³ Proto k oddlužení není zařazeno speciální pravidlo pro určení místní příslušnosti (§ 7b odst. 1), kdy pro určení příslušného soudu dlužníka zapsaného v obchodním rejstříku²⁴ je rozhodující sídlo ke dni, který předchází o 6 měsíců okamžik zahájení insolvenčního řízení. Toto pravidlo je dle důvodové zprávy vedeno snahou zamezit forum shoppingu [účelové změně sídla dlužníka, jejímž cílem je dosáhnout projednání věci u soudu (fora) dle vlastního výběru].

Jako jeden z cílů novely důvodová zpráva stanoví intenzivnější ochranu před šikanózními věřitelskými insolvenčními návrhy (§ 92, § 100a, § 101 odst. 1 a 3, § 102 odst. 1 a 6, § 105 odst. 1 a 2, § 107 odst. 3, § 108, § 128a odst. 2, 3, 4 a 5 a § 147 odst. 6). Záměrem šikanózního návrhu je „*poškození jiného soutěžitele na pověsti, na důvěryhodnosti, na možnosti ucházet se o veřejné zakázky a na možnosti a podmínkách získání úvěru apod. [...]* V důsledku takto zahájeného insolvenčního řízení dochází k výraznému poškození soutěžícího v pozici dlužníka – úpadce (aniž by jím fakticky byl) zejména v očích smluvních partnerů a veřejnosti.“²⁵ Z definice samozřejmě není vyloučeno, aby šikanózní návrh byl podán vůči dlužníku - spotřebiteli, nicméně jak bylo nastíněno výše, šikanózní návrhy jsou využívány převážně k poškození podnikatele jako prostředek nekalé obchodní soutěže. Osobně jsem případ šikanózního věřitelského insolvenčního návrhu vůči spotřebiteli nezaznamenal a jsem přesvědčen, že pokud vůbec, děje se tak velmi zřídka. Četnost takovýchto útoků je ostatně reflektována i v důvodové zprávě, kdy je ve vztahu k automatické povinnosti věřitele složit zálohu na náklady insolvenčního řízení spolu s podáním insolvenčního návrhu konstatováno, že právnické osoby - podnikatelé jsou terčem šikanózních návrhů nejčastěji, proto je jim přiznáno nejvíce ochrany. Pro insolvenční návrh vůči právnické osobě - podnikateli je tak stanovena záloha ve výši 50 000 Kč, zatímco pro návrh vůči právnické osobě - nepodnikateli a fyzické osobě je stanovena částka 10 000 Kč. Paradoxně se tak nejnižší ochrany proti šikanózním návrhům dostává fyzickým osobám - podnikatelům a není jasné, z čeho

²³ Zákon č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob, ve znění pozdějších předpisů.

²⁴ Zde nesouhlasím zcela se závěrem komentáře: KOZÁK, Jan a kol. 2018. Insolvenční zákon. Komentář. 4. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2018. s. 22, dle něhož došlo v zákoně k nepřesnosti ohledně termínů veřejný a obchodní rejstřík. Jestliže zákon hovoří o obchodním rejstříku, mám za to, že v tomto případě se jedná pouze o osoby uvedené v § 42 zákona č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob, ve znění pozdějších předpisů, nikoliv o všechny osoby zapisované do veřejných rejstřiků.

²⁵ Důvodová zpráva k IZ 2017, str. 39.

zákonodárce vyvozuje, že fyzické osoby – podnikatelé nejsou šikanózními návrhy ohroženi natolik, aby nezasluhovaly stejnou ochranu jako právnické osoby. Nadto jsem přesvědčen, že pro zavedení dvou kategorií záloh neexistuje rozumný důvod, uvážíme-li, že odměna insolvenčního správce v konkursu činí vždy minimálně 45 000 Kč,²⁶ nezávisle na tom, zda se jedná o úpadek právnické nebo fyzické osoby.

Oprávnění insolvenčního soudu uložit zahraničnímu věřiteli zaplacení jistoty na náklady insolvenčního řízení nebo na náhradu škody způsobenou jeho účastí v insolvenčním řízení (§ 182a) taktéž souvisí se snahou eliminovat nekalou činnost věřitelů v insolvenčním řízení. Sankcí za nesplnění této povinnosti je nepřihlížení k přihlášce věřitele. Toto ustanovení, vycházející z § 11 zákona o mezinárodním právu soukromém,²⁷ nedopadá na věřitele s domicilem v Evropské unii a Evropském hospodářském prostoru, u nichž je vzhledem k působnosti evropských předpisů zaručena efektivnější vymahatelnost odpovědnosti a transparentnější vlastnická struktura věřitele. Souhlasím s názorem zákonodárce, že věřitelé s domicilem mimo působnost českých orgánů (resp. orgánů jiných členských států EU a EHP), kteří jsou často ovládáni z tuzemska, představují v insolvenčním řízení riziko, a to právě z důvodu jejich neprůhledné vlastnické struktury a obtížné vymahatelnosti případně vzniklé odpovědnosti. Ačkoliv podíl přihlášek podaných zahraničními věřiteli do oddlužení není nezanedbatelný, jedná se typicky o pohledávky, které vznikly v tuzemsku a věřitel, obvykle bankovní subjekt nebo nebankovní poskytovatel půjčky či úvěru, buď sám sídlí v zahraničí (a v ČR má zpravidla organizační složku) nebo pohledávky na zahraničního věřitele postoupil. Aktivita těchto věřitelů se v oddlužení nijak neliší od ostatních tuzemských věřitelů - je tedy mnohem přiléhavější hovořit spíše o pasivitě věřitele, která ve valné většině případů nastává po podání přihlášky a sdělení bankovního spojení věřitele. Institut uložení zálohy zahraničnímu věřiteli bude proto, v souladu se záměrem intenzivnější ochrany proti šikanózním insolvenčním návrhům, využitelný především při řízení o úpadku podnikatele (korporace), nikoliv v případě oddlužení.

K oddlužení neřadím dále zpřísněné podmínky pro hlasování věřitelů spřízněných s dlužníkem a věřitelů s pohledávkami popřeny a nezjištěnými (§ 51, § 52, § 53, 58 odst. 3, § 189 odst. 1 a § 295 odst. 2 a 3). V návaznosti na výše rozebrané motivace účastníků

²⁶ § 1 odst. 5 vyhlášky č. 313/2007 Sb., o odměně insolvenčního správce, o náhradách jeho hotových výdajů, o odměně členů a náhradníků věřitelského výboru a o náhradách jejich nutných výdajů, ve znění pozdějších předpisů.

²⁷ Zákon č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém, ve znění pozdějších předpisů.

insolvenčního řízení lze konstatovat, že změna tohoto ustanovení dopadá zejména na úpadky podnikatelské (korporátní), kdy se věřitelé snaží „ovládnout“ insolvenční řízení (prostřednictvím hlasováním na schůzi věřitelů, volby věřitelských orgánů, případně jednáním prostřednictvím těchto orgánů). Pro oddlužení je naopak typická pasivita věřitelů, proto změna dotčených ustanovení nebude mít významný dopad na jejich řešení. Kromě přísně stanovených lhůt, kdy musí věřitel navrhnout, aby soud rozhodl o jeho hlasovacím právu, je stanoven zákaz hlasování pro osoby, které tvoří s dlužníkem koncern nebo jsou osobami dlužníkovi blízkými. Dle důvodové zprávy se tyto osoby se zpravidla nacházejí v závažném střetu zájmů a jejich možnost hlasovat v insolvenčním řízení byla dle dřívějšího znění zákona neomezená. Důvodová zpráva poukazuje na slovenskou a německou právní úpravu, jež je v otázce hlasování věřitelů ještě přísnější než navrhované znění, a shrnuje předchozí legislativní znění § 53, jehož původní text „*Nejde-li o volbu věřitelského výboru, nesmí žádný z věřitelů hlasovat ve vlastní věci nebo ve věci osoby věřiteli blízké anebo osoby, která tvoří s věřitelem koncern*“ byl s účinností od 1. 1. 2014 změněn tak, že věřitel může ve věci osoby, která tvoří s věřitelem koncern, nebo ve věci osoby věřiteli blízké, hlasovat, nestanoví-li zákon jinak. Proti závěru důvodové zprávy se vymezuje A. Sigmund,²⁸ dle něhož je přístup českého zákonodárce velmi přísný a dosti negativistický, když „*evropským trendem je naopak všemožná podpora sanačního řešení úpadku. Naše úprava jde nyní po novele opačným směrem. Evropský trend je přitom více nadhledový a na řešení korporátního úpadku pohlíží nikoliv pouze prizmatem výše uspokojení předinsolvenčních pohledávek (...), ale zohledňuje i z národohospodářského hlediska důležité funkcionality jako jsou zachování zaměstnanosti, záchrana a přežití existující korporace jako ekonomické jednotky, zachování dodavatelsko-odběratelských vztahů apod.*“

S předcházejícím odstavcem souvisí také povinnost věřitele doložit svého skutečného majitele, jestliže uplatňuje pohledávku nabytou postoupením nebo obdobným způsobem po zahájení insolvenčního řízení anebo v posledních 6 měsících před zahájením insolvenčního řízení (§ 19 odst. 2, § 105 odst. 3 a § 177 odst. 2 až 7), neboť „*bez povinnosti dokládat pohledávku prohlášením o skutečném majiteli by bylo obtížné naplnit účel § 53*“.²⁹ Tato

²⁸ SIGMUND, Adam. Velká novela insolvenčního zákona 2017 – první dojmy [online]. epravo.cz, 25. září 2017 [cit. 2. dubna 2019]. Dostupné na <<https://www.epravo.cz/top/clanky/velka-novela-insolvenčního-zákona-2017-první-dojmy-106408.html>>.

²⁹ SIGMUND, Adam. Kdo, kdy a proč musí odhalit skutečného majitele korporace [online]. bulletin-advokacie.cz, 12. srpen 2017 [cit: 15. březen 2019]. Dostupné na <<http://www.bulletin-advokacie.cz/kdo-kdy-a-proc-musi-odhalit-skutecneho-majitele-korporace>>.

povinnost navazující na povinnosti založené zákonem o AML³⁰ slouží jednak v celoevropském boji proti praní špinavých peněz a financování terorismu, jednak jako nástrojem ke zjištění vazeb mezi jednotlivými věřiteli. Sankcí za nesplnění povinnosti doložit skutečného majitele je v případě insolvenčního navrhovatele nevyvratitelná domněnka neosvědčení pohledávky, v ostatních případech již pouze zákaz vykonávat hlasovací práva věřitele. Dle záměru zákonodárce se tedy primárně bude jednat o nástroj využitelný pro korporátní úpadky, kde věřitelé prostřednictvím hlasování mohou sledovat nekalý záměr. Naproti tomu při oddlužení věřitelé uplatněním hlasovacích práv výhodu na úkor dlužníka nebo ostatních věřitelů získat nemohou. Poslední motivace pro účast věřitele na hlasování byla odstraněna novelou § 29 odst. 1 provedenou zákonem č. 64/2017 Sb., dle níž již není možné, aby dominantní věřitel bez souhlasu ostatních věřitelů odvolal z funkce a ustanovil nového insolvenčního správce.

Možnost uspokojit zajištěné věřitele podmíněných a budoucích pohledávek (§ 109 odst. 1, § 166, § 167 odst. 1) je postavena najisto, což je reakcí na dřívější judikaturu, která takovýmto věřitelům (jedná se zejména o bankovní instituce poskytující bankovní záruky) uspokojení v insolvenčním řízení nepřiznávala.³¹ Bankovní záruka, ani jiné podmíněné či budoucí zajištěné pohledávky, nenáleží k typům závazků, které by byly při oddlužení vůči dlužníkům uplatňovány; proto jsou zařazeny do negativního výčtu.

Na rozdíl od vazby na konkurs nemá oddlužení absolutně nic společného s reorganizací ani s úpadkem finanční instituce. Proto jak povinný elektronický formulář pro zprávu o plnění reorganizace (§ 364 odst. 2), zahrnutí posledního důvodu [písm. g)] pro nařízení jednání v případě přeměny reorganizace v konkurs (§ 363 odst. 3), ani možnost odvolat insolvenčního správce v případě přeměny reorganizace v konkurs a ustanovit nového na první schůzi věřitelů (§ 29 odst. 1), nejsou způsobilé mít jakýkoliv vliv na oddlužení. Totéž platí pro

³⁰ Zákon č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu, ve znění pozdějších předpisů.

³¹ LINHARTOVÁ, Klára. Zajištění budoucích pohledávek ve světle insolvenčního práva – judikatuře Nejvyššího soudu navzdory [online]. epravo.cz, 3. dubna 2018 [cit. 25. dubna 2019]. Dostupné na <<https://www.epravo.cz/top/clanky/zajisteni-budoucich-pohledavek-ve-svetle-insolvencniho-prava-judikature-nejvyssiho-soudu-navzdory-107330.html>>.

legislativně technické úpravy (§ 368a, § 368d a § 374) a změny (§ 372 a § 384)³² zavedené v návaznosti na zákon o ozdravných postupech a řešení krize na finančním trhu.³³

Mezi legislativně technické úpravy zavedené novelou IZ 2019 náleží § 8, § 19 odst. 2 a § 368e odst. 1 (opravy textu).

2.2 Výčet změn dopadajících na oddlužení a jejich kategorizace

Za pomoci členění zvláštní části důvodové zprávy³⁴ a cílů deklarovaných v obecné části důvodové zprávy lze co nejstručněji a nejvýstižněji změny dopadající na oddlužení dle IZ 2017 rozčlenit na následující části, které jsou případně doplněny souvisejícími změnami dle IZ 2019:

1. *Změna systému přidělování insolvenčních věcí v oblasti oddlužení*
2. *Zvýšení transparentnosti insolvenčního řízení – zvýšení nároků pro odvolání insolvenčního správce věřiteli v oddlužení*
3. *Zvýšení transparentnosti insolvenčního řízení – napadení prodeje mimo dražbu žalobou v případě absence dobré víry*
4. *Omezení administrativních úkonů soudů – povinné formuláře pro změnu věřitele a redukce soudního rozhodování o změně v osobě věřitele*
5. *Omezení administrativních úkonů soudů – odměna insolvenčního správce z přezkoumaných přihlášek v oddlužení a povinná deponace zálohy na odměnu a hotové výdaje*
6. *Zrušení přezkumných jednání a omezení konání schůzí věřitelů v oddlužení a modifikace postupu při rozhodování o návrhu na povolení oddlužení*
7. *Omezení administrativních úkonů soudů - zastavení řízení o úpadku řešeném oddlužením namísto prohlášení „prázdného“ konkursu*
8. *Posílení doručování dokumentů do datových schránek*
9. *Omezení administrativních úkonů soudů, zvýšení transparentnosti insolvenčního řízení – posílení formulářových podání*

³² KURKA, R., PAŘÍKOVÁ, A. Situace subjektů finančního trhu po zániku povolení k činnosti - aktuální otázky BA. Bulletin advokacie. 2017, s. 3.

³³ Zákon č. 374/2015 Sb., o ozdravných postupech a řešení krize na finančním trhu, ve znění pozdějších předpisů.

³⁴ Důvodová zpráva k IZ 2017, s. 92 - 123.

10. *Omezení administrativních úkonů soudů - osvobození od placení pohledávek bez návrhu dlužníka*

11. *Regulace subjektů poskytujících služby v oblasti oddlužení*

Dále obsahuje novela IZ 2017 změny ovlivňující dopadající na oddlužení, které pod žádný z hlavních cílů podřadit nelze. Tyto jsou, spolu se souvisejícími změnami dle IZ 2019, řazeny dle zvláštní části důvodové zprávy následujícím způsobem:

1. *Oprávnění místně nepřislušného soudu k bezodkladnému opatření*
2. *Podrobnější specifikace výkonu funkce insolvenčního správce*
3. *Obesílání orgánů sociálního zabezpečení a ostatních orgánů veřejné moci*
4. *Oddlužení dlužníka se závazky z podnikání*
5. *Majetkový režim manželů v oddlužení*
6. *Zavedení oddlužení plněním splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty a úprava podmínek přípustnosti oddlužení a jeho splnění*
7. *Přechodná ustanovení*

Ostatní změny dopadající na oddlužení, jež nejsou zohledněny v důvodové zprávě k IZ 2017 nebo IZ 2019, neboť vychází z pozměňovacího návrhu:

1. *Zpeněžení majetkové podstaty exekutorem a specifikace součinnosti exekutora*
2. *Rozhodnutí incidenčního sporu jiným soudcem insolvenčního soudu*
3. *Okruh adresátu doručování zvlášť*
4. *Vyhláška při podání insolvenčního návrhu spojeného s návrhem na povolení oddlužení a absence seznamu závazků*

3. Analýza dopadu IZ 2017 a IZ 2019 na oddlužení

3.1 Změny náležející k hlavním cílům dle důvodové zprávy k IZ 2017 a související změny dle IZ 2019

3.1.1 Změna systému přidělování insolvenčních věcí v oblasti oddlužení

Vládní návrh zákona se obrací proti změnám zavedeným s účinností od 1. 1. 2014 tzv. revizní novelou insolvenčního zákona (IZ 2014) v oblasti ustanovování insolvenčních správců při řešení úpadku oddlužením. Důvodová zpráva konstatuje, že zavedený způsob určení osoby insolvenčního správce je z hlediska transparentnosti efektivní, když správci jsou vybíráni postupně ze seznamu pro obvod určeného soudu (na principu tzv. „kolečka“ neboli „rotace“) podle pořadí, v němž byli do tohoto seznamu zapsáni. Na rozdíl od dřívějšího zákona o konkursu a vyrovnání tak insolvenční soudce nevybírá konkrétní osobu insolvenčního správce.³⁵ To autor považuje za vhodné, neboť insolvenční řízení musí být vedeno transparentně a bez pochybností o důvodech výběru konkrétního správce ze strany soudu. Výhodou „kolečka“ je také efektivní průběh řízení, neboť vzhledem k racionální apatii věřitelů nelze očekávat, že by insolvenčního správce systematicky vybírali věřitelé. Ostatně správce by měl svou funkci vykonávat neutrálně jako orgán veřejné moci sui generis, nikoli jako zástupce věřitelů,³⁶ tudíž nynější způsob ustanovování lze skutečně považovat za nejvhodnější, byť se jedná pouze o prvotní ustanovení (do případného odvolání dle § 29). Dle revizní novely však při řešení úpadku oddlužením byli správci vybíráni ze seznamu pro obvod obecného (tj. okresního) soudu. Záměrem této úpravy³⁷ bylo, aby insolvenční správce svou činnost v oddlužení vykonával co nejbližší bydliště dlužníka. Tento záměr se však nepodařilo naplnit, přičemž zásadní roli zde hraje skutečnost, že spolu s revizní novelou zákon č. 294/2013 Sb. novelizoval také zákon o insolvenčních správcích³⁸ a správcům umožnil zřizovat provozovny mimo své sídlo. Jestliže tedy před novelou IZ 2014 byli do funkce ustanovováni insolvenční správci sídlící v obvodě daného krajského soudu, od její účinnosti došlo k ustanovování správců se sídlem napříč celou Českou republikou, pokud v obvodě obecného soudu dlužníka zřídili provozovnu. Z praxe je známo, že insolvenční správci zřizovali provozovny velmi často v sídle jiného správce a naopak své sídlo poskytovali

³⁵ § 8 zákona č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání, ve znění pozdějších předpisů.

³⁶ Nález Ústavního soudu ze dne 1. července 2010, sp. zn. Pl. ÚS 14/10.

³⁷ Důvodová zpráva k IZ 2014.

³⁸ Zákon č. 312/2006 Sb., o insolvenčních správcích, ve znění pozdějších předpisů.

správci sídlícímu v jiném okrese jako provozovnu. Tímto postupem tak navyšovali počet sobě přidělených věcí, ačkoliv faktickou činnost v provozovně v mnoha případech nevykonávali buď vůbec, či jen v omezeném rozsahu. Ti insolvenční správci, kteří původně neměli v úmyslu zřizování provozoven uměle navyšovat počet přidělených insolvenčních věcí, nakonec k tomuto kroku obvykle přistoupili také z důvodu udržení konkurenceschopnosti.

V tomto bodě lze dle názoru autora zcela souhlasit s argumentací důvodové zprávy, neboť čas ukázal, že úvaha zákonodárce při zavádění seznamů pro obvody obecných soudů byla mylná. Ve skutečnosti nedošlo k přiblížení insolvenčního správce k dlužníku a ke zkvalitnění činnosti správce, ale k opačnému efektu.³⁹ Aktuálně novelizované znění § 25 odst. 2 ve spojení s § 5a odst. 5 zákona o insolvenčních správcích odstraňuje výhody zřizování více provozoven, když nezávisle na počtu provozoven v jednotlivých okresech je při výběru správců počítáno s přítomností daného správce pro celý obvod krajského soudu pouze jednou. Fakticky tak došlo ke sjednocení způsobu výběru správce pro případ oddlužení i konkursu (byť jsou nadále vedeny samostatné seznamy jak pro konkurs, tak pro oddlužení, dle preferencí jednotlivých správců). Provedená změna je tak dle mého názoru adekvátní reakcí na nastalou situaci, která normalizovala hospodářskou soutěž v oblasti výkonu činnosti insolvenčních správců.

3.1.2 Zvýšení nároků pro odvolání insolvenčního správce věřiteli v oddlužení

Související otázkou je odvolání stávajícího insolvenčního správce věřiteli a ustanovení nového dle vlastního výběru (tzv. převolení) upravené v § 29. Novelou došlo k výraznému omezení možnosti věřitelů odvolat správce v řízení, v němž je úpadek řešen oddlužením. Důvodová zpráva konstatuje, že dosavadní úprava byla pro oddlužení nevhodná, neboť umožňuje být i jedinému věřiteli s pohledávkou v dostatečné (tj. nadpoloviční) výši ovládnout insolvenční řízení. Novela tak znemožňuje, aby věřitel s nadpolovičním podílem na přihlášených pohledávkách sám rozhodl o odvolání insolvenčního správce, když o odvolání musí být rozhodnuto alespoň nadpolovičním počtem přihlášených věřitelů. Důvodová zpráva k tomu až překvapivě otevřeně uvádí, že tato praktika byla hojně využívána především bankovními subjekty a v jejím důsledku došlo k narušení systému ustanovování správců pomocí „kolečka“. Ze své praxe mohu potvrdit, že k převolení správců docházelo a dominantním věřitelem, který odvolal insolvenčního správce a ustanovil nového, dle svého

³⁹ V podrobnostech viz bod 1.3.1 obecné části důvodové zprávy k IZ 2017.

výběru, skutečně v naprosté většině případů býval bankovní subjekt. Současně však uvádím, že v rozmezí let 2016 - 2017 docházelo spíše k jednotlivým případům a dle mého názoru tak nedošlo k podstatnému narušení „kolečka“. Do budoucna by však nebylo vyloučeno, že by praktika převolení správce mohla být majoritními věřiteli využívána více. Přestože došlo k novelizaci ustanovení § 399 odst. 1, dle něhož ke svolání schůze věřitelů při řešení úpadku oddlužením dochází k návrhu nadpoloviční většiny věřitelů, jejichž pohledávky počítané podle výše činí zároveň nadpoloviční většinu nezajištěných přihlášených pohledávek, bez novelizace tohoto ustanovení by nadále bylo přípustné, aby majoritní věřitel sám odvolal insolvenčního správce prostřednictvím hlasovacího lístku. I v tomto případě proto dávám za pravdu důvodové zprávě a změnu hodnotím kladně. Je znatelné zaměření zákonodárce na řešení úpadku oddlužení, neboť u ostatních způsobů řešení úpadku k žádným změnám ohledně odvolání správce nedošlo, a to přesto, že i zde může dojít k ovládnutí insolvenčního řízení majoritním věřitelem z důvodu racionální apatie ostatních věřitelů.

Novelizované ustanovení § 34 upravuje postavení insolvenčního správce odvolaného podle § 29 tak, že je ustanoven odděleným správcem ve vztahu k věřiteli, který hlasoval pro jeho odvolání, nestanoví-li soud jinak. Důvodová zpráva se přitom odkazuje na snahu předejít situaci, kdy by nově ustanovený správce hájil pouze individuální zájmy věřitele, který hlasoval pro jeho ustanovení do funkce. Zde lze podle mého názoru pozorovat jistou nekoherenci důvodové zprávy, když na jednu stranu uvádí, že není důvodu omezovat možnost odvolávat správce při řešení úpadku konkursem či reorganizací, kde je spatřován smysl tohoto institutu v možnosti věřitelů zvolit do funkce insolvenčního správce osobu dle výběru věřitelů, a to přesto, že i zde může dojít k ovládnutí insolvenčního řízení majoritním věřitelem z důvodu racionální apatie ostatních věřitelů. Na druhou stranu však v oddlužení předpokládá existenci vazby mezi ustanoveným správcem a věřitelem, jenž ho zvolil, byť tak je pouze realizováno právo věřitele na volbu správce. Novelizované znění tedy implicitně předpokládá podjatost nově ustanoveného správce, byť tento a priori být podjatý nemusí. Jestliže je dále důvodem pro odvolání správce nespokojenost věřitelů s výkonem jeho funkce z odborného hlediska, novelizované ustanovení věřitelům znemožňuje realizovat právo na plnou volbu správce, když odvolaný správce bude v insolvenčním řízení nadále částečně působit. Změna i její komentář v důvodové zprávě jsou ve výsledku relativizovány tím, že zákon ponechává soudu diskreci v tom, zda odděleného správce ustanoví, čímž vzniká prostor pro roztržičnost soudní praxe. Z toho důvodu považuji změnu § 34 za nadbytečnou, když i podle dosavadní úpravy měl soud možnost ustanovit odděleného správce, bylo-li toto opatření na místě.

Pozice insolvenčního správce je vskutku komplikovaná, když se současně jedná o podnikatelskou činnost *sui generis*,⁴⁰ vykonávanou jako orgán veřejné moci *sui generis*⁴¹, který má přistupovat neutrálně ke všem účastníkům insolvenčního řízení, dlužníku i věřitelům, z nichž ale pouze věřitelé jej na samotném počátku insolvenčního řízení mohou odvolat a dosadit nového. V tom vidím analogicky obdobnou situaci, jako kdyby v občanskoprávním řízení pouze žalobce mohl rozhodnout o změně zákonného soudce. Při zvážení všech okolností výkonu funkce insolvenčního správce jsem dospěl k závěru, že z hlediska transparentnosti a rovnosti účastníků řízení se jako nejvhodnější řešení jeví úplné odstranění možnosti věřitelů odvolat insolvenčního správce, který byl ostatně soudem ustanoven transparentně a musel prokázat svou odbornou zdatnost pro získání příslušného oprávnění⁴², a to i při riziku neodborného výkonu funkce (které by musel případně korigovat soud postupem dle § 32).

Není bez zajímavosti, že dle komentářové literatury⁴³ v insolvenčním řízení, ve kterém došlo k povolení oddlužení, je vyloučeno konání schůze věřitelů, která by odvolala insolvenčního správce. Tato úvaha vychází ze skutečnosti, že nemůže být naplněna hypotéza věty první § 29 odst. 1, neboť dle toho ustanovení schůze věřitelů následuje po přezkumném jednání, avšak k takovému soudnímu roku v případě oddlužení vůbec nedojde. To může sice při užití striktního jazykového výkladu textu zákona být logická úvaha, avšak dle mého názoru se v praxi jedná o překážku překlenutelnou. Z citovaného komentáře vyplývá, že neexistuje jednoznačný pohled na to, zda se termín přezkumné jednání vztahuje k pouze k přezkumnému jednání konanému před soudem, nebo k jakémukoliv přezkumu pohledávky provedeného dle insolvenčního zákona, byť bez jednání konaného před soudem. Tuto vnitřní nesoudržnost napravuje teprve § 410 odst. 2 ve znění IZ 2019, dle něhož přezkumné jednání končí okamžikem skončení osobního jednání s dlužníkem. Od účinnosti tohoto zákona tedy nemůže být pochyb, že i přezkum pohledávek konaný na osobním jednání za účasti insolvenčního správce a dlužníka je třeba považovat za přezkumné jednání.

⁴⁰ Nález Ústavního soudu ze dne 9. února 2016, sp. zn. Pl. ÚS 17/15.

⁴¹ Nález Ústavního soudu ze dne 1. července 2010, sp. zn. Pl. ÚS 14/10.

⁴² Zákon č. 312/2006 Sb., o insolvenčních správcích, ve znění pozdějších předpisů.

⁴³ KOZÁK, Jan a kol. 2018. Insolvenční zákon. Komentář. 4. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2018. s. 56.

3.1.3 Napadení prodeje mimo dražbu žalobou v případě absence dobré víry

Změnu § 289 odst. 3 lze stručně shrnout tak, že se právní úprava vrací zhruba do stavu před IZ 2014 účinné od 1. 1. 2014, „*ovšem s tím, že na straně kupujícího bude navíc stát domněnka dobré víry vyplývající z § 7 občanského zákoníku.*“⁴⁴ Důvodová zpráva označuje dřívější omezení možnosti napadnout platnost smlouvy, kterou došlo ke zpeněžení majetku mimo dražbu za nepřiléhavě rigidní, neboť „*neumožňuje zvrátit ani zjevně podvodné vyvedení majetku z majetkové podstaty*“. Cílem novelizace tohoto ustanovení je „*postihnout nejen jednání podvodná, ale obecněji i jednání činěná ve zlé víře, a to i na úkor právní jistoty nabyvatele.*“ Kromě toho důvodová zpráva konstatuje, že „*žalobu bude i nadále možné podat pouze do skončení insolvenčního řízení, a to pouze u insolvenčního soudu, což vyplývá z § 159 odst. 1 písm. f) insolvenčního zákona, když jde vždy o incidenční spor a podmínkou zahájení incidenčního sporu je trvání, resp. pokračování insolvenčního řízení*“.⁴⁵ Změnou ustanovení napříště došlo k odstranění jednoznačného a přehledného pravidla, neboť doba zbývající do skončení insolvenčního řízení po zveřejnění smlouvy se může lišit v řádech let i měsíců.⁴⁶ Může se tak stát, „*že žaloby podle § 289 odst. 3 věty druhé IZ se budou objevovat ještě po mnoha letech poté, co bude majetek zpeněžen.*“⁴⁷ Trvání insolvenčního řízení je navíc v řadě případů podstatné pouze pro zahájení incidenčního řízení, když podle § 159 odst. 4 lze ve sporu o platnost smlouvy, kterou došlo ke zpeněžení majetkové podstaty prodejem mimo dražbu, pokračovat i po skončení insolvenčního řízení formou zrušení konkursu po splnění rozvrhového usnesení [§ 308 odst. 1 písm. c)], splnění reorganizačního plánu (§ 364 odst. 3) a splnění oddlužení (§ 413).

Provedenou změnou, vedenou záměrem zvýšit transparentnost a zamezit nekalým a podvodným praktikám, došlo ke značnému snížení právní jistoty. Současně však nepovažují za důvodovou zprávou prokázané, že zvolená forma prodloužení lhůty k podání žaloby může sloužit jako efektivní nástroj proti nekalému zpeněžení při absenci dobré víry nabyvatele.

⁴⁴ RICHTER, Tomáš. Insolvenční právo. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2017. s. 146.

⁴⁵ Důvodová zpráva k IZ 2017, str. 92.

⁴⁶ Ani stanovení samotného okamžiku zveřejnění smlouvy v insolvenčním rejstříku nemusí být jednoznačné. Vrchní soud v Praze judikoval, že zveřejnění dokumentů v insolvenčním rejstříku pod označením „zpráva o stavu insolvenčního řízení“ nebo „oznámení soudu“ namísto správného označení „smlouva o prodeji mimo dražbu“ nevyvolá zamýšlený účinek nepochybně účastníky řízení seznámit s uzavřenou smlouvou (Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 26. listopadu 2018, č.j. 104 VSPH 854/2018-73, 159 ICm 1987/2018, MSPH 59 INS 20840/2012., obdobně také Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 14. prosince 2018, č.j. 104 VSPH 942/2018-56, 42 ICm 1699/2018, KSCB 18939/2013.).

⁴⁷ RICHTER, Tomáš. Insolvenční právo. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2017. s. 146.

V závislosti na termínu ukončení insolvenčního řízení může lhůta k podání žaloby činit stejně tak tři měsíce (což by znamenalo shodný stav se zněním zákona před novelou), jako tři, šest i více let. Jelikož v některých případech lze souhlasit s argumentem zákonodárce v tom, že „případní poškození nebudou schopni získat dostatek podkladů pro podání žaloby a prokázání nedostatku dobré víry na straně nabyvatele ve lhůtě tří měsíců“,⁴⁸ za vhodnější řešení bych považoval prodloužení lhůty k podání žaloby ze tří na 6 až 12 měsíců.

3.1.4 Povinné formuláře pro změnu věřitele a redukce soudního rozhodování o změně v osobě věřitele

Otázku účastenství a jednoznačné identifikace věřitele považuji za velmi důležitou, a to nejen v insolvenčním řízení před soudem, ale i v jiných typech úředních řízení. Výrazným fenoménem (nejen) v oddlužení však nepochybně jsou hromadná postoupení pohledávek insolvenčních věřitelů, která se typicky, avšak ne výlučně, týkají bankovních a jiných úvěrových institucí.⁴⁹ K hromadným postoupením pohledávek z originárního věřitele na nabyvatele dochází často (tj. ohledně jedné pohledávky i vícekrát v průběhu jednoho insolvenčního řízení) a ve velkých počtech (tj. v rámci jednoho postoupení se počet postoupených pohledávek pohybuje v řádech tisíců i více). Přestože dle § 18 je soud o návrhu na změnu v osobě věřitele povinen rozhodnout, současně insolvenční zákon reaguje na fenomén hromadně postoupených pohledávek odstraněním důrazu na formalismus s cílem snížit administrativní zátěž insolvenčních soudů při zpracování těchto návrhů. Ustanovení § 18 odst. 2 tak ve zněních před i po novele stanoví vyvratitelnou domněnku vydání kladného soudního rozhodnutí, jestliže soud nerozhodne ve stanovené lhůtě. Zákon přitom žádným způsobem neřeší situaci, kdy je návrh na změnu v osobě věřitele nezpůsobilý. Může tak dojít k situaci, kdy postupníku svědčí vyvratitelná domněnka účastenství v insolvenčním řízení; do vyvrácení této domněnky by tak mohlo jako věřitel jedné pohledávky vystupovat více subjektů. Z tohoto důvodu považuji, i přes nesporné administrativní zatížení soudů, rozhodnutí o tom, zda subjekt je či není věřitelem v insolvenčním řízení, za příliš závažné na to, aby bylo rozhodováno domněnkou kladného soudního rozhodnutí dle § 18 odst. 2.

⁴⁸ Důvodová zpráva k IZ 2017, str. 45.

⁴⁹ NACHER, Patrik. EXKLUZÍVNĚ: přehled, jak banky řeší vymáhání pohledávek [online]. Bankovnipoplatky.com, 22. únor 2012 [cit: 18. březen 2019]. Dostupné na <<https://www.bankovnipoplatky.com/exkluzivne-prehled-jak-banky-resi-vymahani-pohledavek-16696.html>>.

Účelem zavedení povinného formuláře při podání návrhu na změnu věřitele je dle důvodové zprávy⁵⁰ zjednodušení a zrychlení soudního řízení. Náležitosti formuláře jsou, stejně jako v případě ostatních formulářů, upraveny vyhláškou č. 191/2017 Sb. a uveřejněny na internetových stránkách Ministerstva spravedlnosti. V daném případě nemám za to, že by zavedení povinného formuláře mohlo popsaného účelu dosáhnout. Uvážíme-li, že největší objem práce soudního aparátu nespočívá v samotném zhodnocení přípustnosti „rámcového“ návrhu obsahujícího jednotlivé návrhy na změnu v osobě věřitele, nýbrž ve zpracování příslušných rozhodnutí, mnohem účinněji by zjednodušení a zrychlení soudního řízení (nejen v případě návrhů dle § 18) bylo možno dosáhnout za pomoci automatizovaného informačního systému pro tvorbu rozhodnutí.⁵¹ Povinnost užít formulář snad může v některých případech učinit návrh přehlednějším, avšak vzhledem k tomu, že formulář nemá významný potenciál ke zrychlení soudního řízení, hodnotím tuto změnu neutrálně, bez závažnějšího dopadu na průběh insolvenčního řízení.

Kromě povinného formuláře novela zavádí dvě dílčí změny. Lhůta, do níž má soud vydat rozhodnutí o změně v osobě věřitele, se stanovuje na 3 pracovní dny, namísto dřívějších 3 kalendářních dní. Důvodová zpráva se k prodloužení lhůty žádným způsobem nevyjadřuje. Vzhledem k výše popsanému zatížení soudního aparátu úprava lhůty k vydání rozhodnutí nemůže významněji ovlivnit efektivitu zpracování návrhů na změnu v osobě věřitele. Nicméně při delších obdobích pracovního klidu, kdy první pracovní den může být zároveň posledním dnem lhůty, došlo alespoň ke sjednocení lhůty se lhůtou v běžném pracovním týdnu. Druhou dílčí změnou je výslovné vyloučení aplikace § 43 o.s.ř. v případě, že návrh na změnu v osobě věřitele neobsahuje všechny stanovené náležitosti, je nesrozumitelný nebo neurčitý. Z dřívějšího znění zákona nevyplývalo uspokojivé řešení situace, kdy § 43 o.s.ř. ve spojení s § 7 insolvenčního zákona soudu ukládal povinnost vyzvat k odstranění vad podání, avšak krátká lhůta (v původním znění *do konce nejbližší následujícího pracovního dne*, od 1. 1. 2014 pak *do 3 dní*) efektivně znemožňovala včasné doručení takové výzvy podateli, natož poskytnutí přiměřené lhůty k odstranění vad podání. Vyloučení aplikace § 43 o.s.ř. sice mohlo být vyvozováno vzhledem k toliko přiměřenému použití o.s.ř. dle § 7, avšak až do přijetí

⁵⁰ Důvodová zpráva k IZ 2017, str. 93.

⁵¹ Viz např. Okresním soudům šetří práci aplikace, kterou vymyslel asistent [online]. Česká justice, 17. srpen 2015 [cit: 18. březen 2019]. Dostupné na <<http://www.ceska-justice.cz/2015/08/okresnim-soudum-setri-praci-aplikace-kerou-vymyslel-asistent/>>. Aplikace APSTR, ani podobné řešení, však na insolvenčních soudech zavedeny nejsou.

novely takový postup nebyl v insolvenčním zákoně výslovně upraven. Tuto změnu proto hodnotím pozitivně, neboť došlo ke zvýšení právní jistoty.

Po nástupu domněnky zavedené novelou IZ 2019 soud již není povinen o návrhu rozhodnout. Přitom ještě v roce 2013 Městský soud v Praze uvádí,⁵² že je toho názoru, že změna v osobě věřitele je natolik závažným zásahem do práv původního věřitele i nabyvatele pohledávky, že návrh musí být z hlediska jeho zákonných náležitostí perfektní. Přesto o takovém návrhu nemusí dle § 18 odst. 3 ve znění IZ 2019 vydat rozhodnutí. (vydala asistentka MSPH 77 INS 26614/2012-P2-4)

3.1.5 Odměna insolvenčního správce z přezkoumaných přihlášek v oddlužení a povinná deponace zálohy na odměnu a hotové výdaje

Náleží-li insolvenčnímu správci odměna z počtu přezkoumaných přihlášek v konkursu, není rozumného důvodu, aby mu nenáležela i v případě oddlužení. Obzvláště za situace, kdy novela zákona část administrativních úkonů přenáší ze soudů právě na správce. Důvodová zpráva⁵³ nicméně žádným způsobem neosvětluje, jakým způsobem byla stanovena odměna právě ve výši 25 % odměny jinak přiznané v konkursu. Lze tak pouze spekulovat, že dle úvahy zákonodárce je přezkum přihlášky v oddlužení méně náročný, např. z toho důvodu, že věřitelé přihlašují bagatelní pohledávky podobného důvodu a typu. Ačkoliv tyto přihlášky skutečně často vykazují řadu společných znaků, pokud by toto odůvodnění bylo jediným argumentem pro stanovení nižší odměny, považuji jej za velmi odvážnou generalizaci. Ostatně, ani odměna za přezkum přihlášky v konkursu není žádným způsobem diferencována, přestože se výše přihlášené pohledávky může pohybovat jak v řádech stovek korun, tak i několika milionů. Nespátřuji proto žádný důvod pro vytváření rozdílů mezi přezkumem přihlášek v konkursu a v oddlužení. Zavedení odměny z počtu přezkoumaných přihlášek v oddlužení proto považuji za důvodné a hodnotím jej kladně, avšak mám za to, že by si zasloužilo pečlivější zdůvodnění výše stanovené odměny.

Povinnost správce ukládat při řešení úpadku oddlužením plněním splátkového kalendáře každý měsíc částku odpovídající odměně a náhradě hotových výdajů za 6 měsíců na zvláštní účet zřízený pro tento účel má za cíl⁵⁴ zabezpečit vyplácení odměny (a náhrady hotových

⁵² Usnesení Městského soudu v Praze ze dne 19. července 2013, č.j. MSPH 77 INS 26614/2012-P2-4..

⁵³ Důvodová zpráva k IZ 2017, str. 98.

⁵⁴ Důvodová zpráva k IZ 2017, str. 98.

výdajů) insolvenčního správce pro případ nemožnosti hradit tyto položky z majetkové podstaty dlužníka (či přesněji z hrazených měsíčních splátek). Bezvýhradně lze souhlasit s názorem důvodové zprávy, že náklady insolvenčního řízení by měl nést především dlužník, nikoliv daňový poplatníci; zároveň však nelze bezdůvodně krátit přihlášené věřitele. Hotové výdaje a odměna insolvenčního správce jsou ve smyslu § 168 odst. 2 pohledávkami za majetkovou podstatou a správce má nárok na jejich uhrazení z majetkové podstaty v plné výši. Současně dle § 38 odst. 2 platí, že odměnu a náhradu hotových výdajů hradí (do určené výše) stát za předpokladu, že je nelze uhradit z majetkové podstaty, příp. ze zálohy na náklady insolvenčního řízení. Toto pravidlo bývalo dle mého názoru často mylně, v rozporu se svým účelem (ale nikoliv contra legem), aplikováno tak, že insolvenční správce má nárok na úhradu nákladů z prostředků státu za všech okolností, kdy majetková podstata k úhradě nedostačuje, bez ohledu na to, zda v reakci na neuhrazení splátkového kalendáře dlužníkem správce učinil odpovídající kroky, tedy např., zda prošetřil příčiny výpadku příjmu dlužníka, zkontaktoval a poučil dlužníka o jeho povinnostech, a nedošlo-li k nápravě, navrhl zrušení dlužníkovu oddlužení. Je také vhodné poukázat na to, že popsaná praxe hrazení odměny státem bez ohledu na způsob výkonu funkce insolvenčního správce, nemůže z ekonomického hlediska správce motivovat k aktivnějšímu přístupu, neboť mu odměna a hotové výdaje náleží za každý měsíc trvajících oddlužení nehledě na to, zda dlužník plní splátkový kalendář. Usiluje-li tedy správce o okamžité zrušení oddlužení, čistě matematicky jde proti svým ekonomickým zájmům, když proaktivním přístupem sám sobě sníží odměnu.

Při rozdělování měsíčních splátek insolvenčním správcem je volba ideálního postupu znesnadněna skutečností, že insolvenční zákon při plnění splátkového kalendáře, na rozdíl od rozvrhu při konkursu nebo oddlužení zpeněžením majetkové podstaty, výslovně nestanoví, kdy má být plnění přijaté v rámci splátkového kalendáře nezajištěným věřitelům rozděleno. Správci jsou tedy vázáni svými zákonnými povinnostmi svědomitého a odborného výkonu funkce, který spočívá jak v řádné správě majetku dlužníka, tak v řádném a včasném poskytnutí dlužníkovu plnění věřitelům. Správce tak má na výběr mezi obezřetným přístupem, zohledňujícím eventuální potřebu úhrady přednostně hrazené pohledávky (zejména dle § 168 a § 169), v jehož důsledku může dojít k výplatě věřitelů s časovým odstupem, nebo přístupem příznivým k věřitelům, kdy přerozdělí splátky v co nejbližším možném termínu po úhradě splátky dlužníkem s tím rizikem, že v majetkové podstatě nezbudou prostředky pro úhradu případných přednostně hrazených pohledávek. Ani jeden z popsaných přístupů nelze považovat za univerzálně správný. Správce by měl při výkonu funkce v oddlužení plněním

splátkového kalendáře ke každému dlužníku a jeho majetkové podstatě přistupovat individuálně a prokazovat dostatečnou předvídatost a flexibilitu. Krátkodobé i dlouhodobé výpadky příjmů dlužníků by správce neměly zaskočit, neboť nejsou při oddlužení plněním splátkového kalendáře ničím neobvyklým. Zákon mu ukládá jednat svědomitě a s odbornou péčí a při plnění splátkového kalendáře je mu taktéž výslovně (§ 412 odst. 2) svěřen dohled nad činností dlužníka. I bez velmi konkrétní zákonné povinnosti ukládat zálohu odpovídající době 6 měsíců, bych považoval za přiměřené, aby správce vytvářel rezervu ve výši odpovídající odměně a hotovým výdajům za období 3 až 6 měsíců pro případ výpadků příjmů dlužníka. Odměna a hotové výdaje by měly být správci hrazeny z prostředků státu pouze za předpokladu, že v rozumné době⁵⁵ zareagoval na výpadek příjmů dlužníka odpovídajícími kroky a nedošlo ani ke zrušení oddlužení rozhodnutím soudu, ani k obnovení splátek dlužníka. Novelou zavedená povinnost ukládat zálohu má bez ohledu na mé výše uvedené dojmy racionální jádro, neboť reaguje na to, že v minulosti stát prostřednictvím insolvenčních soudů často hradil ze svých prostředků odměnu a hotové výdaje insolvenčního správce, které nemohly být uhrazeny z majetkové podstaty, ačkoliv při pečlivějším přístupu správce uhrazeny z majetkové podstaty být mohly. Považuji však za mnohem vhodnější reagovat na vývoj řízení pružně, neboť nelze přistupovat ke každému řízení paušálně podle předem stanovených mechanických pravidel, která sice mohou mít obecnou platnost, ale nemusí zohledňovat specifické okolnosti.

Jednou takovou specifickou okolností je vyplácení ostatních prioritních pohledávek; v případě oddlužení fyzické osoby je z těchto pohledávek nejcitelnější pohledávka na výživném [§ 169 odst. 1 písm. e)]. Nezamýšleným důsledkem povinnosti ukládat zálohu je, že po schválení oddlužení plněním splátkového kalendáře správci při striktním výkladu zákona pozastaví úhrady výživného za účelem vytvoření rezervy na stanovené období 6 měsíců. I krátkodobý výpadek přitom může příjemce výživného uvrhnout do velmi obtížné situace. Dalším specifickým případem, kdy tvorba rezervy na období 6 měsíců postrádá smysl, je splátkový kalendář, do jehož konce zbývá méně než 6 měsíců. V takovém případě nelze rozumně odůvodnit tvorbu rezervy na období 6 měsíců, neboť záloha v takové výši již není potřebná. S potřebou nepřenášet soustavně náklady insolvenčního řízení na státní rozpočet souhlasím, ale mám za to, že by postačovalo uložit správci zálohu tvořit a současně ponechat

⁵⁵ Za takovou dobu považuji v nejlepším případě ještě před termínem následující splátky, nikoliv až při podání další zprávy o stavu insolvenčního řízení, naplánovanému zpravidla v intervalech 12 měsíců, jak se nezdá stávalo.

na jeho zvážení v jakém rozsahu tak bude činit. V takovém případě by zřejmě bylo vhodné stanovit maximální výši prováděné zálohy (např. 12 měsíců), aby nedošlo k opačnému extrému a věřitelé obdrželi převážnou část plnění již v průběhu řízení.

Kromě uvedeného může nejasnosti vyvolávat také povinnost zálohu ukládat na „*zvláštní účet u banky nebo spořitelního a úvěrního družstva zřízený za účelem ukládání těchto záloh*“. Dle této formulace se zdá, že zálohy nesmějí být ukládány na běžně zřízený účet majtkové podstaty, kam jsou poukazovány dlužníkovy splátky. Pro takové pravidlo nevidím rozumného důvodu, zejména proto, že tento účet je ovládán stejnou osobou jako zvláštní účet - insolvenčním správcem. Založení zvláštního účtu pro každé jednotlivé insolvenční řízení pak z mého pohledu představuje zbytečně vynaložené náklady. Ukládání všech záloh na jeden zvláštní účet zřízený za účelem ukládání záloh pro všechna řízení daného insolvenčního správce (tedy směšování záloh z více insolvenčních řízení) je naproti tomu způsobilé vyvolat zmatek, což se také jeví problematicky. Povinnost zálohu ukládat na zvláštní účet zřízený za tímto účelem tedy považuji za zjevně nadbytečnou.

3.1.6 Zrušení přezkumných jednání a omezení konání schůzí věřitelů v oddlužení a modifikace postupu při rozhodování o návrhu na povolení oddlužení

Jednou z nejzřetelnějších změn zavedených novelou je přesunutí řady úkonů ze soudů na insolvenční správce s cílem⁵⁶ odlehčit soudům od administrativní zátěže tak, aby insolvenční soudy měly více prostoru k pečlivější analýze právně a skutkově obtížných insolvenčních věcí, v nichž je úpadek řešen konkursem či reorganizací.⁵⁷ V oddlužení dochází k faktickému přesunu od zásady ústnosti k zásadě písemnosti. Je akcentována administrativní povaha oddlužení, která se projevuje tak, že při řádném průběhu oddlužení dlužník osobně jedná pouze s insolvenčním správcem, který provádí přezkum pohledávek a zjišťuje hospodářskou situaci dlužníka. Osobně by dlužník měl před soud předstoupit pouze v málo pravděpodobném případě nařízení schůze věřitelů, v případě předvolání soudem, nebo při incidenčním sporu, který v zásadě probíhá jako civilní sporné řízení. V ostatních případech probíhá komunikace mezi dlužníkem a soudem písemně. Při pohledu na druhou skupinu účastníků insolvenčního řízení je zřetelné výrazné omezení možnosti věřitelů ovlivnit průběh oddlužení, neboť novela stanoví velmi vysoká kvóra v případě, že věřitelé mají zájem o

⁵⁶ Důvodová zpráva k IZ 2017, str. 110 a násl.

⁵⁷ Nutno podotknout, že se zcela neztotožňuji s implicitně vyjádřeným názorem důvodové zprávy nepředpokládajícím existenci právně a skutkově obtížného oddlužení.

konání schůze věřitelů, přičemž současně nelze počítat s existencí věřitelského orgánu (věřitelského výboru nebo zástupce věřitelů), který by byl oprávněn hájit zájmy věřitelů, a to opět vzhledem k tomu, že kvůli vysokému kvóru velmi pravděpodobně nebude svolána ani první schůze věřitelů, která by takový orgán ustanovila. Nelze přehlédnout, že omezení konání schůzí věřitelů ve velkém měřítku umožnila právě soustavná racionální apatie věřitelů, která se projevuje nejen ve vztahu k oddlužení. I přes výrazné omezení jednání konaných před soudem a ztížení výkonu věřitelských procesních práv v oddlužení považují ale za vhodné poukázat na to, že veřejnost a transparentnost průběhu insolvenčního řízení garantované zejména prostřednictvím insolvenčního rejstříku nebyly těmito změnami nijak dotčeny.

3.1.6.1 Racionální apatie věřitelů

Ačkoliv insolvenční zákon po podání přihlášky pohledávky předpokládá ze strany věřitele aktivitu jak kolektivní (na schůzi věřitelů, ve věřitelském orgánu), tak individuální (pokyn ke zpeněžení majetkové podstaty, případně jiný, zákonem výslovně neupravený, návrh či podnět vůči insolvenčnímu správci nebo soudu), skutečností je, že věřitelé v řízení často zůstávají pasivní (apatičtí) a svá práva v řízení neuplatňují, zpravidla proto, že je k aktivitě z racionálního hlediska nic nemotivuje. Podstatou fenoménu racionální apatie věřitelů je poznání věřitelů, že s ohledem na vložený čas a náklady, může být aktivní účast v insolvenčním řízení ve výsledku neprofitabilní. Věřitelé vystupují v řízení aktivně pouze tehdy, pokud mají za to, že svou účastí mohou průběh řízení ovlivnit ve svůj prospěch ve vyšší míře, než kolik budou činit náklady na účast v insolvenčním řízení. Podstatnou roli tedy hraje skutečnost, že na rozdíl od občanskoprávního řízení (§ 142 a násl. o.s.ř.) nemá věřitel v insolvenčním řízení [§ 170 písm. f)] nárok na náhradu nákladů, které v průběhu řízení vynakládá.

Při úpadku řešeném oddlužením⁵⁸ je věřitelům dovoleno zejména závazně rozhodovat o způsobu oddlužení (§ 399), nikoliv však o přípustnosti oddlužení. O tom, zda se oddlužení schvaluje (§ 406), neschvaluje (§ 405) či případně ruší (§ 418), rozhoduje výhradně insolvenční soud a věřiteli není dovoleno více než činit podněty a návrhy. Taktéž mají věřitelé pouze poradní hlas při žádosti dlužníka o stanovení nižších splátek než v zákonném rozsahu (§ 398 odst. 4). Z ekonomického hlediska je proto aktivita při oddlužení pro věřitele nákladná a nepřináší jim zpravidla žádné výhody, když po změně systému přidělování insolvenčních

⁵⁸ Podrobnější rozbor racionální apatie věřitelů v korporátních úpadech viz RICHTER, Tomáš. Insolvenční právo. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2017. 624 s.

věcí v oblasti oddlužení došlo k omezení posledního lukrativního důvodu pro aktivní účast v insolvenčním řízení.

Vzhledem k výše popsanému nastavení průběhu oddlužení věřitelé opakovaně nemají racionální důvod v insolvenčním řízení více vystupovat poté, co do něj přihlásili svou pohledávku. Nemají zájem ani o volbu věřitelského orgánu (věřitelský výbor dle § 56 a násl. a zástupce věřitelů dle § 68), neboť jeho prostřednictvím nemohou podstatně ovlivnit průběh řízení. Racionální apatie jde dokonce tak daleko, že věřitel, jehož pohledávka byla popřena, velmi často zůstane pasivní, neboť potenciální výnos pohledávky nepředčí riziko neúspěchu a náklady vynaložené v incidenčním sporu.

T. Richter rozlišuje racionální apatii věřitelů individuální (která se týká „malých“ věřitelů) a všeobecnou. Všeobecnou racionální apatii je míněn stav, kdy se aktivní postup v insolvenčním řízení nevyplatí ani relativně velkému věřiteli, neboť z jeho pohledu nemá ekonomický smysl vynakládat další prostředky.⁵⁹ Dle této definice při oddlužení dochází k všeobecné racionální apatii nezajištěných věřitelů. Apatie u zajištěných věřitelů by naopak v případě hodnotného zajištění byla iracionální, neboť zákon od zajištěného věřitele vyžaduje, aby udělil pokyn se závaznými podmínkami pro zpeněžení předmětu zajištění; v opačném případě se mu nedostane žádného plnění. Aktivita zajištěných věřitelů se však také zpravidla omezuje na hájení vlastních zájmů (zpeněžení zajištěné části majetkové podstaty), nikoliv na celkový průběh insolvenčního řízení a hájení společného zájmu věřitelů. Na jednu stranu je tedy insolvenční řízení dostatečně „automatizované“ do té míry, aby se věřitel nemusel po podání přihlášky více angažovat a přesto se mu dostalo poměrné části jeho pohledávky, která byla zjištěna. Na druhou stranu, i kdyby měl zájem vystupovat v řízení aktivněji, činil by tak nevratně na své náklady a zejména v případě oddlužení by pravděpodobně ani při sebevětší aktivitě nemohl ovlivnit výši plnění, jakého se mu dostane.⁶⁰

Kritickou optikou je *„všeobecná racionální apatie věřitelů neblahým, ale očekávaným výsledkem současné právní úpravy. Insolvenční zákon vytvořil privilegovanou skupinu účastníků řízení, která se nemusí starat o svůj úspěch ve své soukromoprávní věci, jelikož o ten má povinnost postarat se soud. Neexistuje racionální důvod pro takové zvýhodnění a*

⁵⁹ RICHTER, Tomáš. Insolvenční právo. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2017. s. 41.

⁶⁰ HOENIG Christian, HAMMERL Christian. Insolvency and Restructuring Law in Central & Eastern Europe. Wien: Linde Verlag 1. vydání 2014. 532 s.

*vláda měla mnoho let na to, aby tento stav změnila.*⁶¹ Tento názor sice má racionální základ, ale je třeba dodat, že racionální základ má i současná „automatizovaná“ povaha insolvenčního řízení. Její funkcí není pouze odlehčit přetíženým soudům a co nejvíce urychlit insolvenční řízení. Vzhledem k tomu, že věřitelé v řadě případů svou pohledávku uplatňovali již v občanskoprávním a exekučním řízení, není podle mého názoru spravedlivé, aby byli tutéž pohledávku nuceni uplatňovat v insolvenčním řízení se stejnou intenzitou a aktivním přístupem jako v předchozích řízeních, obzvláště když mohou zpravidla očekávat uspokojení pouze části své pohledávky. Insolvenční řízení je proto pojato tak, že věřitel po splnění významné povinnosti včas podat řádnou a úplnou přihlášku legitimní pohledávky není nadále povinen aktivně se vystupovat v insolvenčním řízení a zároveň není ani k takové účasti motivován.

Soudní praxe se na apatii věřitelů adaptovala již dříve. Přestože až do účinnosti IZ 2017 byly pravidelně svolávány schůze věřitelů tak, jak to soudům zákon v dřívějším znění ukládal, fakticky sloužily spíše k poučení dlužníka o průběhu řízení, neboť se v drtivé většině nedostavil žádný věřitel (eventuálně se dostavil, ale především za účelem odvolání insolvenčního správce). Věřitel má tedy možnost a právo v oddlužení aktivně nevystupovat. Nicméně, i když důvody jeho pasivity mohou být pochopitelné a racionální, je nadále odpovědný za uplatňování svých práv řádně a včas. Racionální apatie věřitelů, jakkoliv pochopitelná, nemůže být důvodem pro větší shovívavost k věřitelům; ostatně § 83 od počátku účinnosti insolvenčního zákona stanoví, že prominutí zmeškání lhůty v insolvenčním řízení není přípustné. Tímto aspektem se Nejvyšší soud zabýval a došel k závěru⁶², že *„věřitel, který nehlasuje o způsobu oddlužení, ač mu zákon toto právo přiznává (což se v praxi děje zpravidla tak, že věřitel nehlasuje o způsobu oddlužení mimo schůzi věřitelů a na schůzi věřitelů svolanou za účelem rozhodnutí o způsobu oddlužení se nedostaví), tím v duchu výše řečeného dává najevo (navenek projevuje) nezájem o způsob oddlužení (lhostejnost k výběru způsobu oddlužení a k tomu, zda a jak bude oddlužení schváleno). Této (do určité míry racionální) nečinnosti (apatii) věřitele k dalšímu postupu insolvenčního řízení zákon nebrání, na druhé straně však [v zájmu předejití obstrukčních nebo prostě jen nevhodně (nežádoucně) opožděných postupů narušujících plynulost insolvenčního řízení] takovému věřiteli*

⁶¹ Replika navrhovatele (Krajský soud v Ostravě - pobočka v Olomouci) k nálezu Ústavního soudu ze dne 11. července 2017 sp. zn. Pl. ÚS 23/14 ve věci návrhu na zrušení § 61 odst. 2 věty první a § 66 insolvenčního zákona

⁶² Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. prosince 2015, sp. zn. 29 ICdo 6/2014, uveřejněné pod číslem 51/2017 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek.

nedovoluje formou opravného prostředku (odvolání) zpochybnit rozhodnutí o způsobu oddlužení (promítnuté v usnesení insolvenčního soudu o schválení oddlužení), které mohl ovlivnit, kdyby předtím nezůstal nečinný tam, kde mu insolvenční zákon umožňoval konat (kdyby nezmeškal možnost hlasovat o způsobu oddlužení).“

3.1.6.2 Reakce IZ 2017 a IZ 2019 na racionální apatii věřitelů

Novelou došlo v oddlužení k úplnému zrušení přezkumných jednání konaných před soudem a k výraznému omezení konání schůzí věřitelů, když soud dle § 47 odst. 1 nebo § 399 odst. 1 schůzi věřitelů svolá při dosažení kvóra nadpoloviční většiny všech věřitelů, jejichž pohledávky činí zároveň nadpoloviční většinu přihlášených pohledávek. Na tyto fundamentální změny bylo třeba reagovat i v obecné části zákona a stanovit pro oddlužení úpravu odchylnou od ostatních způsobů řešení úpadku. Bylo tedy nutné např. zohlednit absenci schůze věřitelů tam, kde ji dříve zákon automaticky předpokládal, nebo pozměnit úpravu tam, kde přezkumné jednání představovalo skutečnost určující počátek lhůty ve smyslu § 57 o.s.ř.⁶³ Obecná část zákona tak doznává určité dvoukolejnosti, kdy v řadě případů obsahuje samostatnou úpravu pro oddlužení a pro ostatní typy řízení (čímž se z ní paradoxně vytrácí její obecnost).

Nezávisle na tom, zda schůze věřitelů bude v konkrétním řízení nařízena, soud v rozhodnutí o úpadku spojeném s rozhodnutím o povolení oddlužení [§ 136 odst. 2 písm. f)] uloží insolvenčnímu správci, aby předložil zprávu pro oddlužení (§ 398a) a soupis majetkové podstaty (§ 217 a násl.). K podání těchto zpráv je stanovena poměrně přísná lhůta do 30 dnů po uplynutí lhůty k přihlášení pohledávek, jež má přispět k co největšímu urychlení insolvenčního řízení. Následky nedodržení této procesní lhůty naštěstí nejsou tak závažné jako v případě nedodržení lhůty hmotněprávní, jejíž prominutí není dle § 83 přípustné. Pořádková lhůta by sice v zásadě měla být dodržována a její dodržování soudem vyžadováno, ale nijak vzácné nejsou ani případy, kdy insolvenční správce nemohl zprávu předložit z objektivního důvodu, např. při neposkytnutí součinnosti ze strany dlužníka. Listiny, jež má správce dle § 136 odst. 2 písm. f) předložit, obsahují podstatné informace o dosavadním průběhu řízení a hospodářské situaci dlužníka a vzhledem k objemu obligatorních informací⁶⁴

⁶³ Např. § 47 odst. 1, § 48 odst. 2, § 61 odst. 2, § 136 odst. 2, § 137 odst. 1 a 2, § 189 odst. 3, § 198 odst. 1, § 199 odst. 1 nebo § 200.

⁶⁴ § 12 a § 18 vyhlášky č. 191/2017 Sb., o náležitostech podání a formulářů elektronických podání v insolvenčním řízení a o změně vyhlášky č. 311/2007 Sb., o jednacím řádu pro insolvenční řízení a kterou se provádějí některá ustanovení insolvenčního zákona, ve znění pozdějších předpisů

do jisté míry suplují informace, jež by byly jinak předneseny na schůzi věřitelů. Nebude-li však schůze věřitelů v drtivé většině případů nařízena, věřitelé ani insolvenční soud nedostanou příležitost osobně položit insolvenčnímu správci doplňující otázky. Víceméně kladně hodnotím, že k předkládané zprávě pro oddlužení je insolvenční správce výslovně povinen připojit znalecký posudek na ocenění nemovité věci v majetkové podstatě, avšak tato povinnost může být i kontraproduktivní, zejména v případě, kdy se jedná o nemovitou věc o zanedbatelné hodnotě či spoluvlastnický podíl na takové věci. Hodnota takové věci pak nemusí postačovat ani na úhradu nákladů na vypracování znaleckého posudku a může tak, v důsledku úhrady posudku z majetkové podstaty, dojít k paradoxnímu krácení věřitelů způsobeného zákonnou povinností. Insolvenční správce by proto dle mého názoru měl dbát zásady co nejvyššího uspokojení věřitelů a navrhnout, aby jej soud v rámci dohlédací činnosti zprostil povinnosti nechat vypracovat znalecký posudek. Paternalistický přístup zákonodárce, který správce, i přes jeho odpovědnost za svědomitý a odborný postup, velmi kazuisticky vede krok za krokem, nicméně může zabránit některým excesům, které se v insolvenčních řízeních dříve vyskytly, např. situace, kdy je cena rodinného domu stanovena pouze přibližným odhadem insolvenčního správce, který se ukáže být daleko od pravdy. V případě schválení oddlužení zpeněžením majetkové podstaty na základě takového neodborného odhadu může být negativně ovlivněno jak uspokojení věřitelů, tak budoucí splnění oddlužení dlužníka. Navrhuje-li insolvenční správce provést oddlužení plněním splátkového kalendáře, připojí rovněž propočtený předpokládaný uspokojení nezajištěných věřitelů a návrh distribučního schématu splátkového kalendáře pro jednotlivé nezajištěné věřitele. Nicméně s účinností IZ 2019 mohou pouze věřitelé rozhodnout o tom, že oddlužení bude provedeno zpeněžením majetkové podstaty; proto by bylo vhodnější, aby správce měl tuto povinnost při oddlužení vždy. Dále je správce v rámci zprávy pro oddlužení povinen vyjádřit se k dlužníkovu návrhu na stanovení jiné (tedy nižší) než zákonem stanovené výše měsíčních splátek ve smyslu § 398 odst. 4 a připojit návrh distribučního schématu splátkového kalendáře pro jednotlivé nezajištěné věřitele. Ve výroku rozhodnutí o schválení oddlužení pak již soud není povinen uvádět „distribuční tabulku“ určující uspokojení jednotlivých věřitelů, nýbrž dle § 406 odst. 3 písm. a) pouze odkáže na zprávu pro oddlužení. Tuto změnu z osobní zkušenosti považuji za značně přínosnou pro odlehčení administrativní zátěže insolvenčních soudů. Změna ostatně navazuje na skutečnost, že i před novelou soud pro účely rozhodnutí vycházel z údajů vyplývajících ze zpráv insolvenčního správce.

Koncepce schůze věřitelů v oddlužení zůstala neměnná v tom ohledu, že ji soud i nadále svolá z vlastní iniciativy, na návrh insolvenčního správce nebo věřitelského výboru, či na návrh věřitelů při dosažení předepsaného kvóra věřitelů. V posledním jmenovaném případě schůzi věřitelů soud nařídí jak dle § 47 odst. 1, tak dle § 399 odst. 1 (tj. po zjištění úpadku za účelem projednání způsobu oddlužení) na návrh nadpoloviční většiny věřitelů, jejichž pohledávky počítané podle výše činí zároveň nadpoloviční většinu přihlášených pohledávek (v § 399 odst. 1 modifikováno tak, že se jedná o nezajištěné věřitele, kteří tak musí učinit ve velmi krátké lhůtě 7 dnů od zveřejnění zprávy o přezkumu a zprávy pro oddlužení v insolvenčním rejstříku). V porovnání s ostatními způsoby řešení úpadku, v nichž se schůze věřitelů po zjištění úpadku svolává vždy, a dle § 47 odst. 1 nadále platí kvórum alespoň 2 věřitelů, jejichž pohledávky počítané podle výše činí alespoň desetinu přihlášených pohledávek, se skutečně jedná o velmi vysoké kvórum. Je zjevné, že vysoko nastavená laťka je reakcí na všeobecnou racionální apatii věřitelů, kdy věřitelé vyvíjejí v řízení jen tolik aktivity, kolik se jim ekonomicky vyplatí. V důsledku tohoto (dlužno podotknout, že logického) fenoménu se na schůzi věřitelů konanou dle insolvenčního zákona ve znění před novelou v naprosté většině nedostavovali buď žádní věřitelé, nebo se dostavil pouze věřitel dominantní, jehož primárním zájmem bylo odvolat dosavadního insolvenčního správce. Za těchto podmínek je formální konání „prázdné“ schůze věřitelů skutečně neefektivní, neúčelné a nevhodné. Nejvíce však byly soudy zatěžovány právě konáním schůzí věřitelů nařizovaných z úřední povinnosti po zjištění úpadku dlužníka, nikoliv tedy schůzemi svolanými na návrh věřitelů. Důvodová zpráva se odkazuje⁶⁵ na potřebu co nejvíce zjednodušit a urychlit insolvenční řízení, v němž je úpadek řešen oddlužením, za současného zachování veškerých standardů s kvalitou aplikace oddlužení. Dále důvodová zpráva pouze popisuje změny provedené v § 47 odst. 1, avšak navzdory svému názvu je nikterak nezdůvodňuje. Důvod pro zvýšení kvóra věřitelů mi tak není zřejmý a deklarace o zachování standardů podle mého názoru v tomto případě naplněna nebyla. Pokud přes všechny bariéry ke konání první schůze věřitelů v oddlužení přesto dojde, § 399 odst. 2 vyžaduje na rozdíl od obecné úpravy nejen osobní účast dlužníka, ale rovněž insolvenčního správce. Dle názoru komentáře tomu tak je proto, že dojde-li vůbec ke svolání takové schůze věřitelů, pak to bude patrně jen ze závažných důvodů a je namístě, aby zde byl zejména věřitelům „k dispozici“ insolvenční správce, jenž by měl být se stavem věcí nejlépe obeznámen.⁶⁶

⁶⁵ Důvodová zpráva k IZ 2017, str. 98.

⁶⁶ KOZÁK, Jan a kol. 2018. Insolvenční zákon. Komentář. 4. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2018. 1840 s.

Dojde-li tedy část věřitelů, představující však méně než polovinu věřitelů a disponující méně než polovinou přihlášených pohledávek, k závěru, že má zájem projednat záležitost týkající se insolvenčního řízení na schůzi věřitelů, nemá na nařízení takové schůze zákonný nárok. Taktéž věřitelé nemohou hlasovat mimo schůzi věřitelů postupem podle § 50 odst. 2, neboť nebyla svolána schůze věřitelů, o jejímž předem vyhlášeném předmětu (§ 48 odst. 1) by věřitelé mimo schůzi hlasovali. Takovým věřitelům tak nezbývá než přesvědčit soud nebo insolvenčního správce (existence věřitelského výboru je vzhledem k dikci § 399 odst. 1 nanejvýš nepravděpodobná) o potřebnosti konání takové schůze. Insolvenční soud je sice dle § 136 odst. 2 písm. h) povinen v rámci rozhodnutí o úpadku vyzvat, aby v případě zájmu přihlášení věřitelé insolvenčnímu soudu sdělili, že mají zájem o výkon funkce ve věřitelském orgánu; i v případě zájmu věřitele ale zůstává na rozhodnutí soudu, zda svolá schůzi věřitelů (z vlastní iniciativy, případně k návrhu insolvenčního správce), která jediná může věřitelský výbor nebo zástupce věřitelů ustanovit. Pouhý zájem věřitele angažovat se tedy nestačí. V případě, že soud jmenoval prozatímní věřitelský výbor postupem dle § 61 a násl., což je sice situace v oddlužení mimořádně nepravděpodobná, avšak zákon ji i nadále umožňuje, a proto je potřeba s ní počítat, chybí návaznost na fakt, že konání schůze věřitelů je vysoce nepravděpodobné. Jestliže podle § 62 odst. 3 „*prozatímní věřitelský výbor ukončí svou činnost, jakmile insolvenční soud potvrdí věřitelský výbor ustanovený schůzí věřitelů*“, patrně to znamená, že v případě, že schůze věřitelů nebude svolána v průběhu celého insolvenčního řízení, má prozatímní výbor mandát na celou dobu insolvenčního řízení. Takovýto závěr dle mého názoru gramatickým výkladem textu zákona vychází, přestože se zcela zjevně přičí dočasné povaze institutu prozatímního věřitelského výboru.

Důvodová zpráva⁶⁷ s přesunem agendy ze soudů na insolvenčního správce spojuje také prodloužení termínu, do něhož je dlužník oprávněn požádat o jinou (tj. nižší) výši měsíčních splátek hrazených při oddlužení plněním splátkového kalendáře, a to v odůvodněných případech až do jednání s insolvenčním správcem podle § 410 odst. 2, na němž je projednávána hospodářská situace dlužníka a na němž je prováděn přezkum pohledávek. Důvodová zpráva bohužel více nekonkretizuje, jaký vliv má uvedený přesun agendy na rozhodnutí dlužníka, zda požádá o stanovení měsíčních splátek v jiném rozsahu než v zákonné výši (§ 398 odst. 3), tedy v rozsahu pro vymožení přednostních pohledávek v exekuci nebo při výkonu rozhodnutí dle o.s.ř. Odůvodnění proto považuji na nepřesvědčivé.

⁶⁷ Důvodová zpráva k IZ 2017, str. 111.

Naopak mám za to, že při soupisu návrhu na povolení oddlužení osobou dle § 390a může dlužník více než dříve kvalifikovaně posoudit, zda může uspět s žádostí o jinou výši měsíčních splátek. I přes nesouhlas s odůvodněním zákonodárce samotné posunutí lhůty pro podání žádosti o nižší splátky hodnotím spíše pozitivně. Stejně jako dle předchozí úpravy vydává soud rozhodnutí o výši měsíčních splátek v rámci rozhodnutí o schválení oddlužení dle § 406. Přitom do této doby může dlužník dospět ke zjištění skutečností, které mu v době soupisu návrhu na povolení oddlužení známy nebyly, a v neposlední řadě má insolvenční správce příležitost poskytnout dlužníku dostatečné poučení ve vztahu k tomu, zda splňuje podmínky pro vyhovění takové žádosti. O později podané žádosti, jež však byla podána ve lhůtě, tak může být řádně soudem rozhodnuto. Za dřívějšího znění zákona řadě žádostí nebylo vyhověno, neboť sice byly podány v počáteční fázi řízení, ale nikoliv již v rámci návrhu na povolení oddlužení. Meritem žádosti se tak soud vůbec nezabýval a dlužníkům nevyhověl. Ti se následně snažili dosáhnout změny výše splátek postupem podle § 407 odst. 3, který je však vyhrazen pro případ podstatné změny okolností rozhodujících pro výši a další trvání stanovených měsíčních splátek. Umožnění pozdějšího podání žádosti tak považuji za přínosné; omezení na „odůvodněné případy“ naopak za nadbytečné, vezmeme-li v úvahu, že celá žádost o nižší splátky musí být založena na důkladném odůvodnění.

Nemám nejmenších pochyb o značném přetížení insolvenčních soudů, avšak současně se domnívám, že ve jménu odbřemenění soudů nelze zcela odebrat procesní práva účastníkům insolvenčního řízení, a to i při vědomí toho, že v drtivé většině neprojevovali o výkon takových práv zájem. Proto jsem toho názoru, že není nezbytné konat při každém řízení schůzi věřitelů ex offio, avšak vzhledem k mizivému zájmu věřitelů o konání schůze věřitelů předpokládám, že ponechání dřívějšího kvóra pro svolání schůze věřitelů (tj. alespoň 2 věřitelé, jejichž pohledávky počítané podle výše činí alespoň desetinu přihlášených pohledávek) by insolvenční soudy nadměrně nezatížilo. Věřím proto, že nebylo nezbytné stanovovat natolik vysoké kvórum, aby věřitelům byla fakticky upřena možnost podat závazný návrh na konání schůze věřitelů.

Změnou toliko technického charakteru je, že rozhodnutí o úpadku spojené s povolením o oddlužení nemusí obsahovat odůvodnění, jestliže žádný z věřitelů neuplatnil stanovisko podle § 389 odst. 2 písm. a) [nesouhlas věřitele pohledávky z podnikatelské činnosti dlužníka] a nebyly zde pochybnosti podle § 397 odst. 1. Nejedná se však z mého pohledu o až tak podstatnou změnu. Takový postup byl normou i za předchozího znění zákona, nevyplýval

však výslovně z textu insolvenčního zákona, nýbrž z § 169 odst. 2 o.s.ř., kdy se jednalo o usnesení, jemuž nikdo neodporoval. Fakticky tak byla legislativně potvrzena dosavadní praxe, při níž byl aplikován subsidiární právní předpis. Další marginálnější změna v textu zákona proběhla v § 201 odst. 3. Novela správně reflektuje, že seznam přihlášených pohledávek vede insolvenční správce, zatímco soud jej pouze zveřejňuje v insolvenčním rejstříku. V praxi se tedy nic nemění.

Novela IZ 2017 se poprvé od účinnosti insolvenčního zákona staví čelem k velmi časté situaci, kdy dojde ke změně v poměru uspokojení nezajištěných věřitelů z dlužníkovy plnění (např. z důvodu odmítnutí přihlášky, zpětvzetí přihlášky nebo dodatečnému zjištění pohledávky) či změně v osobě věřitele. Doposud byl jediným ustanovením, jehož aplikace by v takovém případě přicházela v úvahu, § 407 odst. 3, dle něhož soud změní rozhodnutí o schválení oddlužení, pokud se podstatně změnila okolnosti rozhodující pro výši a trvání splátek. Z kapacitních důvodů však považuji za objektivně nemožné, aby soud toto rozhodnutí vydával vždy, když se změní výše nebo vzájemný poměr pohledávek. Novela tak stanoví, že v řešeném případě se postupuje obdobně jako v případě předložení zprávy pro oddlužení. Insolvenční správce informaci o novém vzájemném poměru pohledávek předkládá soudu, přičemž účastníci mohou proti tomuto podání uplatnit námitky. Novela IZ 2017 zároveň ukládala insolvenčnímu správci, aby do doby uplynutí lhůty k námitkám nebo do doby rozhodnutí o námitkách částky, jichž se změna dotýkala, uložil na zvláštní účet pro ten účel zřízený u banky nebo spořitelního a úvěrního družstva. Při příliš rigidním výkladu by správce byl bezúčelně nucen spravovat bankovní účty určené pouze k uchování deponovaných částek. Novela IZ 2019 naproti tomu stanoví rozumný požadavek, aby deponované částky byly ukládány na účet majtkové podstaty (dle § 36 odst. 5).

Namísto konání přezkumného jednání před soudem je v usnesení o úpadku insolvenčnímu správci uloženo, aby spolu se zprávou pro oddlužení a soupisem majtkové podstaty předložil zprávu o přezkumu (§ 410). Za poznámku stojí, že z uvedených listin pouze seznam přihlášených pohledávek musí být předložen na předepsaném formuláři, když zpráva pro oddlužení a zpráva o přezkumu mají sice vyhláškou č. 191/2017 Sb. předepsané náležitosti, jež odpovídají formulářům zveřejněným ministerstvem, ale používání tohoto formuláře zákon neukládá. Jak již bylo uvedeno výše, přezkoumání pohledávek⁶⁸ provede namísto soudu

⁶⁸ Nezávisle na to, zda před účinností zákona IZ 2019. budeme akceptovat termín přezkumné jednání, či nikoliv.

insolvenční správce při osobním jednání s dlužníkem a následně o tomto jednání zpraví soud v rámci podaných zpráv. Z textu sice jednoznačně nevyplývá, zda jménem správce může jednat také pověřená osoba ve smyslu § 40 odst. 3, ale v souladu s metodickým pokynem Ministerstva spravedlnosti⁶⁹ to nepovažuji za vhodné, pokud je objektivně možné, aby správce jednání vedl. Je třeba si uvědomit, že jednání s dlužníkem po zjištění jeho úpadku je nejvýznamnějším osobním jednáním mezi dlužníkem a insolvenčním správcem, jež má důsledky pro celé následující insolvenční řízení, a na jehož řádném provedení může záviset návrat dlužníka do ekonomicky aktivního života. Správce je sice ve smyslu § 37 odpovědný i za škodu, nebo jinou újmu způsobenou jeho zaměstnancem, přesto vzhledem k dopadům osobního jednání s dlužníkem považuji za vhodné, aby jednání vedla osoba disponující oprávněním vykonávat funkci insolvenčního správce. Vzhledem k tomu, že na rozdíl od soudního jednání správce sám vybírá termín osobního jednání, a také s ohledem na § 40 odst. 2 ve znění IZ 2019, dle něhož zastoupení jinými specializovanými odborníky přichází v úvahu ve zvlášť odůvodněných případech, bych se příliš nepřikláněl k možnosti, aby insolvenční správce byl při jednání zastoupen jiným (spolupracujícím) insolvenčním správcem.

Postup soudu po zveřejnění zprávy pro oddlužení a zprávy o přezkum je sloučen do § 398a odst. 3 až 6, což se vzhledem k umístění zprávy o přezkumu do § 410, může jevit lehce nesystematicky, avšak je tak zohledněna skutečnost, že zprávy spolu souvisí a insolvenční správce je podává současně nebo krátce po sobě. Insolvenční soud má chyby a nejasnosti ve zprávě odstranit zpravidla po slyšení insolvenčního správce. Není však specifikováno, zda se slyšením rozumí pouze osobní jednání či také telefonická komunikace nebo výměna přepisů. Klonil bych se však spíše k neformálnímu postupu, neboť za současného stavu je mimo možnosti soudu nařídít konání soudního jednání v přiměřené době. V postupu při rozhodnutí soudu o zprávě o přezkumu (§ 410 odst. 3) lze spatřit analogii s postupem při předložení konečné zprávy v konkursu. V obou případech lze předloženou zprávu schválit, zcela odmítnout nebo nařídít její doplnění nebo změnu. Námitky v oddlužení však účastníci řízení mohou podávat pouze do 7 dnů od zveřejnění zprávy, nikoliv do 15 dní jako v konkursu. Kromě toho zákonná úprava konkursu a priori předpokládá ústní projednání námitek ke konečné zprávě před soudem, byť v nepatrném konkursu lze rozhodnout i bez nařízení jednání, zatímco námitky ke zprávě pro oddlužení a zprávě o přezkumu předkládá soud

⁶⁹ SIGMUND, Adam. Insolvenční správci po novele 2017 – osobně či v zastoupení? Konkursní noviny 9/2017.

k vyjádření správci (§ 398a odst. 5), který může námitkám vyhovět a zprávu doplnit či opravit; konání jednání zákon také připouští, ale primárně se nepředpokládá.

Stručně vyjádřeno, procesní změny zavedené IZ 2017 navazují na dosavadní vývoj a v praxi se zásadně příliš neprojeví, neboť v drtivé většině oddlužení se věřitelé ani dříve neúčastnili přezkumných jednání a schůzí věřitelů. Přesto pro svolání schůze věřitelů z iniciativy věřitelů zvolil zákonodárce až příliš přísné kvórum, které jim možnost závazně požádat o schůzi věřitelů prakticky upírá. Část úkonů dříve prováděných soudy je svěřeno insolvenčním správcům. Není však pravdou, že by tímto přenesením povinností došlo k úplnému odbřemenění soudů. Soud musí na předložené zprávy dohlížet a v případě zprávy o přezkumu (§ 410 odst. 3) dokonce rozhodnout o jejím schválení, doplnění, změně, nebo odmítnutí. Stává se tak svým způsobem garantem předložených zpráv, což vyžaduje časově velmi náročnou kontrolu. Při absenci přezkumných jednání a schůzí věřitelů soud také nedostane příležitost dlužníka osobně poučit dlužníka o jeho právech a povinnostech a o průběhu insolvenčního řízení. Osobní předstoupení dlužníka před soud podle mého názoru mělo efekt, který nemůže být nahrazen sebedrobnějším povinným poučením, které poskytuje insolvenční správce nebo sepisovatel návrhu na povolení oddlužení. To platí i pro čestné prohlášení přikládané k návrhu na povolení oddlužení dle § 392 odst. 1 písm. d) ve znění IZ 2019. Při snižování administrativní zátěže zákonodárce promarnil příležitost odstranit velkou část administrativy spojenou se zpracováním přihlášek. Lze si představit např. model, kdy by přihlášky byly zasílány insolvenčnímu správci, který ostatně vede seznam přihlášených pohledávek. Soudu by byly zasílány pouze elektronicky za účelem zveřejnění v insolvenčním rejstříku. V rukou insolvenčního správce by mohla být i změna věřitele nebo zpětvzetí přihlášky. Případné reklamace proti postupu správce by byly předloženy soudu. V takovém případě by odpadla značná část administrativy spojená s přihláškovými spisy, jež jsou dnes duplicitně vedeny jak insolvenčním správcem, tak soudem. Význam založit papírový soudní přihláškový spis by nastal teprve v případě rozhodnutí o odmítnutí přihlášky, nebo při vyvolání sporu o pravost, výši nebo pořadí přihlášky.

3.1.7 Zastavení řízení o úpadku řešeném oddlužením namísto prohlášení „prázdného“ konkursu

Přidání možnosti zastavit insolvenční řízení při odmítnutí, vzetí na vědomí zpětvzetí nebo zamítnutí návrhu na povolení oddlužení či v případě neschválení nebo zrušení oddlužení dlužníka, jestliže majetková podstata není schopna pokrýt ani náklady insolvenčního řízení, natož uspokojit věřitele, považuji za jednoznačně pozitivní změnu, a to jak z hlediska ekonomického, tak administrativního. Po ekonomické stránce při zrušení oddlužení odpadá potřeba vyplácet z prostředků státu odměnu a hotové výdaje insolvenčního správce, které nemohly být uhrazeny z majetkové podstaty ani ze složené zálohy ve smyslu § 38 odst. 2. Z hlediska administrativního zase odpadá potřeba prohlašovat konkurs na majetek dlužníka, když dlužník zpeněžitelný majetek prakticky nemá a konkurs tak nemůže ani zčásti sloužit svému účelu, jímž je uspokojení věřitelů ze zpeněženého majetku.

Insolvenční zákon před účinností IZ 2017 soudu ukládal v podstatě jediný možný postup jak naložit s dlužníkem, který neplní své povinnosti, a tudíž bylo na místě zrušit jeho oddlužení. Po zrušení oddlužení bylo nutné prohlásit konkurs na majetek dlužníka bez ohledu na to, zda dlužník nějakým zpeněžitelným majetkem disponoval. Domnívám se, že nevhodná předchozí úprava, jež v případě zrušení oddlužení nenabízela jinou alternativu než konkurs, neumožňovala soudům účinně vymáhat plnění dlužnických povinností v oddlužení. Vypěstovala se tak praxe kompromisu, kdy bylo akceptováno, že dlužník v rámci oddlužení sice neplní všechny povinnosti tak, jak mu ukládá zákon, ale věřitelé obdrží ze splátkového kalendáře alespoň nějaké plnění, a proto je účelnější oddlužení nerušit. Mám za to, že spolu s nedostatečným personálním zabezpečením insolvenčních soudů, jež znemožňuje efektivní provádění dohlédací činnosti, měla nutnost prohlásit konkurs pro zrušení oddlužení zásadní vliv na značnou toleranci vůči neplnění podmínek v oddlužení. Pokud došlo ke zrušení oddlužení, nepoctivým dlužníkům, jejichž záměrem nebylo hradit své závazky, prohlášení konkursu ve svém důsledku mohlo vyhovovat, jelikož insolvenční správci ne vždy zajistili provádění srážek z příjmu dlužníka, který do majetkové podstaty dle § 206 odst. 1 písm. i) náleží. Ostatně na rozdíl od soudního exekutora odměna insolvenčního správce nezávisí na tom, zda zajistí provádění srážek, takže chyběl motivační prvek.

Nebude-li z jednoho z pěti výše vyjmenovaných důvodů pokračováno v oddlužení, dle důvodové zprávy⁷⁰ by měl konkurs být zahájen jen, pokud je to vhodné, přínosné a pokud možno neutrální z hlediska požadavků na státní rozpočet. Mimo to je konání konkursu možné, pokud dlužník složí jistotu na náklady insolvenčního řízení. To však považuji za čistě hypotetickou situaci. Důvodová zpráva používá termín „prázdny konkurs“ pro případ, že by konkurs byl prohlášen v insolvenčním řízení dlužníka, jehož majetková podstata je pro uspokojení věřitelů zcela nepostačující, aniž se přihlíží k věcem, právům a jiným majetkovým hodnotám vyloučeným z majetkové podstaty. Konstatuje, že se *„nejeví jako hospodárné nejprve připustit, aby insolvenční soud rozhodnul o řešení úpadku dlužníka konkursem a vzápětí svým dalším rozhodnutím zrušil konkurs pro nedostatek majetku podle § 308 odst. 1 písm. d)“*. Není proto náhodou, že k zastavení insolvenčního řízení podle § 396, § 405 a § 418 dochází za stejných podmínek jako při zrušení konkursu podle § 308 odst. 1 písm. d).

Přesto, že možnost zastavit insolvenční řízení vítám, nelze se zbavit rozpaků ze zvolené legislativní metody. Namísto toho, aby zákonodárce stanovil, že řízení bude zastaveno, zjistili se, že majetek dlužníka je pro uspokojení věřitelů zcela nepostačující a konkurs prohlášen v případě, že umožňuje alespoň částečně uspokojení věřitelů, byly v ustanoveních § 396 a § 405 zformulovány tři varianty, kdy soud může prohlásit konkurs, a to a) pro případ, že návrh na povolení oddlužení v daném řízení dlužník podal až po insolvenčním návrhu věřitele, b) pro případ, že návrh na povolení oddlužení podal dlužník spolu s insolvenčním návrhem a c) pro případ, že majetek sice nepostačuje, ale přesto dlužník o konkurs požádá a zaplatí zálohy na náklady insolvenčního řízení, pokud mu soud tuto povinnost stanoví. Není však zjevné, z jakého důvodu by mělo být rozlišováno mezi řízením, kde návrh na povolení oddlužení byl podán dlužníkem spolu s insolvenčním návrhem, nebo v průběhu řízení v reakci na věřitelský insolvenční návrh. Stejně tak není zjevné, z jakého důvodu by dlužník měl mít zájem o prohlášení konkursu v případě nemajetnosti dle písm. c). Důvodová zpráva uvádí, že se může jednat o vstřícné gesto dlužníka vůči věřitelům, kteří *„budou moci poté, co bude takový konkurs pro nedostatek majetku zrušen, na základě seznamu neuspokojených pohledávek vymáhat tyto pohledávky ve vykonávacím řízení individuálně, a to po dobu 10 let“*. Takový důvod považuji za absurdní a jeho skutečné provedení nepovažuji za reálné, zejména zvážíme-li, že stejného efektu lze docílit jinými, administrativně méně náročnými,

⁷⁰ Důvodová zpráva k IZ 2017, str. 182 a násl.

instrumenty, např. notářským zápisem se svolením k vykonatelnosti.⁷¹ Jediný logický důvod pro takovýto postup za dřívější úpravy spočíval v umožnění oddlužení dlužníka s podnikatelskými závazky, neboť dluh z podnikání nebrání ve smyslu § 389 odst. 2 písm. b) oddlužení, jestliže zůstal neuspokojen právě při předcházejícím konkursu zrušeném podle § 308 odst. 1 písm. c) nebo d). Fikce souhlasu pasivního věřitele s oddlužením dle § 389 odst. 2 písm. a) zavedená novelou IZ 2017 však dle mého názoru radikálně eliminuje případy, kdy by dlužník měl zájem o prohlášení konkursu a za tím účelem sám skládal zálohu na náklady řízení. Vzhledem k novelizovanému znění § 389 odst. 2 písm. a) prohlášení konkursu představuje řešení pouze při aktivním nesouhlasu věřitele s řešením úpadku oddlužením dlužníka, který má závazky z podnikatelské činnosti.

Obdobně jako je po zrušení konkursu dle § 312 odst. 4 upravený seznam pohledávek exekučním titulem pro neuspokojenou zjištěnou pohledávku, také při zastavení řízení, v němž byl úpadek řešen oddlužením, může upravený seznam pohledávek sloužit jako exekuční titul; je tomu tak ale pouze v případě, že insolvenční řízení bylo zahájeno k návrhu věřitele. Důvodová zpráva⁷² je v této části opět pouze popisná a nijak neosvětluje rozdíl v nastolené úpravě mezi konkursem a oddlužením. Pokud by navíc k rozlišování exekučního titulu mezi oddlužením a konkursem nedošlo, odpadl by jediný důvod pro prohlášení konkursu, který zákonodárce uvádí.

Složitá a nejednoznačná formulace ustanovení § 418 byla v některých případech interpretována tak, že jednání před zrušením oddlužení je třeba nařídit pouze v případě prohlášení konkursu, nikoliv při zastavení řízení, neboť odst. 7 ukládá rozhodnout podle odst. 1 a 3 po jednání, ke kterému bude předvolán dlužník, insolvenční správce, věřitelský výbor a věřitel, který zrušení oddlužení navrhl. S tímto názorem jsem se příliš neztotožňoval, protože zastavení insolvenčního řízení postupem podle odst. 4 a 5 se nijak nedotýká toho, že oddlužení bylo zrušeno při naplnění hypotéz podle odst. 1 nebo 3. Nelze se však divit, že text ustanovení někdy vedl k opačnému právnímu názoru, dle něhož nebylo nutné jednání před zrušením oddlužení a zastavením řízení nařídit. Vrchní soud v Praze nicméně nejméně

⁷¹ § 71a až § 71c zákona ČNR č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), ve znění pozdějších předpisů.

⁷² Důvodová zpráva k IZ 2017, str. 184.

v jednom případě konstatoval, že nenařízení jednání před rozhodnutím o zrušení oddlužení zatíží řízení zmatečností vadou, která může mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci.⁷³

3.1.8 Posílení doručování dokumentů do datových schránek

Osoby, kterým se podle zákona č. 300/2008 Sb.⁷⁴ zřizuje datová schránka bez žádosti, spolu se sepisovateli návrhu na povolení oddlužení dle § 390a odst. 1, tvoří současně naprostou většinu osob, které činí podání k insolvenčnímu soudu. Jejich povinnost činit podání včetně příloh v elektronické podobě do datové schránky soudu nebo v elektronické podobě podepsané uznávaným elektronickým podpisem, sleduje za cíl omezení administrativních úkonů soudů souvisejících s tím, že soud v insolvenčním rejstříku zveřejňuje všechna podání učiněná v daném insolvenčním řízení. Pro účely tohoto zveřejnění je totiž nezbytné každé listinné podání převést do elektronické podoby (naskenovat), což je pro administrativní aparát soudů časově náročné.

Velká část osob tak je omezena ve volbě, jakou formou učiní podání k insolvenčnímu soudu, což v žádném soudním ani správním řízení v České republice téměř nemá obdoby.⁷⁵ Nevyhoví-li podatel nárokům § 80a, insolvenční soud postupuje podle § 43 o.s.ř., tedy podatele vyzve k opravě nebo doplnění podání a není-li této výzvě v určené lhůtě vyhověno, k podání se nepřihlíží (zde zákon neukládá, aby soud o nepřihlížení rozhodl usnesením) nebo podání, kterým se zahajuje řízení, např. incidenční, soud usnesením odmítne. Snaha o elektronizaci insolvenčního řízení je podle mého názoru pozitivní. Jelikož subjekty činící podání v drtivé většině (kromě některých sepisovatelů návrhů dle § 390a odst. 1) mají zřízeny datové schránky a mohou tedy bez větších obtíží činit elektronická podání, zákonná povinnost činit podání v elektronické podobě by měla být soudem vyžadována. Sankce nepřihlížení či odmítnutí podání pouze z toho důvodu, že podání bylo učiněno v listinné podobě, je nicméně přísná a může vyvolávat právní nejistotu např. vůči ostatním účastníkům řízení, když z insolvenčního rejstříku nemusí být zjevné, zda podání vyvolává právní účinky či nikoliv, a neexistuje žádná lhůta, v níž má insolvenční soud konat podle § 43 o.s.ř. Vzhledem k povinnosti zveřejňovat všechna došlá podání v insolvenčním rejstříku (§ 421) je pak soud postaven před otázkou, zda zveřejňovat podání, jež nesplňuje podmínky § 80a a tudíž nevyvolá

⁷³ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 9. března 2018, č.j. 1 VSPH 363/2018-B-27, KSPA 56 INS 24450/2018.

⁷⁴ Zákon č. 300/2008 Sb., o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů, ve znění pozdějších předpisů.

⁷⁵ Výjimkou je daňové řízení, viz § 72 odst. 4 zákona č. 280/2009 Sb., daňového řádu, ve znění pozdějších předpisů.

žádné účinky, nebo zveřejňovat všechna podání. Jako vhodnější sankce za učinění podání v listinné podobě bych navrhoval uložení pořádkové pokuty při spodní hranici (či „prvopachatelům“ pouhé poučení o jejich povinnostech), neboť podatel sice nedostal svým povinností, ale ne natolik závažně, aby bylo nutné jako sankci stanovit nepřihlížení či odmítnutí podání.⁷⁶ Takový přístup paradoxně zvýšil administrativní zátěž insolvenčních soudů, když tyto musely podatele vyzývat k opravě podání. Tato zátěž však z větší části odpadla po prvních měsících účinnosti IZ 2017, poté co se osoby pravidelně vystupující jako subjekty insolvenčního řízení s novou úpravou seznámili. Nadále však podání chybně činí subjekty, na něž se § 80a odst. 1 vztahuje, ale v insolvenčním řízení vystupují vzácně či dokonce poprvé (zaměstnavatelé, věřitelé). Samozřejmě lze poukázat na větu druhou odst. 1, dle níž soud může akceptovat podání, které není možné elektronicky podat, avšak pouze ve výjimečných a odůvodněných případech. Pokud by se tato výjimka z pravidla stala obvyklou praxí, docházelo by k obcházení zákona.

Samostatnou kategorií pak jsou podání nebo přílohy, které je třeba opatřit podpisem dlužníka (typicky seznam přihlášených pohledávek a zpráva o přezkumu se záznamem o jednání s dlužníkem dle § 410 odst. 2). Ustanovení § 80a postavilo insolvenční správce před dilema, kdy museli vůči soudu činit elektronické podání a zároveň předložit listiny řádně podepsané dlužníkem. Nastalá situace je sice v souladu se zákonem řešitelná duplikovaným podáním (jednou elektronicky, jednou v listinné podobě)⁷⁷ či autorizovanou konverzí podepsaného dokumentu dle § 22 zákona č. 300/2008 Sb., ale ve svém důsledku novela, která měla za cíl omezit administrativní zátěž, jenom způsobuje další administrativní zátěž. Podle § 80a odst. 2 za středníkem ve znění IZ 2019 povinnost insolvenčního správce činit podání včetně příloh na elektronických formulářích neplatí pro podání nebo přílohy, které je třeba opatřit podpisem dlužníka. Tato formulace nabízí dvojí výklad. Za první ji lze vnímat tak, že se vztahuje pouze k elektronickým formulářům (z těch vyžadujících podpis dlužníka by se jednalo pouze o seznam přihlášených pohledávek), a podání obsahující podpis dlužníka musí nadále splňovat standard jako ve znění IZ 2017 (tedy podání duplikované, nebo konvertované). Druhým možným výkladem je, že správce je zcela osvobozen od povinnosti činit podání obsahujícího podpis dlužníka elektronicky. Přestože bych se z hlediska potřeby

⁷⁶ Srov. také, jak obdobný problém řeší § 74 odst. 4 zákona č. 280/2009 Sb., daňového řádu, ve znění pozdějších předpisů.

⁷⁷ Podrobněji o praxi insolvenčních soudů před účinností IZ 2019 viz: VESELÝ, Petr, HAŠOVÁ, Klára. Formuláře v oddlužení – co soudce, to názor [online]. epravo.cz, 12. prosinec 2017 [cit: 27. březen 2019]. Dostupné na <<https://www.epravo.cz/top/clanky/formulare-v-oddluzeni-co-soudce-to-nazor-106798.html>>.

snížit administrativní zatížení všech procesních subjektů mnohem raději přikláněl ke druhé variantě, je třeba respektovat, že pokud by zákonodárce jednoznačně měl záměr umožnit správci činit tato podání v listinné podobě, text odst. 2 za středníkem by patrně umístil do odst. 1.

3.1.9 Posílení formulářových podání

Podle § 430b ministerstvo uveřejní podobu formulářů a elektronických formulářů způsobem umožňujícím dálkový přístup.⁷⁸ Před účinností IZ 2017 bylo vymezeno používání formulářů pro tato podání: přihláška pohledávky (§ 176), popření pohledávky přihlášeným věřitelem (§ 200) a návrh na povolení oddlužení (§ 391). S účinností IZ 2017 přibyla tato formulářová podání: změna věřitele (§ 18), seznam přihlášených pohledávek (§ 189), soupis majetkové podstaty (§ 222), konečná zpráva (§ 302) a zpráva o plnění reorganizačního plánu (§ 364). Novelizaci postupu při změně v osobě věřitele se věnuje kapitola 3.1.4. K ostatním podáním důvodová zpráva uvádí,⁷⁹ že kromě zajištění snadnější orientace budou strojově čitelná podání využita ministerstvem k lepšímu sběru dat a možnosti vypořádání nesrovnalostí, což povede ke zvýšení transparentnosti insolvenčního řízení.

Insolvenčním správcům IZ 2019 v § 80a odst. 2 zvlášť ukládá povinnost činit podání na elektronických formulářích. Není však beze vší pochybnosti jasné, zda se jedná o všechna podání, k nimž vyhláška č. 191/2017 Sb.⁸⁰ předepisuje podobu elektronického formuláře, nebo o podání, u nichž použití elektronického formuláře stanoví insolvenční zákon (§ 189, § 222, § 302 a § 364). Jelikož se jedná o pozměňovací návrh, odpověď důvodová zpráva neposkytuje. Pokud by však správci byli povinni využívat všechny elektronické formuláře dle vyhlášky č. 191/2017 Sb., bylo by nesystémové v § 189, § 222, § 302 a § 364 ponechávat ustanovení o povinném používání elektronických formulářů, když by tato povinnost vycházela již z § 80a odst. 2. Takového opomenutí se zákonodárce nedopustil v případě formulářů povinně používaných před účinností IZ 2017, kdy novela vypustila z § 176, § 200 a § 391 povinnost ministerstva zveřejňovat podobu formulářů způsobem umožňujícím dálkový přístup a přesunula ji do nového obecného ustanovení § 430b. Zůstává tedy otázkou, proč by

⁷⁸ Ministerstvo spravedlnosti, Insolvenční rejstřík: Formuláře, dostupné na <<https://isir.justice.cz/isir/common/stat.do?kodStranky=FORMULAR>>.

⁷⁹ Důvodová zpráva k IZ 2017, str. 179.

⁸⁰ § 2, 3, § 8 až 13 a § 16 až 22 vyhlášky č. 191/2017 Sb., o náležitostech podání a formulářů elektronických podání v insolvenčním řízení a o změně vyhlášky č. 311/2007 Sb., o jednacím řádu pro insolvenční řízení a kterou se provádějí některá ustanovení insolvenčního zákona, ve znění pozdějších předpisů

se v případě IZ 2019 tohoto opomenutí dopustil, pakliže by se řešená ustanovení stala obsoletní.

Postup podle § 43 o.s.ř. stanovený v § 80a odst. 3 nebude aplikován jen v případě podání učiněného nesprávným způsobem, ale také pro podání v nesprávném formátu nebo na nesprávném formuláři. Pokud jde o formát, podle § 431 písm. e) spolu s § 23 vyhlášky č. 191/2017 Sb. lze uvažovat jedině o datovém formátu PDF. Vzhledem k rozšíření tohoto formátu a jeho možností v elektronické komunikaci (např. možnost připojení uznávaného elektronického podpisu) si lze jen obtížně představit jiné řešení. Naproti tomu povinnost používat formuláře může být i kontraproduktivní. Je vhodné, aby zákon a vyhláška stanovily standardy insolvenčních podání, přičemž formuláře přispívají k tomu, že podání splňují všechny náležitosti dle vyhlášky č. 191/2017 Sb. Nicméně za účelem efektivního průběhu řízení by mělo záležet zejména na soudu, zda bude vyžadovat podání ve správném formátu či na správném formuláři, a zda promine neplnění této povinnosti. Obecně lze konstatovat, že zatímco některá podání insolvenčních správců svou informační hodnotou převyšovala současné formuláře, jiná jich ani zdaleka nedosahovala. Jediný argument pro používání elektronických formulářů za všech okolností je sběr dat a dohled ministerstva avizovaný v důvodové zprávě, který považuji za diskutabilní. Smysluplná analýza může jen obtížně vycházet z automatického zpracování statistiky, zejména když podstatná část zpráv nemá uzavřený okruh odpovědí, ale je rozepisovací (správce vyplňuje text volnou formou). Za přínosnější pro ministerstvo bych považoval využití zkušeností soudního personálu, který si může být vědom nesrovnalostí a opakujících se trendů v podání insolvenčních správců.

3.1.10 Osvobození od placení pohledávek bez návrhu dlužníka

Oprávnění soudu rozhodnout o osvobození dlužníka od placení pohledávek (§ 414) z úřední povinnosti se může jevit jako nepatrná změna legislativně technické povahy, ale jedná se o změnu velmi případnou, neboť soudy se setkávaly s vysokým počtem splněných oddlužení ve smyslu § 413, v nichž dlužník nepožádal o osvobození od placení pohledávek. Přestože insolvenční řízení končí právní mocí rozhodnutí o splnění oddlužení, pro pasivitu dlužníka nemohl být splněn účel oddlužení a ač je řízení skončeno, nadále nebylo možné vyloučit, že v soudním spisu dodatečně přibude žádost dlužníka o osvobození. Pohledávky, od jejichž placení byl dlužník osvobozen, mají povahu naturální obligace a rozhodnutím o

osvobození nezanikají.⁸¹ Pokud je nadále taková pohledávka vymáhána, je rozhodnutím dlužníka, zda namítne, že byl rozhodnutím soudu osvobozen od placení pohledávek. Před účinností IZ 2017 dlužníci často došli ke zjištění, že rozhodnutí o osvobození dosud nebylo vydáno a požádali o něj kupříkladu i rok po skončení řízení. Jak z hlediska šetření práv dlužníka, tak z hlediska archivace soudního spisu je proto vhodné, že soud rozhodne o osvobození dlužníka při splnění podmínek § 414 z úřední povinnosti.

Rozhodnutí o splnění oddlužení je soud dle IZ 2019 povinen vydat současně s rozhodnutím, jímž dlužníka osvobodí od placení pohledávek. Praxe spojení těchto dvou rozhodnutí byla velmi často používána i před účinností IZ 2019, neboť rozhodnutí na sebe v logickém sledu navazovala a vydání jednoho usnesení místo dvou přispívalo k hospodárnosti řízení. Změna má své opodstatnění, neboť v oddlužení došlo ke změně koncepce, kdy se zásadní rozhodnutí pro úspěšné dovršení oddlužení přesouvá z § 414 (osvobození od placení pohledávek) do § 413 (rozhodnutí o splnění oddlužení). Proto v případě, že bylo rozhodnuto o splnění oddlužení, není důvod, aby soud otálel s vydáním rozhodnutí o osvobození od placení pohledávek, neboť podmínky pro toto rozhodnutí byly splněny již tím, že došlo ke splnění oddlužení. Osvobození od placení pohledávek se dle § 414 odst. 1 nevztahuje na pohledávky vzniklé po rozhodnutí o úpadku. Mám za to, že jestliže osvobození se týká placení pohledávek zahrnutých do oddlužení, nemůže dojít k osvobození od placení pohledávky, která nemohla do oddlužení být zahrnuta. Obecně je přitom judikováno, že pohledávky vzniklé po úpadku se v insolvenčním řízení neuspokojují (s výjimkou pohledávek dle § 168 a § 169).⁸² Proto novelizované ustanovení nepřichází s žádnou změnou, pouze s deklarací současného stavu.

Dále se stanoví, že rozhodnutí o přiznání osvobození je účinné nejdříve účinností rozhodnutí o splnění oddlužení. Zatímco rozhodnutí o splnění oddlužení je dle § 413 odst. 1 účinné nabytím právní moci, § 414 neupravuje speciálně účinnost rozhodnutí o osvobození od placení pohledávek. Proto platí obecné pravidlo dle § 89 odst. 1, že rozhodnutí je účinné zveřejněním v insolvenčním rejstříku. Kromě toho je oproti dřívější úpravě možné proti rozhodnutí o splnění oddlužení podat odvolání. Bez spojené účinnosti obou rozhodnutí by rozhodnutí o osvobození od placení pohledávek vydané současně s rozhodnutím o splnění

⁸¹ O povaze osvobození podrobněji viz Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 24. listopadu 2010, sp.zn. 29 Cdo 3509/2010.

⁸² Podrobněji např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. 3. 2015, sen. zn. 29 ICdo 62/2014 (Sbírka R 85/2015).

oddlužení vyvolávalo účinky mnohem dříve, což je nežádoucí, neboť osvobození je dlužníku přiznáno na základě toho, že bylo soudem vysloveno splnění jeho oddlužení.

Změna v § 414 odst. 4 není v důvodové zprávě nijak okomentována. Lze tak pouze předpokládat, že motivací této změny byla náprava stavu, kdy při výkladu ad absurdum mohla nastat situace, kdy věřitel požádal o zpeněžení zajištění. Pokud by k tomuto zpeněžení nedošlo, např. z důvodu mezitímního splnění oddlužení a skončení řízení, přišel by o zajištění, aniž by byl bez svého zavinění uspokojen. Byl by tak ve znevýhodněném postavení oproti věřiteli, který o zpeněžení nepožádal vůbec. Takový případ mi není znám a věřím, že jiným než gramatickým výkladem by ustanovení bylo překlenutelné tak, že věřiteli zajištění nezaniká. Nové znění ustanovení je však každopádně příhodnější.

Z osvobození od placení pohledávek jsou napříště také vyloučeny pohledávky věřitelů na výživném ze zákona a pohledávek věřitelů na náhradu škody způsobené na zdraví [§ 169 odst. 1 písm. b) a e)]. Jedná se o projev sociálního rozměru oddlužení, neboť dlužník není jedinou osobou ve zranitelném postavení. Na dlužníkovi mohou záviset i jiné ohrožené skupiny osob, např. osoby závislé na jeho příjmu (výživné), příp. osoby, jímž dlužník způsobil újmu na zdraví. Tato změna odstraňuje přílišnou tvrdost zákona, kdy dosud na situaci třetích osob často nebyl brán zřetel. Proto ji považuji za velmi přínosnou.

3.1.11 Regulace subjektů poskytujících služby v oblasti oddlužení

Návrh na povolení oddlužení⁸³ musí být od účinnosti IZ 2017 podán osobou, která bývá označována jako „sepisovatel“ návrhu na povolení oddlužení; insolvenční zákon používá legislativní zkratku „osoba podle § 390a odst. 1“. Důvodová zpráva jako druhotný cíl zavedení povinného sepisovatele návrhu uvádí snahu znemožnit podávání „šikanózních“ návrhů dlužníků, kdy podáním návrhu na povolení oddlužení je mařeno exekuční řízení (např. dražbu konanou v předem oznámený den). Nicméně primárním cílem je, aby byl k insolvenčnímu soudu podán návrh na povolení oddlužení, který splňuje všechny náležitosti a je tudíž projednatelný. *„Vzhledem k celkovému počtu návrhů na povolení oddlužení podaných dlužníky každý rok je požadavek na sepis a podání insolvenčního návrhu a návrhu na povolení oddlužení kvalifikovaným subjektem rozumný a odůvodněný, přestože jde o*

⁸³ Návrh na povolení oddlužení je dle § 390 odst. 1 podáván „spolu s insolvenčním návrhem“, což fakticky znamená, že formulář označený jako „Návrh na povolení oddlužení“ plní zároveň funkci insolvenčního návrhu, nebo poté, co je dlužníku soudem doručen insolvenční návrh podaný věřitelem.

podání směřovaná toliko vůči soudu prvního stupně. Tím spíš, když neznalost právní úpravy a mnohdy pouze matná představa o vlastní finanční situaci dlužníku brání odhadnout, zda splňuje podmínky povolení oddlužení či nikoliv. Podáním návrhu podle § 390 odst. 1 se tak - často nevědomky a nechtěně - dlužník vystavuje riziku, že na jeho majetek bude nařízen konkurs. Potřeba kvalifikované pomoci je tím větší, čím drastičtější jsou dopady neúspěšného návrhu na povolení oddlužení do právního postavení dlužníka.“⁸⁴ Důvodová zpráva dokonce současně přichází s tvrzením, že povinnost obrátit se v takovém případě s prosbou o sepis a podání návrhu podle § 390 odst. 1 na kvalifikovaný subjekt je součástí práva na kvalifikovanou právní pomoc (čl. 37 odst. 2 Listiny). S tímto názorem se zcela neztotožňuji, neboť není pravdou, že žádný z dlužníků by nebyl schopen zpracovat formulářové podání, navíc opatřené vysvětlivkami.

Významnou motivací pro vznik odvětví „služeb v oblasti oddlužení“, upraveného v § 390a a § 418a až § 418l, byla snaha zakročit proti oddlužovacím agenturám, jež často neodborně a za vysoký honorář sepisovaly a jménem dlužníka podávaly návrh na povolení oddlužení, avšak neunesly žádnou odpovědnost za výsledek insolvenčního řízení. Výstižně popisuje Z. Strnad v komentáři k insolvenčnímu zákonu: „Až do 1. 7. 2017 bylo možné, aby návrh na povolení oddlužení podával k soudu sám dlužník. Insolvenční praxe ale ukázala, že tíživou situaci dlužníků ochotných řešit své dluhy oddlužením zneužívaly čím dál intenzivněji komerční subjekty bez odpovídajícího vzdělání, které za naprosto nepřiměřené částky (ojedinělé nebyly ani sumy v řádu několika desítek tisíc korun) poskytovaly dlužníkům vesměs nekvalitní, neodborné a neprofesionální služby, a to bez jakékoliv odpovědnosti. Nabízené kvaziprávní služby byly navíc často poskytovány i po zahájení insolvenčního řízení - typicky těsně před přezkumným jednáním a schůzí věřitelů, aniž by však takový subjekt dlužníka upozornil například na rizika spojená s vedením incidenčních sporů. Tyto tzv. oddlužovací agentury nabízely své předražené služby dokonce i v případech, kdy bylo navýsost zřejmé, že dlužník podmínky pro povolení oddlužení vůbec nesplňuje. V řadě případů proto musely být návrhy na povolení oddlužení pro své nedostatky insolvenčním soudem odmítány. Jiným důsledkem činnosti oddlužovacích společností byly návrhy, které obsahovaly chybné skutkové okolnosti či informace. Ty pak byly způsobily přivést dlužníky do ještě tíživější situace, než v jaké se před započítím spolupráce s těmito subjekty nacházely. Jen malé procento z nich byly subjekty, jejichž cílem nebylo primárně generovat zisk, ale opravdu poskytovat kvalifikované

⁸⁴ Důvodová zpráva k IZ 2017, str. 122.

služby (jednalo se zejména o neziskové či obecně prospěšné společnosti). Trh těchto komerčních subjektů byl ale netransparentní a neregulovaný a stát v zásadě neměl dostatečně efektivní nástroje, jak je postihovat nebo jejich činnost alespoň regulovat. Na uvedená zjištění zareagovala s účinností od 1. 7. 2017 novela č. 64/2017 Sb. s cílem zabránit oddlužovacím agenturám, aby nadále profitovaly z nepříznivé životní situace a nedostatečné informovanosti dlužníků. Jinými slovy bylo smyslem této novely, aby byly minimalizovány možnosti zneužití asymetrie mezi dlužníkem a osobou sepisující návrh na povolení oddlužení v neprospěch a k tíži dlužníků.“⁸⁵

S výjimkou případu, kdy dlužník je takřkajíc „z oboru“ (§ 390a odst. 2), je jedinou osobou, jež je oprávněna návrh na povolení oddlužení sepsat a za dlužníka podat, sepisovatel, tedy osoba dle § 390a odst. 1. Jedna kategorie sepisovatelů (advokáti, notáři, soudní exekutoři a insolvenční správci) má nárok na zákonem zastropovanou odměnu (§ 390a odst. 3), která zahrnuje veškerou činnost související s přípravou a podáním návrhu. Nic dlužníku nebrání, aby byl po celou dobu trvání insolvenčního řízení právně zastoupen, avšak až do fáze případné výzvy k opravě nebo doplnění návrhu, nesmí být odměna právního zástupce v rozporu s maximální výší odměny dle § 390a odst. 3. Zároveň je třeba rozlišovat, zda advokát disponoval procesní plnou mocí, nebo zvláštní plnou mocí pro úkony sepisovatele, tj. při sepsání návrhu, jeho podání a případném odstranění vad nebo doplnění návrhu, neboť běžně docházelo k situacím, kdy advokát předložil procesní plnou moc, přestože měl v úmyslu vystupovat pouze jako sepisovatel. Druhou kategorií jsou tzv. „akreditované osoby“, disponující akreditací pro poskytování služeb v oblasti oddlužení udělenou ministerstvem.⁸⁶ Tato část pokrývá organizace různých právních forem,⁸⁷ které za svou činnost nesmějí od dlužníka inkasovat odměnu a zpravidla již před účinností IZ 2017 pomáhaly dlužníkům s přípravou návrhů na povolení oddlužení. Zákon zde správně reflektoval, že by nebylo účelné, aby bylo neziskovým organizacím bráněno ve využití zkušeností, jež při nekomerční tvorbě návrhů na povolení oddlužení získaly.

Sankce nepřihlížení k podání podle § 97 je obdobou § 80a, avšak není zde prostor pro výzvu na opravu nebo doplnění. Jestliže návrh na povolení oddlužení musí sepisovatel podat

⁸⁵ KOZÁK, Jan a kol. 2018. Insolvenční zákon. Komentář. 4. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2018. s. 733.

⁸⁶ Přejídná ustanovení k novele IZ 2017 stanovila výjimku, kdy neziskové organizace jako sepisovatelé nemusely být evidovány v Seznamu akreditovaných osob po dobu 12 měsíců od 1. 7. 2017. Seznam akreditovaných osob zveřejňuje ministerstvo na webové stránce: <https://sako.justice.cz>

⁸⁷ Např. zapsaný spolek, obecně prospěšná společnost, církevní právnická osoba (charita), ale i společnost s ručením omezeným nebo územně samosprávný celek (město)

elektronickou cestou, ale současně musí být návrh opatřen úředně ověřeným podpisem dlužníka, jediný způsob jak zajistit splnění této povinnosti je provést autorizovanou konverzi podepsaného dokumentu dle § 22 zákona č. 300/2008 Sb., neboť nelze předpokládat, že doplnění v listinné podobě sepisovatel stihne předtím, než soud rozhodne o nepřihlížení k návrhu.

Ohledně soudního exekutora v pozici sepisovatele § 390a odst. 6 stanoví, že exekutor nemůže sepisovat návrh, jestliže proti dlužníku (či jeho manželce) vede exekuční řízení. Osobně bych jen z tohoto důvodu podjatost exekutora nevyvozoval; naopak od takového exekutora lze očekávat, že bude mít dobrý přehled o majetkové situaci dlužníka, což by mohlo přípravu návrhu na povolení oddlužení zefektivnit. Na rozdíl od exekutorů se toto ustanovení nevěnuje skutečnosti, že někteří advokáti pravidelně zastupují věřitele v nalézacím či vykonávacím řízení vůči dlužníkům, čímž se dostávají do obdobné pozice jako shora uvedení exekutoři.

Dohled ministerstva upravený v § 418i až § 418l se vztahuje pouze na akreditované osoby a osoby, jež vystupují jako sepisovatelé, ač k tomu nejsou oprávněny. Naproti tomu osoby podle § 390a odst. 1 písm. a) podléhají běžným kárným postihům ze strany České advokátní komory, Notářské komory České republiky či Ministerstva spravedlnosti. V § 418g je uveden demonstrativní výčet povinností akreditované osoby, za jejichž porušení hrozí dle § 418j mj. uložení pokuty. Za diskutabilní bych považoval porušení povinnosti akreditované osoby postupovat svědomitě a s odbornou péčí tím, že způsobí pozdním sepsáním a podáním takového návrhu dlužníkovi škodu. Akreditovaná osoba, které insolvenční zákon nepřiznává za sepsání návrhu žádnou odměnu, nemusí být vzhledem k poptávce dlužníků schopna zajistit sepsání a podání návrhu včas. Sankce vůči takovému sepisovateli je podle mého názoru na hranici spravedlnosti.

Zpřesnění skutkových podstat přestupků, jež přináší IZ 2019, ukazuje, že řada „oddlužovacích agentur“ od své dřívější činnosti neupustila. Aby formálně splnily požadavky zákona, agentury návrh soudu podávaly prostřednictvím advokáta či jiné osoby dle § 390a odst. 1 písm. a).⁸⁸ V takovém případě však nebyl plněn účel institutu sepisovatele, aby návrh

⁸⁸ Ministerstvo spravedlnosti. Ministr spravedlnosti podal kárnou žalobu na advokáta: účastnil se nezákonného nabízení oddlužovacích služeb [online]. justice.cz, [cit. 25. dubna 2019]. Dostupné na

byl sepsán a podán kvalifikovanou osobou. Napříště je tak postihováno veškeré nabízení, zprostředkování či obstarávání v oblasti oddlužení, takže ministerstvo bude moci postihnout i případy, které před účinností IZ 2019 nespádaly jednoznačně pod některou ze skutkových podstat přestupků.

3.2 Změny nenáležící k hlavním cílům dle důvodové zprávy k IZ 2017 a související změny dle IZ 2019

3.2.1 Oprávnění místně nepřislušného soudu k bezodkladnému opatření

Ustanovení § 7b odst. 5 ve znění ukládá insolvenčnímu soudu, jenž hodlá vyslovit svou místní nepřislušnost, aby učinil opatření, která nesnesou odkladu, a vydal některá nemeritorní rozhodnutí, mimo jiné rozhodnutí dle § 100a, § 128 a § 128a. Od účinnosti IZ 2017 je soud povinen vydat rozhodnutí dle § 100a neprodleně, nejpozději do konce nejbližší následujícího pracovního dne po podání insolvenčního návrhu; rozhodnutí dle § 128 a § 128a vydá taktéž neprodleně, nejpozději do 7 dnů poté, co byl insolvenční návrh podán. Dodržení těchto lhůt podle dřívější úpravy je v případě, že soud vydá rozhodnutí o místní nepřislušnosti, zcela vyloučeno, a to již proto, že k postoupení spisu dojde až poté, co usnesení o vyslovení místní nepřislušnosti, nabyde právní moci, přičemž odvolací lhůta činí 15 dní⁸⁹. Než tedy místně příslušný soud začne věc projednávat, uplyne značná doba. Soud je dle téhož ustanovení oprávněn rozhodnout o jmenování prozatímního věřitelského výboru a o jmenování předběžného správce. Byť tyto instituty nejsou v oddlužení využívány často, jejich určení ještě před postoupením jinému soudu může být účelné, hrozí-li v mezidobí zmaření účelu insolvenčního řízení (např. situace dle § 112 a násl.). Provedenou změnu tedy považuji za přínosnou a současně považuji za důležité, že soud je před rozhodnutím o úpadku oprávněn vydat i předběžná opatření⁹⁰, neboť se taktéž jedná o institut hojně využívaný [zejména předběžné opatření dle § 82 odst. 2 písm. b)] a soud je dle § 75c o.s.ř. povinen o návrhu rozhodnout nejpozději do 7 dnů poté, co byl návrh podán. Soud je tedy mj. oprávněn stanovit předběžného správce jak postupem dle § 27, tak předběžným opatřením dle § 82 odst. 2 písm. a).

<<https://justice.cz/web/msp/tiskove-zpravy?clanek=ministr-spravedlnosti-podal-karnou-zalobu-na-advokata-ucastnil-se-nezakonneho-nabizeni-oddruzovacich-sluz-1> >.

⁸⁹ § 204 zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu (dále jen „o.s.ř.“), ve znění pozdějších předpisů, ve spojení s § 7 IZ.

⁹⁰ Potvrzeno např. v usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 1. listopadu 2017, č.j. 2 VSPH 1794/2017-A-15.

Dle J. Kozáka⁹¹ „*snaha vytvořit podmínky pro dodržování principu ochrany oprávněných zájmů dlužníků a věřitelů na rychlém a plynulém řešení insolvenčních návrhů deklarovaná ve výše citované důvodové zprávě nemůže dostatečným způsobem ospravedlnit porušení ústavních principů opakovaně deklarovaných v rozhodnutích soudů*“ (zde myšleno právo na zákonného soudce). Vedle tohoto práva však čl. 38 Listiny základních práv a svobod stanoví také právo na projednání věci bez zbytečných průtahů a zde, v případech, kdy věřitelský insolvenční návrh a následné řízení mohou dlužníka velmi vážně poškodit, je třeba obzvlášť toto práva zachovávat. V té souvislosti bych se přiklonil v analogii k názoru Ústavního soudu⁹² (jedná se o rozhodnutí o příslušnosti soudu dle § 24 tr. řádu), dle něhož „*případné rozhodnutí o místní nepřislušnosti doposud rozhodujícího soudu nikterak nemůže způsobit nezákonnost dříve vydaných nikoli meritorních rozhodnutí (ani s ohledem na zásady plynoucí z čl. 38 odst. 1 Listiny), neboť do doby rozhodnutí nadřízeného soudu o příslušnosti je nadále původní soud příslušný k rozhodování v dané věci, a to včetně rozhodnutí o pokračování vazby. Opačný výklad by byl stěží akceptovatelný, a to již s ohledem na právní nejistotu, která by nastala v souvislosti s tím, který soud má před rozhodnutím o určení příslušnosti rozhodnout o některých opatřeních navázaných na pevně stanovené lhůty.*“ Z vlastních zkušeností přitom mohu potvrdit, že insolvenční návrhy k místně nepřislušnému soudu jsou podávány pravidelně, i tam, kdy o bydlišti či sídlu dlužníka není pochyb. Současně nelze než dojít k závěru, že častým motivem dlužník je pozdržení insolvenčního řízení ve fázi, kdy ještě nedochází k postihování jeho majetku, ale přitom už nastanou účinky dle § 109 odst. 1, tj. zejména není možné provést výkon rozhodnutí či exekuci.

3.2.2 Podrobnější specifikace výkonu funkce insolvenčního správce

Základem výkonu funkce insolvenčního správce je povinnost postupovat svědomitě a s odbornou péčí. Činnost insolvenčního správce je kontrolována jednak v konkrétním řízení insolvenčním soudem v rámci dohlédací činnosti podle § 11, jednak obecně Ministerstvem spravedlnosti při dohledu, kterým jej pověřuje § 36 a násl. zákona o insolvenčních správcích.⁹³ Oprávnění insolvenčního soudu k provádění dohlédací činnosti je podle mého názoru dostatečné. Soud je oprávněn udílet insolvenčnímu správci pokyny, při neplnění povinností mu může udělit pořádkovou pokutu a jako prostředek ultima ratio jej může zprostit jeho funkce. Má proto odpovídající nástroje k tomu, aby činnost insolvenčního správce

⁹¹ KOZÁK, Jan a kol. 2018. Insolvenční zákon. Komentář. 4. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2018. s. 23.

⁹² Nález Ústavního soudu ze dne 24. ledna 2017, sp. zn. II. ÚS 4115/16.

⁹³ Zákon č. 312/2006 Sb., o insolvenčních správcích, ve znění pozdějších předpisů.

usměrnil. Při své činnosti však naráží na personální limity, kdy personální zabezpečení insolvenčních soudů sice reflektuje počet napadlých a vyřízených věcí, ale nikoliv potřebu řádného výkonu dohlédací činnosti, která se jen velmi obtížně vyjadřuje statisticky. Insolvenční zákon stanoví povinnosti insolvenčního správce velmi často za pomoci relativně neurčité hypotézy. Taková norma dává soudu volnost úvahy při posuzování plnění povinností ve vztahu k jednotlivému řízení, ale při vysokém počtu řízení je individuální výkon dohlédací činnosti ztížen. Proto se zákonodárce rozhodl stanovit rámec dosud relativně neurčitých povinností insolvenčních správců. Takový rámec pak zefektivní posouzení správcova jednání jak soudům, tak ministerstvu.

Novela IZ 2017 v § 36 odst. 6 a § 431 písm. g) zmocnila ministerstvo k vydání vyhlášky stanovící obsah požadavků na plnění povinností insolvenčního správce. K naplnění tohoto zmocňovacího ustanovení však došlo až vydáním vyhlášky č. 121/2019 Sb., o materiálním vybavení a standardech výkonu funkce insolvenčního správce, s účinností od 1. 6. 2019. Vyhláška obecně stanoví povinnosti, které bych rád považoval za samozřejmé a na rozdíl od původního návrhu vyhlášky o personálním a materiálním vybavení a standardech výkonu funkce insolvenčního správce⁹⁴ nestanoví dle mého názoru nepřiměřené požadavky na počet zaměstnanců insolvenčního správce a jejich vzdělání. Přestože bych za efektivnější pro průběh insolvenčního řízení považoval především ad hoc kontrolu v rámci dohlédací činnosti soudu, hodnotím kladně, že stát nerezignoval na dohled nad činností insolvenčních správců a stanovil obecné standardy, jimiž by se měli správci řídit. Byl jsem totiž často svědkem toho, jak řádný výkon funkce správce při absenci dohledu ochaboval.

Pokud jde o zaměstnance insolvenčního správce, již byla popsána praxe zřizování provozoven v sídle jiného správce a naopak. Ta zahrnovala také „půjčování“ zaměstnanců, kteří činili úkony jménem insolvenčního správce, který nebyl jejich zaměstnavatelem. Novela IZ 2019 se s touto praxí vypořádává tak, že poprvé výslovně stanovuje okruh osob, jejichž prostřednictvím může správce vykonávat svou funkci. Dle § 40 odst. 2 je takovou osobou zaměstnanec správce nebo zaměstnanec dlužníka (lze předpokládat např. při provozu dlužníkovy podniku). Ve zvlášť odůvodněných případech může správce funkci vykonávat prostřednictvím jiných osob, zejména právních, ekonomických a jiných specializovaných

⁹⁴ Legislativní rada vlády České republiky. Stanovisko k návrhu vyhlášky o personálním a materiálním vybavení a standardech výkonu funkce insolvenčního správce ze dne 9. července 2018 [online]. ismorava.cz [cit: 5. června 2019]. Dostupné na <www.ismorava.cz/images/LRV.pdf>.

odborníků. Je tedy zjevné, že předchozí věta nedopadá na vzájemné „půjčování“ zaměstnanců v provozovnách, když tutéž práci dokáže vykonat insolvenční správce i jeho zaměstnanec. V návaznosti na tyto změny pak došlo i k technické úpravě znění § 37, § 39, § 40 a § 45.

3.2.3 Obesilání orgánů sociálního zabezpečení a ostatních orgánů veřejné moci

Zprvu byla záměrem novely IZ 2017 legislativně technická úprava, jejímž cílem bylo uvést terminologii insolvenčního zákona do souladu se zákonem o organizaci a provádění sociálního zabezpečení.⁹⁵ Vedle okresní správy sociálního zabezpečení tak přichází v úvahu také obesilání Ministerstev obrany, vnitra nebo spravedlnosti, pokud jsou příslušným orgánem sociálního zabezpečení dlužníka.⁹⁶

Tyto změny jsou každopádně zastíněny skutečností, že s účinností od 1. 6. 2022 novela IZ 2019 ruší veškerou povinnost soudu informovat orgány veřejné moci⁹⁷ o zahájení insolvenčního řízení a o zjištění úpadku dlužníka. Jedná se zřejmě o reakci na připravovanou elektronizaci justice, nicméně zrušení ustanovení vychází z pozměňovacího návrhu, v důsledku čehož se mu důvodová zpráva nevěnuje. Jestli bude v roce 2022 zasílání jednotlivých informací ostatním orgánům veřejné moci přežité, je velkou neznámou.^{98 99} Pokud ano, je samozřejmě zrušení ustanovení zcela na místě. Osobně bych považoval propojení informačních systémů v rámci justice a zejména možnost okamžitě vylustrovat informace o probíhajících soudních řízeních dlužníka za velkou výhodu, neboť současná informační povinnost dle insolvenčního zákona je pouze jednosměrná. Obecným soudům žádný předpis neukládá povinnost informovat insolvenční soud o skutečnostech významných pro průběh insolvenčního řízení a ty tak činí prakticky na bázi dobrovolnosti. To je o to více paradoxní, uvážíme-li, že obecné soudy jsou informovány, přestože mají možnost lustrvat insolvenční rejstřík a informace získávat stejně jednoduše jako široká veřejnost. Informace z občanskoprávního nebo trestního řízení přitom mohou být významné např. pro posouzení porušení povinností schváleného oddlužení s následky dle § 418 nebo při změně vyživovací povinnosti dlužníka.

⁹⁵ Důvodová zpráva k IZ 2017, str. 178.

⁹⁶ § 9 zákona ČNR č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů.

⁹⁷ Jedná se typicky o rejstříkový soud, finanční úřad, krajskou pobočku Úřadu práce ČR, orgán sociálního zabezpečení, obecný soud, správce daně, soudního exekutora, katastr nemovitostí ale i další orgány.

⁹⁸ Ministerstvo spravedlnosti. Resortní strategie pro rozvoj eJustice (2015) [online]. justice.cz [cit. 20. dubna 2019], Dostupné na: <https://eudeska.justice.cz/Lists/EUD/Attachments/242/MSP-572_2016-OSV-OSV%20-%20příloha_01.pdf>.

⁹⁹ VEJVODOVÁ, Alžběta. Sen o digitalizaci justice se odkládá. Právní rádce 5/2019.

Přestože se v oddlužení od účinnosti IZ 2017 přezkumná jednání před soudem nekonají, je vhodné poznamenat, že novela IZ 2019 zrušila povinnost soudu informovat o změně termínu nebo místa konání přezkumného jednání orgány veřejné moci podle § 139 odst. 1, pokud byli přihlášenými věřiteli. Jestliže v soudním řízení platí rovnost účastníků a všichni věřitelé jsou povinni sledovat insolvenční rejstřík, je neospravedlnitelné, aby stát, příp. soudní exekutor, jako věřitelé, byli takovýmto způsobem neodůvodněné zvýhodněni.

3.2.4 Oddlužení dlužníka se závazky z podnikání

Přestože původní vládní návrh insolvenčního zákona z roku 2005 zpřístupňoval oddlužení jak nepodnikateli, tak dlužníku, který je fyzickou osobou a jako podnikatel nemá pracovně právní závazky a nemá více než 20 věřitelů,¹⁰⁰ v důsledku pozměňovacího návrhu bylo oddlužení od počátku účinnosti insolvenčního zákona postaveno jako sanační řešení úpadku určené pro nepodnikatelské subjekty.¹⁰¹ Při přísně gramatickém výkladu by to znamenalo, že překážka podání návrhu na povolení oddlužení by byla odstraněna, pokud by dlužník ukončil podnikatelskou činnost a nadále by nesplňoval definici § 420 a § 421 občanského zákoníku. V takovém případě by ale nebyl naplňován účel, pro který je oddlužení vyloučeno pro dlužníky s dluhy vzešlými z podnikání, tedy docházelo by k přenášení podnikatelského rizika na dlužníkovy věřitele krácením míry jejich uspokojení.¹⁰² Nelze však odhlédnout od toho, že hranice mezi spotřebitelem a podnikatelem může být v insolvenčním řízení nejednoznačná. Vedle závazků z podnikatelské činnosti mohl dlužník v podstatné části závazků vystupovat v roli spotřebitele. Mám proto za to, že tak jako ostatním spotřebitelům, by i fyzické osobě, která je podnikatelem, z principu měla být poskytnuta možnost navrácení do oficiálního plnohodnotného ekonomického a sociálního života, a to alespoň ve vztahu k jeho spotřebitelským závazkům.

Ještě před účinností IZ 2014 do problematiky dlužníků - podnikatelů zasáhla judikatura, která vyslovila, že dlužníkem, který není podnikatelem, ve smyslu § 389 odst. 1 je osoba, která není zákonem považována za podnikatele a současně nemá závazky (dluhy) vzešlé z jejího podnikání. Nejvyšší soud současně stanovil pět kritérií, jež mají být zohledněna při posuzování, zda závazky z podnikání konkrétního dlužníka jsou překážkou povolení

¹⁰⁰ Důvodová zpráva k původnímu vládnímu návrhu insolvenčního zákona, str. 123 (2005).

¹⁰¹ § 389 insolvenčního zákona ve znění účinném do 31. 12. 2013

¹⁰² Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. března 2011, sen. zn. 29 NSČR 20/2009, uveřejněné pod číslem 113/2011 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek.

oddlužení.¹⁰³ Zároveň bylo najisto postaveno, že katalog závazků z podnikání nezahrnuje pouze závazky z obchodních závazkových vztahů, ale také občanskoprávní závazky, pokud do nich dlužník vstupoval jako podnikatel, či veřejnoprávní dluhy, jako jsou nedoplatky na daních, na sociálním a zdravotním pojištění apod., měly-li původ v dlužníkově podnikání.¹⁰⁴ V konečném důsledku tak byla z oddlužení vyloučena velká část drobných živnostníků, neboť zejména veřejnoprávní dluhy byly pravidelnou součástí jejich závazků.

S účinností IZ 2014 dluh z podnikání nebrání oddlužení, 1) jestliže se jedná o dluh zajištěný, 2) jestliže dluh byl projednán v rámci konkursu zrušeného podle § 308 odst. 1 písm. c) nebo d) a 3) jestliže věřitel podnikatelského závazku souhlasí s oddlužením. Zatímco první dva důvody nevzbuzují interpretační problémy, u třetího se praxe dlouho nesjednotila v otázce, zda věřitel musí projevit souhlas výslovně, nebo postačí, když nevznese proti oddlužení námitky. Teprve s účinností IZ 2017 se zavádí nevyvratitelná domněnka souhlasu věřitele s řešením úpadku oddlužením dlužníka, jenž má dluhy z podnikání, jestliže tento věřitel nejpozději spolu s přihláškou pohledávky výslovně nesdělí, že s řešením úpadku oddlužením nesouhlasí, a toto své stanovisko odůvodní.

Třebaže drtivá většina věřitelů podnikatelských závazků v souladu s fenoménem racionální apatie věřitelů nevystupuje v insolvenčním řízení aktivně, zejména proto, že činit více než přihlášení pohledávky se jim ekonomicky nevyplatí, je pozitivní, že z teoretického hlediska jsou podnikatelské závazky nadále překážkou oddlužení, čímž insolvenční zákon deklaruje, že oddlužení neslouží k přenášení podnikatelského rizika na dlužníkovy věřitele. Je však nutné, aby věřitel v souladu s § 389 odst. 2 písm. a) svůj nesouhlas uplatnil a odůvodnil včas, tj. nejpozději při podání přihlášky své pohledávky. Největší slabinu na straně věřitelů spatřuji právě ve včasnosti jejich podání, neboť se nezřídka stává, že promeškají lhůtu k přihlášení pohledávky, případně sdělení nesouhlasu podle § 389 odst. 2 písm. a). Toto své zmeškání lhůty se poté snaží zhojit podáním návrhu na neschválení nebo zrušení oddlužení, podávanými i opakovaně. Jestliže ale přihlášený věřitel své negativní stanovisko neuplatnil postupem podle § 389 odst. 2 písm. a) nebo § 403 odst. 2, v obou případech nastupuje nevyvratitelná domněnka jejich souhlasu s řešením úpadku oddlužením. Podání

¹⁰³ Usnesení ze dne 21. dubna 2009, sen. zn. 29 NSČR 3/2009, uveřejněném pod číslem 79/2009 Sbírký soudních rozhodnutí a stanovisek

¹⁰⁴ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. března 2011, sen. zn. 29 NSČR 20/2009, uveřejněné pod číslem 113/2011 Sbírký soudních rozhodnutí a stanovisek.

nepřihlášeného věřitele je pak pouze podnětem k postupu soudu v rámci dohlédací činnosti.¹⁰⁵ V tomto směru by situaci věřitelů relativně mohlo usnadnit prodloužení lhůty k podání přihlášky na 2 měsíce zavedené IZ 2019.

S přihlédnutím k tomu, že valná většina podnikatelů žádajících o oddlužení je tvořena drobnými podnikateli, kteří jsou zároveň spotřebiteli, považují zvolené řešení za rozumný kompromis, který pro dlužníky i věřitele rozhodně zavádí větší míru právní jistoty než dosavadní judikatorní praxe.

Insolvenční soud je dle § 397 odst. 1 nadále povinen v pochybnostech o oprávněnosti návrhu na povolení oddlužení povolit oddlužení a otázku oprávněnosti prozkoumat v průběhu schůze věřitelů. Pokud ke svolání schůze věřitelů dle § 399 nedojde, IZ 2017 v § 397 odst. 3 insolvenčnímu soudu ukládá, aby nejpozději v rozhodnutí o schválení či neschválení oddlužení rozhodl o tom, zda je dlužník oprávněn podat návrh na povolení oddlužení, přičemž se musí vypořádat s případným nesouhlasným stanoviskem věřitele ve vztahu k podnikatelským závazkům dlužníka. Takové řešení nepovažují za nejvhodnější, neboť je-li naplněna hypotéza § 389 odst. 1 a dlužník není osobou oprávněnou k podání návrhu, mělo by být rozhodnuto o odmítnutí návrhu na povolení oddlužení dle § 390 odst. 3. Insolvenční řízení by proto zpřehlednilo, pokud by povinnost v pochybnostech oddlužení povolit byla z ustanovení vypuštěna a o oprávněnosti dlužníka k podání návrhu na povolení oddlužení by bylo rozhodnuto nejpozději v rámci rozhodnutí o povolení oddlužení nebo odmítnutí návrhu na povolení oddlužení.

Do účinnosti IZ 2019 nebyla pro účely plnění splátkového kalendáře v oddlužení v insolvenčním zákoně nijak zohledněna skutečnost, že nemalá část dlužníků nepobírá mzdu, plat, důchod ani jiné podobné plnění, nýbrž dosahuje zisku jako osoba samostatně výdělečně činná. Zatímco ze mzdy a jiných příjmů, z nichž lze podle § 299 o.s.ř. provádět srážky, jsou srážky prováděny ve stejném rozsahu, v jakém z nich mohou být při výkonu rozhodnutí nebo při exekuci uspokojeny přednostní pohledávky podle § 279 a násl. o.s.ř., stanovení výše splátek prováděných ze zisku fyzické osoby – podnikatele se před účinností IZ 2019 na

¹⁰⁵ Např. usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 10. dubna 2017, č.j. 2 VSPH 693/2017-B-37, KSPA 59 INS 15188/2012.

jednotlivých soudech lišilo.¹⁰⁶ Aplikovat bez dalšího § 318 o.s.ř. nebylo přípustné, neboť podle § 7 se ustanovení o.s.ř. týkající se výkonu rozhodnutí nebo exekuce použijí přiměřeně jen tehdy, jestliže na ně insolvenční zákon odkazuje. Teprve s účinností IZ 2019 tak byla jednoznačně stanovena pravidla pro určení výše splátek při plnění splátkového kalendáře dlužníkem, který je fyzickou osobou a má příjmy ze samostatné výdělečné činnosti.

Pravidla srážek (podrobněji viz příloha č. 2) považují za rozumně nastavená tak, aby výše splátek přibližně odpovídala srážkám prováděným dlužníkům ze mzdy a jiných příjmů. K postupu podle § 398b odst. 5 by v každém případě mělo docházet výjimečně, jestliže skutečně není v možnostech správce vyjádřit se k očekávaným budoucím měsíčním příjmům dlužníka. Velmi kladné také je, že § 398b odst. 9 pamatuje na situaci, kdy dlužník pobírá vedle příjmu ze samostatné výdělečné činnosti i jiný příjem, který lze postihnout srážkami.

3.2.5 Majetkový režim manželů v oddlužení

Manželé, kteří podali společný návrh na povolení oddlužení, mají dle § 394a odst. 3 po dobu trvání insolvenčního řízení postavení nerozlučných společníků a považují se za jednoho dlužníka, a to od účinnosti IZ 2017 nezávisle na tom, zda po celou dobu řízení trvají účinky oddlužení či nikoliv. Důvodová zpráva k IZ 2017 je ve vztahu k tomuto ustanovení pouze popisná a motivace k provedené změně z ní tudíž nevyplývá. V případě společného návrhu manželů (§ 394a) se podle § 408 odst. 1 od účinků schválení oddlužení zpeněžením majetkové podstaty (dále také „ODD ZMP“) považuje všechen majetek těchto manželů za majetek ve společném jmění manželů, které nezaniká. Oddlužení plněním splátkového kalendáře je od účinnosti IZ 2019 modifikováno tak, že se současně zpeněžuje majetková podstata dlužníka, s výjimkou nehodnotného majetku a přiměřeného obydlí dlužníka (§ 398), přičemž podle § 409 odst. 2 se pro oddlužení plněním splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty (dále také „ODD SK+ZMP“) obdobně použije § 408 odst. 1. Z toho vyplývá, že v případě ODD SK+ZMP zahájeného na základě společného návrhu se všechen majetek manželů považuje za majetek v SJM, které nezaniká. Dle § 394a odst. 3 ve znění IZ 2017 tedy platí jednotnost dlužníka i v případě, že by došlo ke zrušení oddlužení a prohlášení konkursu. Přesto je potřeba vycházet z toho, že dle § 268 prohlášením konkursu zaniká SJM, bez ohledu na to, že úpadek obou dlužníků je projednáván v rámci jednoho řízení. Na základě těchto úvah nelze než dojít k závěru, že v případě prohlášení konkursu dojde k bezprecedentní

¹⁰⁶ VESELÝ, Petr, HAŠOVÁ, Klára. Srážky z příjmů podnikatelů v oddlužení – co soudce, to názor. Konkursní Noviny 10/2017.

situaci, kdy bude probíhat konkurs dvou dlužníků považovaných za jednoho dlužníka, v němž dojde k zániku SJM, ale nadále bude existovat pouze jedna majetková podstata.

Naproti tomu v případě ODD SK+ZMP, v němž jako dlužník vystupuje pouze jeden z manželů, by v souladu s § 408 odst. 1 došlo k aplikaci ustanovení o účincích prohlášení konkursu (§ 268) a SJM by tudíž zaniklo schválením oddlužení. Vzhledem k výjimkám ze zpeněžení stanoveným v ODD SK+ZMP je velmi pravděpodobné, že nedojde ke zpeněžení celé majetkové podstaty. Jestliže se v majetkové podstatě nacházelo např. obydlí dlužníka náležející do SJM, které by se nezpeněžovalo, po vypořádání SJM by se z manželů stali podíloví spoluvlastníci. Pokud by došlo ke zrušení oddlužení a prohlášení konkursu na majetek dlužníka do majetkové podstaty by náležel pouze spoluvlastnický podíl na obydlí uváděném jako příklad.

Ohledně vypořádání SJM § 274 odst. 1 ve znění IZ 2019 stanoví, že poté, co je celý majetek náležející do SJM zahrnut do majetkové podstaty, se výtěžek zpeněžení tohoto majetku vypořádá přiměřeně podle pravidel pro vypořádání společného jmění manželů. Je-li insolvenčním dlužníkem pouze jeden z manželů, část výtěžku zpeněžení, která připadá na jeho manžela, se vydá právě manželu.¹⁰⁷ Zvolené řešení nepovažuji za nejšťastnější, když se mimo insolvenční řízení vydává část výtěžku zpeněžení z majetku, který byl zahrnut do majetkové podstaty. Najít spravedlivé řešení ve vztahu k vypořádání SJM, když manžel dlužníka mohl, ale také vůbec nemusel, mít svůj podíl na vzniku dlužnických závazků je každopádně mimořádně obtížné. Naopak jednoznačně pozitivně působí pravidlo pro zpeněžování majetku v SJM dlužníků, ve věci jejichž úpadku jsou vedena dvě insolvenční řízení. Dle časové priority se tedy zpeněžuje v tom řízení, v němž dříve došlo k účinkům prohlášení konkursu (pro konkurs), nebo v němž zajištěný věřitel dříve požádal o zpeněžení majetku (pro oddlužení).

Dle § 25 odst. 4 ve znění IZ 2019, obdobně jako v případě koncernu, určí předseda soudu insolvenčním správcem dlužníků, kteří jsou manžely, stejnou osobu, nebrání-li tomu jiné okolnosti. Taková úprava má potenciál zajistit co nejrychlejší a nejefektivnější průběh řízení, tak aby se minimalizovaly možné spory mezi různými insolvenčními správci. Výslovná

¹⁰⁷ Důvodová zpráva k IZ 2019, str. 27.

úprava v zákoně je vhodná, neboť již dříve Vrchní soud v Praze vyslovil,¹⁰⁸ že nelze bez dalšího považovat manžele za koncern. K možnosti užití analogie se však judikatura nevyjádřila, a proto otázka ustanovení stejné osoby insolvenčního správce v různých insolvenčních řízeních manželů zůstávala otevřená.

3.2.6 Zavedení oddlužení plněním splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty a úprava podmínek přípustnosti oddlužení a jeho splnění

Zavedení možnosti oddlužení plněním splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty na základě výslovného prohlášení dlužníka, k němuž došlo novelou IZ 2017, považuji za nepříliš významnou změnu, která fakticky jen legalizovala dosavadní praxi.¹⁰⁹ Ke spojení splátkového kalendáře a zpeněžení majetkové podstaty zpravidla docházelo v případě, že pouze jedním ze způsobů oddlužení nebylo možné dosáhnout hranici 30% uspokojení nezajištěných věřitelů. Ve znění IZ 2019 naproti tomu došlo k významné změně v celé koncepci způsobu plnění oddlužení, přípustnosti oddlužení a podmínek, za nichž dojde k úspěšnému završení oddlužení. V úvahu přichází dva způsoby oddlužení, a to buď pouze zpeněžením majetkové podstaty, nebo plněním splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty. Ve druhém případě se nicméně nejedná o všeobecné zpeněžení majetkové podstaty, neboť nedochází ke zpeněžení majetku, jímž by se nedosáhlo uspokojení věřitelů, a zpeněžení dlužníkova obydlí, ledaže ze zprávy pro oddlužení vyplývá, že jeho hodnota přesahuje hodnotu určenou podle prováděcího právního předpisu.¹¹⁰

Forma oddlužení plněním splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty je správným a logickým krokem, neboť dřívější způsoby oddlužení podle mého názoru dostatečně nerespektovaly deklarovaný cíl oddlužení navrátit dlužníka do oficiálního plnohodnotného ekonomického a sociálního života při maximální možné míře ochrany práv věřitelů; tedy zejména část poslední týkající se ochrany práv věřitelů. Výjimka ze zpeněžení obydlí (v přiměřené hodnotě) opět respektuje cíl oddlužení, tentokrát z pohledu ochrany práv dlužníka, neboť záměrem zachování dlužníkova obydlí je zachovat dlužníkovi materiální zázemí, přičemž *dispozice vlastní nemovitostí (obydlím) snižuje fixní měsíční náklady na*

¹⁰⁸ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 19. dubna 2015, sen. zn. 3 VSPH 962/2014-A-20, KSPA 59 INS 1693/2014.

¹⁰⁹ Před účinností IZ 2017 Vrchní soud v Praze např. v rozhodnutí ze dne 9. prosince 2016, č.j. 4 VSPH 2198/2016-B-39, KSPH 68 INS 30279/2015, vyslovil, že oddlužení plněním splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty nepřekáží účelu oddlužení, pokud s ním dlužník výslovně souhlasí.

¹¹⁰ Plánovaná vyhláška ministerstva, nebo nařízení vlády, podrobněji viz příloha č. 2.

udržení minimální životní úrovně a příjmy dlužníka nad tyto náklady mohou být distribuovány mezi nezajištěné věřitele.¹¹¹

Dle § 409 odst. 3 ve znění IZ 2019 nemá již dlužník dispoziční oprávnění k majetku, který byl postižen v rámci výkonu rozhodnutí nebo exekuce. Postupem podle § 46 odst. 7 exekučního řádu¹¹² by tak vymožené plnění po odečtení nákladů měl soudní exekutor vydat insolvenčnímu správci. Jelikož tyto prostředky budou dle § 206 součástí majetkové podstaty, měli by tyto prostředky být použity pro uspokojení věřitelů. V souladu s výše citovaným požadavkem maximální možné ochrany věřitelů při navrácení dlužníka do oficiálního plnohodnotného ekonomického a sociálního života není rozumného důvodu, aby kromě důvodů zvláštního zřetele hodných, dlužník disponoval s majetkem, který byl jinak určen k uspokojení věřitelů v rámci exekučního řízení. S touto změnou souhlasím, neboť dřívější úprava umožňující ponechání si dříve vymožených prostředků dlužníkem způsobovala neodůvodněnou nerovnost v postavení mezi dlužníkem a věřiteli.

Zachování možnosti provést oddlužení zpeněžením majetkové podstaty považuji za nadbytečné a předpokládám, že bude jen minimálně využíváno. ODD ZMP, o němž mohou dle § 402 rozhodnout pouze věřitelé, na rozdíl od ODD SK+ZMP umožňuje zpeněžení obydlí dlužníka, i když jeho hodnota nepřesahuje prováděcím případem stanovenou hranici, což sice mohou někteří věřitelé využít, ale v takovém případě je podle mého názoru potlačována sociální funkce oddlužení více, než je nezbytné. Argumentem pro názor, že ODD ZMP nebude ve znění IZ 2019 příliš aplikováno je vedle racionální apatie věřitelů také skutečnost, že obydlí dlužníka bývá velmi často majetkem sloužícím k zajištění pohledávky. Platí přitom, že zajištěný majetek bude v ODD ZMP zpeněžen, ledaže zajištěný věřitel požádá, aby tento majetek zpeněžen nebyl (§ 408 odst. 3), zatímco v ODD SK+ZMP bude zajištěný majetek zpeněžen k žádosti zajištěného věřitele (§ 409 odst. 4). Ke zpeněžení zajištěného majetku tudíž s nejvyšší pravděpodobností dojde nezávisle na způsobu řešení úpadku. Pokud ke zpeněžení nedojde, ODD ZMP taktéž řešení nepřináší, neboť nezajištěné věřitele nelze uspokojit z předmětu zajištění. Naopak zrušení ODD ZMP by ponechalo pouze jediný možný způsob oddlužení, což by přineslo výrazné zjednodušení institutu oddlužení. Výhody

¹¹¹ Důvodová zpráva k IZ 2019, str. 30.

¹¹² Zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

zachování ODD ZMP tak podle mého názoru nepřevažují nad zjednodušením, které by přineslo odstranění tohoto způsobu oddlužení.

Katalog důvodů pro zamítnutí návrhu na povolení oddlužení (příp. neschválení s ohledem na § 405 odst. 1) byl v § 395 odst. 3 až 5 rozšířen. Rozšíření důvodů pro zamítnutí návrhu je zcela jistě na místě, neboť je nutné dbát na poctivost dlužníkovu záměru při podávání návrhu. Všechny zde uvedené důvody považuji za legitimní a ztotožňuji se s nimi.

I přes četné pozměňovací návrhy není pochyb, že primárním cílem novely IZ 2019 zůstává zpřístupnění sanačního řešení úpadku širšímu okruhu dlužníků.¹¹³ Původní vládní návrh IZ 2019 počítal s tím, že oddlužení není přístupné [§ 395 odst. 1 písm. b)] dlužníkovi, který není s to uhradit alespoň odměnu a náhradu hotových výdajů insolvenčního správce, odměnu sepisovatele NPO a případné výživné ze zákona. Dále by podle původního návrhu bylo ODD SK+ZMP bez dalšího přezkoumání soudem splněno, pokud by dlužník splatil kdykoliv 100 % pohledávek nezajištěných pohledávek (takové splnění oddlužení bylo akceptováno i za dřívější úpravy), v době 3 let od schválení oddlužení alespoň 50 % těchto pohledávek, v době 5 let od schválení oddlužení alespoň 30 % těchto pohledávek, nebo po uplynutí 7 let od schválení oddlužení, jestliže oddlužení nebylo zrušeno. Znění schválení Poslaneckou sněmovnou naproti tomu do § 395 odst. 1 písm. b) přidalo ještě podmínku, aby vedle částky, jakou dlužník hradí na odměnu a hotové výdaje insolvenčního správce, hradil alespoň v takové výši částku ve prospěch věřitelů, včetně věřitelů pohledávek tzv. zapodstatových (dle § 168 a § 169). Pokud by v konkrétním případě dlužník nebyl povinen hradit výživné ze zákona, znamenalo by to tedy, že výše jeho splátky dle pozměňovacího návrhu by byla minimálně dvojnásobná oproti minimální výši splátky dle původního návrhu. Ke splnění ODD SK+ZMP podle pozměňovacího návrhu dojde, pokud by dlužník splatil kdykoliv 100 % pohledávek nezajištěných pohledávek, v době 3 let od schválení oddlužení alespoň 60 % těchto pohledávek, nebo po dobu 5 let od schválení oddlužení nebylo oddlužení zrušeno a dlužník neporušil svou povinnost vynaložit veškeré úsilí, které po něm bylo možno spravedlivě požadovat, k plnému uspokojení pohledávek svých věřitelů [jak stanoví § 412 odst. 1 písm. h)]; stanoví se vyvratitelná domněnka, že tuto povinnost neporušil, jestliže v této době splatil nezajištěným věřitelům alespoň 30 % jejich pohledávek.

¹¹³ Důvodová zpráva k IZ 2019, str. 31.

Mám za to, že zvítězila vyváženější varianta zákona, která více naplňuje jak zásady insolvenčního řízení, tak účel oddlužení. Pakliže nedojde ke splnění oddlužení podle § 412a odst. 1 písm. a) nebo b), mělo by být soudem po uplynutí 5 let přezkoumáno, zda dlužník vynaložil veškeré úsilí, které po něm bylo možno spravedlivě požadovat, k plnému uspokojení pohledávek svých věřitelů. Na přijatém znění IZ 2019 oceňuji, že dlužníka fakticky nutí, aby vynaložil veškeré úsilí, které po něm lze spravedlivě požadovat, k plnému uspokojení pohledávek svých věřitelů. Přestože se povinnost dle § 412 odst. 1 písm. h) nacházela v obou verzích návrhu IZ 2019, v případě přijetí původního návrhu by se jednalo spíše o bezvýznamnou deklaraci. Odstranění možnosti splnit oddlužení za 7 let považuji za správné, neboť na základě svých zkušeností předpokládám, že by někteří dlužníci byli takovou úpravou motivováni k tomu, aby jen „přežívali“ a hradili minimální možnou částku namísto toho, aby se snažili o zlepšení své ekonomické situace a alespoň částečné uspokojení věřitelů. Jestliže jsem spatřoval, že znění zákona před účinností IZ 2019 bylo vůči některým dlužníkům skutečně příliš tvrdé či jim dokonce hranice 30% uspokojení nezajištěných věřitelů přímo znemožňovala do oddlužení vstoupit, pak senátní pozměňovací návrh byl vůči dlužníkům naopak až příliš mírný. Minimální výše splátky v ODD SK+ZMP bude v obvyklém případě oddlužení jednoho dlužníka, kdy insolvenční správce je plátcem DPH, činit 2 178 Kč.¹¹⁴ Poměříme-li, že hrubá minimální mzda v České republice pro rok 2019 činí 13 350 Kč měsíčně,¹¹⁵ nelze splátku ve výši 2 178 Kč považovat za přehnaný požadavek vůči dlužníku, který se nachází v úpadku. Kromě toho § 412a stanoví shovívavější podmínky pro splnění oddlužení starobního důchodce nebo invalidního důchodce ve II. nebo III. stupni invalidity, u nichž lze očekávat nižší příjmy. Nicméně i pro takového dlužníka platí, že je povinen vynaložit veškeré úsilí, které po něm lze spravedlivě požadovat, k plnému uspokojení pohledávek svých věřitelů ve smyslu § 412a odst. 1 písm. h).

Novela IZ 2019 reaguje i na další problémy praxe. Zavádí možnost přerušit nebo prodloužit průběh oddlužení (§ 412b), což dle důvodové zprávy¹¹⁶ najde uplatnění např. při

¹¹⁴ Odměna a hotové výdaje insolvenčního správce v případě oddlužení jednoho dlužníka činí dle § 3 a § 7 vyhlášky č. 313/2007 Sb., o odměně insolvenčního správce, o náhradách jeho hotových výdajů, o odměně členů a náhradníků věřitelského výboru a o náhradách jejich nutných výdajů, ve znění pozdějších předpisů, dohromady částku 900 Kč; k této částce se nejčastěji přičítá DPH v zákonné výši 21 %. Částka pohledávky podle § 168 odst. 2 písm. a) tudíž činí 1 089 Kč a částku ve stejné výši by měl tedy dlužník poskytovat ve prospěch věřitelů, včetně věřitelů pohledávek tzv. zapodstatových (dle § 168 a § 169).

¹¹⁵ § 2 nařízení vlády č. 567/2006 Sb., o minimální mzdě, o nejnižších úrovních zaručené mzdy, o vymezení ztíženého pracovního prostředí a o výši příplatku ke mzdě za práci ve ztíženém pracovním prostředí, ve znění pozdějších předpisů.

¹¹⁶ Důvodová zpráva k IZ 2019 str. 40-41

výpadku příjmů z důvodu hospitalizace, ztráty zaměstnání a jiných situací nezaviněných dlužníkem. Před účinností IZ 2019 mohl soud při nesplnění minimální hranice uspokojení věřitelů aplikovat výjimku dle § 415 a přesto přiznat dlužníku osvobození. Novelizované znění však považuji za vhodnější, neboť je pro dlužníka předvídatelnější, než rozhodnutí dle § 415, které bylo vydáváno až v samém závěru oddlužení.

Dlužník je dle § 410 odst. 5 oprávněn popřít nejen nezajištěnou, ale i zajištěnou pohledávku. Pakliže dlužník je s to učinit způsobilý popěrný úkon, nevidím žádný důvod, proč jej vybavit popěrným právem pouze vůči jednomu typu přihlášených pohledávek. Změna ostatně reaguje na rozsudek Soudního dvora EU ze dne 21. 4. 2016 ve věci C-377/14 vydanému na základě předběžné otázky položené českým soudem.¹¹⁷

Dále se sociální rozměr oddlužení projevuje v § 412 odst. 1 písm. b), dle něhož se za mimořádný příjem, který je jinak dlužník povinen vydat věřitelům, nepovažují plnění z pojistných smluv o škodovém pojištění a plnění z titulu práva na náhradu majetkové a nemajetkové újmy. Před účinností IZ 2019 nebylo vzácností, že dlužník nabyl nárok na takovýto typ plnění, např. poté, co byl účastníkem dopravní nehody s trvalými následky. Účelem poskytnutého pojistného plnění přitom bylo pomoci mu adaptovat se na život s omezením, nikoliv obohatit se. V rámci dohlédací činnosti pak záleželo jen na rozhodnutí soudu, jak uloží dlužníkovi s prostředky naložit. Důvodová zpráva k povaze pojistných plnění a náhrad konstatuje,¹¹⁸ že *„tyto kategorie prostředků ve skutečnosti nelze řadit mezi příjmy, neboť jejich účelem není navýšit hodnotu majetku dlužníka, nýbrž poskytnout finanční prostředky na obnovu poškozených nebo zničených věcí, eventuálně kompenzovat nemajetkovou újmu, která dlužníkovi vznikla. Tyto prostředky by měly být použity v souladu s jejich účelovým určením a nikoliv primárně použity na úhradu pohledávek věřitelů nad rámec plnění splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty.“* Nicméně praxe na jednotlivých soudech se mohla značně lišit, a proto nastavení jasných pravidel v insolvenčním zákoně vítám.

Jak již bylo v práci uvedeno dříve, zásadní rozhodnutí pro úspěšné dovršení oddlužení se přesouvá z rozhodnutí o osvobození od placení pohledávek dle § 414 do rozhodnutí o splnění oddlužení dle § 413. Doba plnění není v okamžiku schválení oddlužení spolehlivě známa a je

¹¹⁷ Důvodová zpráva k IZ 2019 str. 37

¹¹⁸ Důvodová zpráva k IZ 2019 str. 38

proto povinností správce, aby včas soud informoval o naplnění podmínek § 412a odst. 1; výslovně mu to ukládá § 36 odst. 2. Pakliže nedošlo ke splnění oddlužení dříve dle § 412a odst. 1 písm. a) nebo b), při vydání rozhodnutí soud s přihlédnutím ke stanovisku správce zjišťuje, zda došlo ke splnění oddlužení dle podmínek § 412a. K osvobození od placení pohledávek může dojít pouze na základě toho, že soud vyslovil splnění oddlužení.

3.2.7 Přejídná ustanovení

„Smyslem přejídných ustanovení je především odstranit nebo alespoň zmírnit negativní důsledky, které by mohly při střetu dosavadní a nové právní úpravy vzniknout. Za tím účelem přejídná ustanovení zpravidla upravují odlišné předpoklady pro existenci a obsah právních vztahů vzniklých podle dosavadní a podle nové právní úpravy. Pokud má nová právní úprava svými účinky zasáhnout do právních vztahů vzniklých na základě dosavadní právní úpravy, je třeba, aby návrh právního předpisu obsahoval přejídná ustanovení, která budou způsob a důsledky takového střetu řešit.“¹¹⁹

Každá z novel přistupuje k přejídným ustanovením odlišně. Zatímco IZ 2017 se použije i pro řízení zahájená přede dnem 1. 7. 2017, přejídná ustanovení v IZ 2019 stanoví za rozhodující okamžik vydání rozhodnutí o úpadku. Jestliže bude rozhodnutí o úpadku vydáno před účinností IZ 2019, bude aplikováno dosavadní znění insolvenčního zákona; v řízení, kde bude vydáno rozhodnutí o úpadku od 1. 6. 2019 bude aplikováno znění IZ 2019. V insolvenčních řízeních tak bude pracováno se dvěma zněními zákona, což znamená dvoukolejnou úpravu nejen v podmínkách přípustnosti a splnění oddlužení, ale také v doručování. Ač bude počet věcí projednávaných dle znění před účinností IZ 2019 postupně klesat, vzhledem k pětiletému období plnění splátkového kalendáře bude tato dvoukolejnost trvat nejméně do roku 2024.

¹¹⁹ Úřad vlády České republiky. Legislativní helpdesk – výkladový slovník: heslo Přejídné ustanovení [online]. odok.cz [cit. 22. června 2019] Dostupné na: <<https://help.odok.cz/vykladovy-slovník/-/wiki/V%C3%BDkladov%C3%BD%20slovn%C3%ADk/P%C5%99echodn%C3%A9%20ustanoven%C3%AD>>

3.3 Ostatní změny vycházející z pozměňovacích návrhů k IZ 2017 a k IZ 2019

3.3.1 Zpeněžení majetkové podstaty exekutorem a specifikace součinnosti exekutora

Ustanovení § 286 a § 289a ve znění IZ 2017 výslovně umožňují zpeněžit majetkovou podstatu v dražbě provedené soudním exekutorem podle zvláštního právního předpisu.¹²⁰ Provádění dražby soudním exekutorem v insolvenčním řízení není žádnou novinkou, avšak existovaly odlišné právní názory na to, zda § 286 v dřívějším znění takový postup umožňoval. Zatímco Vrchní soud v Praze takový postup připustil,¹²¹ Vrchní soud v Olomouci jej v jiném rozhodnutí odmítl.¹²² Konání dražeb tvoří podstatnou část náplně činnosti soudního exekutora, proto lze očekávat, že se bude jednat o hospodárný a efektivní způsob zpeněžení majetkové podstaty. Nemohu tedy než s konáním dražby provedené soudním exekutorem souhlasit.

Přestože soudní exekutor byl již dříve podle § 43 odst. 1 povinen poskytovat insolvenčnímu správci součinnost pro účely insolvenčního řízení, § 43 odst. 3 tuto součinnost specifikuje. Jestliže insolvenčnímu řízení předcházelo řízení exekuční, soudní exekutor může mít ucelený přehled o hospodářské situaci dlužníka a taktéž může mít k dispozici znalecký posudek vypracovaný k ocenění majetku dlužníka. S ohledem na potřebu vést řízení co nejrychleji a nejhospodárněji je tak maximálně vhodné, aby soudní exekutor poskytl insolvenčnímu správci informace, jimiž disponuje, a to, stejně ostatní subjekty uvedené v odst. 1, bezplatně. V případě, že byl v exekučním řízení vypracován znalecký posudek, má exekutor alespoň možnost uplatnit náklady na vypracování znaleckého posudku jako pohledávku postavenou na roveň pohledávkám za majetkovou podstatou. Ve vztahu k ostatním nákladům musí exekutor podat klasickou přihlášku pohledávky, přičemž nárok exekutora na uspokojení jeho odměny v insolvenčním řízení snad lze po značných turbulencích¹²³ již považovat za judikatorně vyřešený. Soudní exekutor se tak nachází ve

¹²⁰ Jedná se o tzv. „dobrovolnou“ dražbu podle § 76 odst. 2 exekučního řádu provedenou na návrh osoby oprávněné disponovat s věcí.

¹²¹ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 21. října 2016, č.j. 1 VSPH 1914/2016-B-164, KSPL 20 INS 11503/2013.

¹²² Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 29. dubna 2016, č.j. 3 VSOL 1227/2015-B-192, KSBR 29 INS 33609/2013.

¹²³ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 22. prosince 2015, č.j. 29 ICdo 5/2014-106, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. října 2014, sp. zn. 21 Cdo 3182/2014 (zveřejněný ve Sbírce NS jako R 32/2015) nebo usnesení

stejném postavení jako ostatní neprivilegovaní věřitelé, čemuž nelze nic vytknout. Jedná se však o značný paradox v porovnání s insolvenčním správcem, jehož náklady mohou být státem hrazeny v souhrnu až do výše 100 000 Kč (§ 38 odst. 2).

3.3.2 Rozhodnutí incidenčního sporu jiným soudcem insolvenčního soudu

Ústavní konformita § 160 odst. 2, jenž umožňoval, aby předseda soudu ad hoc určil jiného soudce pro projednání incidenčního sporu, již byla projednávána v řízení vedeném u Ústavního soudu pod sp. zn. Pl. ÚS 11/15,¹²⁴ avšak teprve nálezem sp. zn. Pl. ÚS 22/16¹²⁵ Ústavní soud o otázce rozhodl věcně. Návrh na zrušení § 160 odst. 2 sice nálezem zamítl, neboť dal přednost ústavně konformní interpretaci před derogací, ale současně vyslovil, že k uplatnění § 160 odst. 2 může dojít pouze podle pravidel stanovených v rozvrhu práce a za splnění dalších požadavků dle § 41 až § 44 zákona o soudech a soudcích.¹²⁶ Jelikož v době vydání nálezu sp. zn. Pl. ÚS 22/16 již bylo známo znění IZ 2017, Ústavní soud se v odůvodnění nálezu současně kladně vyjádřil k novému znění § 160 odst. 2 za podmínky, že pravidlo v rozvrhu práce bude stanoveno v souladu s podmínkami vyslovenými v bodě 56 nálezu.

3.3.3 Okruh adresátů doručování zvlášť

Z doručování zvlášť § 75 odst. 2 ve znění IZ 2019 vyloučil státní zastupitelství a věřitelský výbor, avšak naopak stanovil, že se zvlášť doručuje osobám, které mají právo podat opravný prostředek. Předpokládaný záměr snížit počet adresátů doručení zvlášť tak musí mít zcela opačný účinek. Právo odvolat přiznává všem přihlášeným věřitelům např. § 309 odst. 2, § 396 odst. 2, § 405 odst. 3, § 413 odst. 1 nebo § 418 odst. 8. V případě těchto rozhodnutí by tak mělo být mj. zvlášť doručováno všem věřitelům. Bez tohoto řádného doručení a uplynutí odvolací lhůty není možné, aby rozhodnutí nabylo právní moci. K obdobné situaci docházelo za předchozího znění zákona pouze v případě rozvrhového usnesení (§ 307), jehož rozesílání bylo spojeno s enormní administrativní zátěží. Do budoucna proto nepovažuji § 75 odst. 2 za udržitelný, neboť by muselo dojít k výraznému posílení administrativního aparátu soudů.

Nejvyššího soudu ze dne 18. listopadu 2015, sp. zn. 26 Cdo 3660/2015, které v zájmu právní jistoty, doufám, lze označit za překonané s ohledem na judikaturu Ústavního soudu představovanou nálezem ze dne 6. září 2016, sp. zn. IV. ÚS 378/16 a nálezem ze dne 17. ledna 2017, sp. zn. IV. ÚS 2264/16.

¹²⁴ Nález Ústavního soudu ze dne 9. února 2016, sp. zn. Pl. ÚS 11/15.

¹²⁵ Nález Ústavního soudu ze dne 27. června 2017, sp. zn. Pl. ÚS 22/16.

¹²⁶ Zákon č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích, ve znění pozdějších předpisů.

3.3.4 Vyhláška při podání insolvenčního návrhu spojeného s návrhem na povolení oddlužení a absence seznamu závazků

Je-li podán insolvenční návrh spojený s návrhem na povolení oddlužení, lhůta ke zveřejnění vyhlášky oznamující zahájení insolvenčního řízení činí podle § 101 odst. 2 tři pracovní dny ode dne, kdy návrh došel insolvenčnímu soudu. Motivací pro úpravu lhůty lze spatřovat zejména ve snížení administrativní zátěže soudů, kdy před účinností IZ 2019 bylo nutné odložit všechny ostatní úkony a vydat vyhlášku do 2 hodin od dojití návrhu. Vedlejším efektem je nicméně to, že podání insolvenčního návrhu spojeného s NPO nezpůsobí překážku provedení exekuce nebo výkonu rozhodnutí, a to až do doby, kdy nastanou účinky zahájení insolvenčního řízení zveřejněním vyhlášky o zahájení insolvenčního řízení v insolvenčním rejstříku. Nepoctiví dlužníci se tak nemohou spoléhat na to, že podáním návrhu okamžitě zmaří provedení exekuce na svůj majetek (typicky dražbu nemovité věci), neboť ke zveřejnění může dojít i v řádu několika dní.

Změna provedená IZ 2019 v § 104 odst. 1 a § 392 odst. 1 napříště dlužníka zprošťuje povinnosti přikládat k insolvenčnímu návrhu spojenému s NPO seznam závazků s uvedením svých věřitelů. Žádným způsobem však není zohledněno, že insolvenční soud nebude schopen zjistit, zda dlužník má zahraniční věřitele, které je soud povinen dle § 430 vyrozumět o zahájení řízení a o úpadku dlužníka.

4. Návrhy de lege ferenda

4.1 Návrhy autora

Níže předkládám své úvahy de lege ferenda v ustanoveních, jež nebyla předmětem novelizace IZ 2017 ani IZ 2019. Prvním ustanovením, jež by podle mého názoru mělo být zrevidováno, resp. vypuštěno, je § 170 písm. d), dle něhož se v insolvenčním řízení neuspokojují mimosmluvní sankce postihující majetek dlužníka, s výjimkou penále za nezaplacení daní, poplatků a jiných obdobných peněžitých plnění, pojistného na sociální zabezpečení, příspěvku na státní politiku zaměstnanosti a pojistného za veřejné zdravotní pojištění, pokud povinnost zaplatit toto penále vznikla před rozhodnutím o úpadku. Vzhledem k uvedeným výjimkám jsou z uspokojení vyloučeny typicky pokuty ukládané za přestupky a peněžité tresty ukládané podle trestního zákona. Je pravdou, že insolvenční zákon nestanoví zánik těchto pohledávek, ale zároveň nedochází ke stavení promlčecí doby. Je tedy velmi pravděpodobné, že po skončení insolvenčního řízení již bude pohledávka promlčena.¹²⁷ Důvodová zpráva k IZ 2014 uvádí, že důvodem pro vyloučení pohledávek z uspokojení je fakt, že „fakt, že pokuty jsou ukládány za protiprávní jednání dlužníka, kterého se dopustil při výkonu své podnikatelské činnosti, která však nemá nic společného se závazky ze smluvních vztahů, které dlužník uzavřel se svými věřiteli. Nezajištění věřitelé proto nemohou nést břemeno protiprávního jednání dlužníka na úkor redukce majetkové podstaty, z níž mají být uspokojeni. Jedním ze základních cílů úpadkového práva je vyřešit úpadek dlužníka tak, aby tím byli co nejméně dotčeni jeho smluvní věřitelé. Uspokojování mimosmluvních pohledávek v insolvenční jde obecně k tíži uspokojení nezajištěných věřitelů a přeneseně ohrožuje i ekonomickou stabilitu a růst v zemi, která takovou úpravu široce toleruje.“¹²⁸ Tato argumentace je však užita vůči návrhům na přenesení mimosmluvních sankcí mezi „zapodstatové“ pohledávky dle § 168 nebo § 169. Přesvědčivý argument, proč by mimosmluvní sankce nemohly být uspokojovány spolu s ostatními přihlášenými pohledávkami, jsem nezjistil. Podle mého názoru současné zařazení mimosmluvních sankcí devalvuje práci trestních soudů a správních orgánů, které o sankci rozhodly a vytváří neodůvodněné zvýhodnění insolvenčního dlužníka, když k vymožení pohledávky po skončení insolvenčního řízení často nedojde. Nemusí se přitom nutně jednat o zanedbatelné částky. Ze

¹²⁷ ŘEHÁČEK, O., VRBA M.: Pohledávky neuspokojované v insolvenčním řízení. Právní rozhledy 3/2013. s. 77.

¹²⁸ Důvodová zpráva k IZ 2014, str. 19

svojí praxe je mi známa například pokuta ve výši 25 000 Kč uložená za řízení pod vlivem alkoholu.

Dále bych rád adresoval to, co považuji za zneužívání institutu zahraničního věřitele. Podle § 430 odst. 1¹²⁹ insolvenční soud vyrozumí neprodleně známé věřitele dlužníka, kteří mají své obvyklé místo pobytu, bydliště nebo sídlo v některém z členských států Evropské unie (s výjimkou Dánska) o zahájení insolvenčního řízení a o vydání rozhodnutí o úpadku. Podle Nejvyššího soudu¹³⁰ je účelem § 430 „zásadním způsobem usnadnit známému věřiteli při uplatnění jeho pohledávky v insolvenčním řízení též překonání bariér daných tím, že na rozdíl od věřitele tuzemského (zpravidla) není obeznámen s procesními pravidly platnými pro insolvenční řízení státu, ve kterém bylo zahájeno insolvenční řízení.“ V oddlužení jen velmi výjimečně dojde k situaci, kdy by dlužník měl závazky vůči zahraničnímu věřiteli, který nemá žádné zkušenosti s uplatňováním pohledávky v českém insolvenčním řízení. Naopak se v oddlužení pravidelně vyskytují věřitelé, kteří nezávisle na tom, kde sídlí, cílí na tuzemský trh a tuzemského spotřebitele, jemuž nabízí své finanční produkty. Je pak paradoxní, že tito „zahraniční“ věřitelé jsou zpravidla velmi dobře obeznámeni s tuzemskými procesními pravidly platnými pro insolvenční řízení. Přestože mají v České republice k dispozici kancelářský aparát a někdy dokonce působí prostřednictvím organizační složky se sídlem v České republice, nezdráhají se domáhat se svých práv podle § 430, zjevně v rozporu s účelem tohoto ustanovení. Organizační složka je však toliko věcí, jak dovodila judikatura např. v případě banky se sídlem v Polsku.¹³¹ Z toho důvodu se věřitelé se sídlem v Evropské unii považují za zahraniční věřitele nezávisle na tom, v jakém rozsahu v České republice působí. Považoval bych za spravedlivé, aby zákonodárce stanovil podmínky, za nichž není nutné vyrozumívat zahraničního věřitele, který v České republice opakovaně vystupuje v insolvenčních řízeních spotřebitelů jako věřitel.

Třetím problémem, na který bych rád poukázal, je nesoulad mezi zánikem zajištění v exekuci nebo při výkonu rozhodnutí a zánikem zajištění v insolvenčním řízení. Zatímco v insolvenčním řízení podle § 167 odst. 4 zaniká zajištění pohledávky zajištěného věřitele již zpeněžením věci, práva, pohledávky nebo jiné majetkové hodnoty, v případě exekuce nebo

¹²⁹ Taktéž podle nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/848 ze dne 20. května 2015 o insolvenčním řízení, jež § 430 provádí.

¹³⁰ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. května 2012, č.j. 29 NSČR 13/2010-P48-17, KSCB 27 INS 3323/2008, uveřejněné pod číslem 138/2012 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek.

¹³¹ Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 11. května. 2017, č.j. 1 VSOL 326/2017-P8-8, KSBR 32 INS 27600/2016.

výkonu rozhodnutí podle § 337h zanikají zástavní práva váznoucí na nemovité věci dnem právní moci rozvrhového usnesení. Ve vztahu k jednomu dlužníkovi přitom často probíhá zároveň insolvenční i exekuční řízení, přičemž průběh řízení exekučního řízení je limitován § 109 odst. 1 písm. c) a § 140e. Jestliže tedy dojde ke zpeněžení nemovité věci podle o.s.ř., ale předtím než dojde k nabytí právní moci rozvrhového usnesení, je zahájeno insolvenční řízení, které zabrání provádět exekuci, nemůže již dojít k zániku zástavního práva, ale současně nemůže dojít k zániku zajištění v insolvenčním řízení, neboť zpeněžení již bylo provedeno v jiném řízení. To činí problém nabyvateli vydražené věci, neboť nemá jak dosáhnout výmazu záznamu o zajištění z veřejného seznamu (katastru nemovitostí). Považoval bych tedy za příhodné, aby byl zánik zajištění v těchto dvou předpisech zkoordinován.

Jako poslední z vlastních návrhů uvádím několik vnitřní nesoudržnosti insolvenčního zákona, které by mohly být jednoduše odstraněny. Podle § 191 odst. 2 v pochybnostech o vykonatelnosti pohledávky rozhodne soud o tom, zda se pohledávka považuje pro účely jejího přezkoumání za vykonatelnou, do skončení přezkumného jednání, učiní tak usnesením, které se nedoručuje a proti němuž není přípustný opravný prostředek. Toto ustanovení vůbec nereflektovalo skutečnost, že přezkumné jednání se s účinností IZ 2017 v oddlužení nekoná před soudem. Pokud bychom tedy podle § 410 odst. 2 považovali osobní jednání s dlužníkem za přezkumné jednání, není možné, aby soud nedoručoval rozhodnutí ve věci, která se nekoná při soudním jednání. Podle § 406 odst. 2 se v rozhodnutí o schválení oddlužení zpeněžením majetkové podstaty označí mj. majetek, který se stane součástí majetkové podstaty podle § 412 odst. 1 písm. b). Ovšem celý § 412 se týká pouze oddlužení plněním splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty, tudíž není jasné, jakým způsobem by se při oddlužení zpeněžením majetkové podstaty mohl majetek stát součástí majetkové podstaty podle citovaného ustanovení. Podle § 406 odst. 3 písm. e) soud v rozhodnutí, jímž schvaluje ODD SK+ZMP uloží dlužníku povinnost vydat insolvenčnímu správci ke zpeněžení majetek náležející do majetkové podstaty a označí majetek obdobně podle odstavce 2 písm. b). Jedná se o odkaz na ustanovení, které neexistuje, neboť písmena byla v § 406 odst. 2, s účinností od IZ 2019, zrušena.

4.2 Inspirace ze zahraničí – slovenská právní úprava

Porovnávat české oddlužení s obdobnými zahraničními úpravami je složité a výsledek může být zavádějící, neboť způsoby řešení úpadku se liší v základních bodech, jako je definice úpadku, rozsah postižení dlužníkových příjmů nebo moment, kdy dochází k osvobození dlužníka od placení pohledávek.¹³² Přestože se i česká a slovenská úprava od dob federativního zákona o konkursu a vyrovnání (dále také „ZKV“)¹³³ již značně vzdálila, nadále platí, že slovenský právní řád je tomu českému nejbližší a tudíž se může jednat o cenný zdroj inspirace. Slovenské insolvenční řízení je upraveno zákonem č. 7/2005 Z. z., o konkurze a reštrukturalizácii a o zmene a doplnení niektorých zákonov, ve znění pozdějších předpisů (dále také „ZKR“). Vzhledem k volně nastaveným podmínkám oddlužení,¹³⁴ bych slovenskou úpravu rozhodně nebral za vzor jako celek. Níže ale uvádím několik bodů, nad nimiž má minimálně význam se zamyslet.

Osvobození od placení pohledávek (ve slovenské právní terminologii oddlženie) se podle § 166c odst. 1 nevztahuje na pohledávku věřitele, který je fyzickou osobou (...), jestliže nebyl správcem vyrozuměn o vyhlášení konkursu. Jedná se o reakci na skutečnost, že ne všichni věřitelé jsou v rovnocenném postavení a zejména fyzické osoby - laici mohou mít velký problém s řádným uplatněním svých práv. Z českého prostředí lze v této souvislosti citovat článek E. Perthena, M. Chmelíka a K. Šperkové, jenž poukazuje na to, že *„zásada vigilantibus iura scripta sunt je vůči věřiteli dovedena až do krajnosti, když naopak výsledek takového zaváhání věřitele může být pro dlužníka velmi příjemný. O takové míře přísnosti by se dalo uvažovat možná u věřitelů - podnikatelů, kteří při správě svých pohledávek mají postupovat s potřebnou mírou odbornosti, ale u nepodnikajících fyzických osob je takový požadavek přehnaný. Otázkou proto je, zda nastolený stav není příliš nevyvážený a zda by dlužník neměl o svém návrhu na oddlužení své věřitele informovat.“*¹³⁵ Jedná se o myšlenku velmi neotřelou, ale své místo by v českém právním řádu najít mohla. Ostatně i Ústavní soud ke stížnosti věřitele, který včas do insolvenčního řízení řešeného oddlužením nepřihlásil svoji

¹³² OŠŤÁDLOVÁ Šárka. Systémy a formy oddlužení v Evropě: Srovnávací analýza. Praha:Ekumenická akademie, 1. vydání, 2017. 21 s.

¹³³ Zákon č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání.

¹³⁴ Kolektiv advokátní kanceláře RELEVANS s.r.o. Novela zákona o konkurze a reštrukturalizácii [online]. relevansk.sk, [cit: 20. březen 2019]. Dostupné na <<http://www.relevans.sk/pravny-bulletin/novela-zakona-o-konkurze-restrukturalizacii/>>.

¹³⁵ PERTHEN, Ervín a kol. Povinnost navrhovatele informovat své věřitele o návrhu na oddlužení – opomenuté právo věřitelů [online]. Bulletin advokacie, 10. srpna 2015 [cit. 22. dubna 2019]. Dostupné na <<http://www.bulletin-advokacie.cz/povinnost-navrhovatele-informovat-sve-veritele-o-navrhu-na-oddluzeni-opomenute-pravo-veritelu?browser=mobi>>.

pohledávku, uvedl, „že by bylo vhodné, aby insolvenční zákon obsahoval jistou podobu notifikační povinnosti osoby žádající o povolení oddlužení ve vztahu k jí známým věřitelům“.¹³⁶

Lhůta k podání přihlášky podle § 28 odst. 3 ZKR není propadná. Jestliže je přihláška podána po stanovené lhůtě, nemůže věřitel vykonávat hlasovací práva, avšak má nárok na uspokojení z majetkové podstaty, až do té doby, dokud insolvenční správce záměr rozvrhu neohlásí v Obchodním věstníku. Opět lze konstatovat, že taková úprava napomáhá především ochraně práv fyzických osob - právních laiků. Přihláška pohledávky se zasílá především správci (§ 28 odst. 2), který provádí její další zpracování. Soudu se zasílá toliko na vědomí; slovenský soud tedy na rozdíl od českého nemusí přihlášky pohledávek správci preposílat.

Zatímco český § 395 stanoví relativně neurčitou hypotézou nepoctivého záměru dlužníka, ZKR obsahuje v § 166g obsáhlý demonstrativní výčet nepoctivého záměru dlužníka. Je tak mnohem předvídatelněji postaveno, co bude soudem za nepoctivý záměr považováno, přestože vzhledem k demonstrativní povaze výčtu není vyloučeno, aby i jiné jednání bylo posouzeno jako nepoctivý záměr.

¹³⁶ Usnesení Ústavního soudu ze dne 16. 12. 2014, sp. zn. II. ÚS 3637/14.

Závěr

Tato práce nazvaná „Dopad novel insolvenčního zákona č. 64/2017 Sb. a č. 31/2019 Sb. na institut oddlužení“ si za cíl stanovila analyzovat dopad změn provedených novelami IZ 2017 (insolvenčního zákona ve znění účinném od 1. 7. 2017) a IZ 2019 (insolvenčního zákona ve znění účinném od 1. 6. 2019) na institut oddlužení, přičemž jako hodnotící kritérium byl užit cíl (řešení úpadku dlužníka tak, aby došlo k uspořádání majetkových vztahů k osobám dotčeným dlužníkovým úpadkem a k co nejvyššímu a zásadně poměrnému uspokojení dlužníkových věřitelů) a vybrané zásady insolvenčního řízení (rovnost účastníků, maximalizace uspokojení věřitelů, zásadně poměrné uspokojení věřitelů a rychlost a hospodárnost insolvenčního řízení) a účel oddlužení (navrácení dlužníka do oficiálního plnohodnotného ekonomického a sociálního života při maximální možné míře ochrany práv věřitelů). Jako přílohy práce jsou zařazeny seznamy změn provedených při novelizaci IZ 2017 a při novelizaci IZ 2019. Vedle psaných zdrojů jsem využil i vlastní zkušenosti z působení ve funkci asistenta soudce na insolvenčním soudě. V rigorózní práci byly navrženy některé změny menšího rozsahu, přičemž z části byla jako inspirace použita slovenská právní úprava.

Pokud jde o strukturu novelizací, IZ 2017 i IZ 2019 jsou velmi rozsáhlé a jejich vnitřní struktura není homogenní, neboť podstatné části obou novelizací vychází z pozměňovacích návrhů. Zpracování jednotlivých změn je tudíž různorodé v závislosti na konkrétním legislativci, přičemž novely obsahují z mého pohledu mnoho nevhodných legislativně technických postupů a text insolvenčního zákona se stává novelu za novelou méně přehledným.

Přesto jsem nabyl dojmu, že české insolvenční právo se zejména po účinnosti IZ 2019 vyvíjí správným směrem a právní úprava je obecně vzato v lepším stavu, než když jsem se s ní poprvé seznámil v roce 2015. Zejména hmotněprávní novela IZ 2019 odstranila některé bezúčelné nadbytečnosti, zavedla řadu motivačních prvků pro dlužníky, zajistila vyšší uspokojení věřitelů, aniž by byla způsobena újma dlužníkům a insolvenční soudy se zbavily některých formalit a obdržely nástroje k efektivnějšímu vedení insolvenčního řízení. Zároveň se však projevuje racionální apatie věřitelů, v důsledku čehož věřitelé obvykle nemají ustavený věřitelský orgán, nevystupují aktivně v oddlužení a řízení je tak vedeno insolvenčním správcem a soudem.

Byl bych rád, kdyby rigorózní práce přispěla k pochopení posledních dvou velkých novel insolvenčního zákona a do budoucna bych insolvenčnímu zákonu přál, aby nebyl příliš novelizován, neboť stabilita právního řádu je nutným předpokladem existence právní jistoty.

Seznam použitých zdrojů

Literatura

- ALEXANDER, Juraj a kol. *Mezera krytí v příkladech, Restrukturalizace a insolvence*. Praha: Triton, 2017. 31 s.
- HOENIG Christian, HAMMERL Christian. *Insolvency and Restructuring Law in Central & Eastern Europe*. Wien: Linde Verlag 1. vydání 2014. 532 s.
- KNAPP, Viktor. *Vědecká propedeutika pro právníky*. 1. vydání. Praha: EURLEX BOHEMIA s.r.o., 2003. 236 s.
- KOZÁK, Jan a kol. 2018. *Insolvenční zákon. Komentář*. 4. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2018. 1840 s.
- MARŠÍKOVÁ, Jolana a kol. *Insolvenční zákon s poznámkami a judikaturou*. 2. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2014. 864 s.
- OŠTÁDLOVÁ Šárka. *Systémy a formy oddlužení v Evropě: Srovnávací analýza*. Praha: Ekumenická akademie, 1. vydání, 2017. 21 s.
- RICHTER, Tomáš. *Insolvenční právo*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2017. 624 s.
- WINTEROVÁ., Alena a kol. *Civilní právo procesní: Vysokoškolská učebnice*. 3. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Linde, 2011. 691 s.

Články

- HOSPODKA, Jan a kol. Oddlužení v České republice – příjmy dlužníků, výše jejich dluhu a struktura věřitelů [online]. vse.cz, 2017 [cit. 1. dubna 2019]. Dostupné na <<https://www.vse.cz/aop/573>>.
- KURKA, R., PAŘÍKOVÁ, A. Situace subjektů finančního trhu po zániku povolení k činnosti - aktuální otázky BA. *Bulletin advokacie*. 2017, s. 3.
- LINHARTOVÁ, Klára. Zajištění budoucích pohledávek ve světle insolvenčního práva – judikatuře Nejvyššího soudu navzdory [online]. epravo.cz, 3. dubna 2018 [cit. 25. dubna 2019]. Dostupné na < <https://www.epravo.cz/top/clanky/zajisteni-budoucich-pohledavek-ve-svetle-insolvencniho-prava-judikature-nejvyssiho-soudu-navzdory-107330.html> >.
- NACHER, Patrik. EXKLUZÍVNĚ: přehled, jak banky řeší vymáhání pohledávek [online]. Bankovnipoplatky.com, 22. únor 2012 [cit: 18. březen 2019]. Dostupné na <<https://www.bankovnipoplatky.com/exkluzivne-prehled-jak-banky-resi-vymahani-pohledavek-16696.html>>.
- PERTHEN, Ervín a kol. Povinnost navrhovatele informovat své věřitele o návrhu na oddlužení – opomenuté právo věřitelů [online]. Bulletin advokacie, 10. srpna 2015 [cit. 22. dubna 2019]. Dostupné na <<http://www.bulletin-advokacie.cz/povinnost->

[navrhovatele-informovat-sve-veritele-o-navrhu-na-oddluzeni-opomenute-pravo-veritelu?browser=mobi>](#).

- RICHTER, Tomáš. Insolvenční zákon v roce dva : první statistické údaje a pokus o jejich prozatímní interpretaci. *XVII. Karlovarské právnícké dny*. 2009.
- RICHTER, Tomáš. ZÁKLADNÍ ZÁSADY INSOLVENČNÍHO ŘÍZENÍ [online]. *Právník* 9/2016, str. 713-732. Dostupné na <https://kramerius.lib.cas.cz/search/nimg/IMG_FULL/uuid:1f8882e8-9454-4aad-88e5-c649c1c15a08#page=1>.
- ŘEHÁČEK, O., VRBA M.: Pohledávky neuspokojované v insolvenčním řízení. *Právní rozhledy* 3/2013. s. 77.
- SIGMUND, Adam. Velká novela insolvenčního zákona 2017 – první dojmy [online]. *epravo.cz*, 25. září 2017 [cit. 2. dubna 2019]. Dostupné na <<https://www.epravo.cz/top/clanky/velka-novela-insolvencniho-zakona-2017-prvni-dojmy-106408.html>>.
- SIGMUND, Adam. Kdo, kdy a proč musí odhalit skutečného majitele korporace [online]. *bulletin-advokacie.cz*, 12. srpen 2017 [cit: 15. březen 2019]. Dostupné na <<http://www.bulletin-advokacie.cz/kdo-kdy-a-proc-musi-odhalit-skutecneho-majitele-korporace>>.
- SIGMUND, Adam. Insolvenční správci po novele 2017 – osobně či v zastoupení? *Konkursní noviny* 9/2017.
- VEJVODOVÁ, Alžběta. Sen o digitalizaci justice se odkládá. *Právní rádce* 5/2019. 2019.
- VESELÝ, Petr, HAŠOVÁ, Klára. Srážky z příjmů podnikatelů v oddlužení – co soudce, to názor. *Konkursní Noviny* 10/2017.
- VESELÝ, Petr, HAŠOVÁ, Klára. Formuláře v oddlužení – co soudce, to názor [online]. *epravo.cz*, 12. prosinec 2017 [cit: 27. březen 2019]. Dostupné na <<https://www.epravo.cz/top/clanky/formulare-v-oddluzeni-co-soudce-to-nazor-106798.html>>.
- Kolektiv advokátní kanceláře RELEVANS s.r.o. Novela zákona o konkurze a reštrukturalizácii [online]. *relevansk.sk*, [cit: 20. březen 2019]. Dostupné na <<http://www.relevans.sk/pravny-bulletin/novela-zakona-o-konkurze-restrukturalizacii/>>.
- Ministerstvo spravedlnosti. Ministr spravedlnosti podal kárnou žalobu na advokáta: účastnil se nezákonného nabízení oddlužovacích služeb [online]. *justice.cz*, [cit. 25. dubna 2019]. Dostupné na <<https://justice.cz/web/msp/tiskove-zpravy?clanek=ministr-spravedlnosti-podal-karnou-zalobu-na-advokata-ucastnil-se-nezakonneho-nabizeni-oddruzovacich-sluz-1>>.
- Okresním soudům šetří práci aplikace, kterou vymyslel asistent [online]. *Česká justice*, 17. srpen 2015 [cit: 18. březen 2019]. Dostupné na <<http://www.ceska-justice.cz/2015/08/okresnim-soudum-setri-praci-aplikace-kerou-vymyslel-asistent/>>.
- Vývoj insolvenčí v ČR [online]. [cit: 22. září 2018.] Dostupné na <<https://www.creditreform.cz/novinky-downloads/vyvoj-insolvenci-v-cr.html>>.

Právní předpisy

- Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/848 ze dne 20. května 2015 o insolvenčním řízení.
- Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon ČNR č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon ČNR č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon ČNR č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 312/2006 Sb., o insolvenčních správcích, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 300/2008 Sb., o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 93/2009 Sb., o auditorech a o změně některých zákonů (zákon o auditorech), ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 280/2009 Sb., daňový řád, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 255/2012 Sb., o kontrole (kontrolní řád), ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 374/2015 Sb., o ozdravných postupech a řešení krize na finančním trhu, ve znění pozdějších předpisů.

- Nařízení vlády č. 567/2006 Sb., o minimální mzdě, o nejnižších úrovních zaručené mzdy, o vymezení ztíženého pracovního prostředí a o výši příplatku ke mzdě za práci ve ztíženém pracovním prostředí, ve znění pozdějších předpisů.
- Vyhláška č. 313/2007 Sb., o odměně insolvenčního správce, o náhradách jeho hotových výdajů, o odměně členů a náhradníků věřitelského výboru a o náhradách jejich nutných výdajů, ve znění pozdějších předpisů.
- Vyhláška č. 190/2017 Sb., k provedení § 3 odst. 3 insolvenčního zákona (vyhláška o platební neschopnosti podnikatele).
- Vyhláška č. 191/2017 Sb., o náležitostech podání a formulářů elektronických podání v insolvenčním řízení a o změně vyhlášky č. 311/2007 Sb., o jednacím řádu pro insolvenční řízení a kterou se provádějí některá ustanovení insolvenčního zákona, ve znění pozdějších předpisů.
- Vyhláška č. 121/2019 Sb., o materiálním vybavení a standardech výkonu funkce insolvenčního správce.
- Návrh nařízení vlády o způsobu určení hodnoty obydlí, které dlužník není povinen vydat ke zpeněžení [online]. Aplikace odok [cit. 1. června 2019]. Dostupné na <<https://apps.odok.cz/veklep-detail?pid=ALBSBB2G8FLR>>.

Judikatura

- Nález Ústavního soudu ze dne 1. července 2010, sp. zn. Pl. ÚS 14/10.
- Nález Ústavního soudu ze dne 11. července 2017, sp. zn. Pl. ÚS 23/14.
- Nález Ústavního soudu ze dne 9. února 2016, sp. zn. Pl. ÚS 17/15.
- Nález Ústavního soudu ze dne 11. července 2017, sp. zn. Pl. ÚS 23/14.
- Nález Ústavního soudu ze dne 9. února 2016, sp. zn. Pl. ÚS 11/15.
- Nález Ústavního soudu ze dne 27. června 2017, sp. zn. Pl. ÚS 22/16.
- Nález Ústavního soudu ze dne 24. ledna 2017, sp. zn. II. ÚS 4115/16.
- Nález Ústavního soudu ze dne 13. října 2016, sp. zn. III. ÚS 1589/15.
- Nález Ústavního soudu ze dne 6. září 2016, sp. zn. IV. ÚS 378/16.
- Nález Ústavního soudu ze dne 17. ledna 2017, sp. zn. IV. ÚS 2264/16.
- Usnesení Ústavního soudu ze dne 16. prosince 2014, sp. zn. II. ÚS 3637/14.
- Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 24. listopadu 2010, sp.zn. 29 Cdo 3509/2010.
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 22. prosince 2015, č.j. 29 ICdo 5/2014-106.

- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. března 2015, sen. zn. 29 ICdo 62/2014, uveřejněné pod číslem 85/2015 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek.
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. května 2012, č.j. 29 NSČR 13/2010-P48-17, KSCB 27 INS 3323/2008, uveřejněné pod číslem 138/2012 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek.
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. prosince 2015, sen. zn. 29 NSČR 20/2009.
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. prosince 2015, sp. zn. 29 ICdo 6/2014, uveřejněné pod číslem 51/2017 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek.
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21. dubna 2009, sen. zn. 29 NSČR 3/2009, uveřejněné pod číslem 79/2009 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek.
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 18. listopadu 2015, sp. zn. 26 Cdo 3660/2015.
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. října 2014, sp. zn. 21 Cdo 3182/2014, uveřejněné pod číslem 32/2015 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek.
- Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 26. listopadu 2018, č.j. 104 VSPH 854/2018-73, 159 ICm 1987/2018, MSPH 59 INS 20840/2012.
- Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 14. prosince 2018, č.j. 104 VSPH 942/2018-56, 42 ICm 1699/2018, KSCB 18939/2013.
- Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 9. března 2018, č.j. 1 VSPH 363/2018-B-27, KSPA 56 INS 24450/2018.
- Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 1. listopadu 2017, č.j. 2 VSPH 1794/2017-A-15, KSPA 44 INS 13529/ 2017.
- Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 10. dubna 2017, č.j. 2 VSPH 693/2017-B-37, KSPA 59 INS 15188/2012.
- Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 9. prosince 2016, č.j. 4 VSPH 2198/2016-B-39, KSPH 68 INS 30279/2015.
- Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 19. dubna 2015, č.j. 3 VSPH 962/2014-A-20, KSPA 59 INS 1693/2014.
- Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 21. října 2016, č.j. 1 VSPH 1914/2016-B-164, KSPL 20 INS 11503/2013.
- Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 11. května. 2017, č.j. 1 VSOL 326/2017-P8-8, KSBR 32 INS 27600/2016.
- Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 29. dubna 2016, č.j. 3 VSOL 1227/2015-B-192, KSBR 29 INS 33609/2013.

- Usnesení Městského soudu v Praze ze dne 19. července 2013, č.j. MSPH 77 INS 26614/2012-P2-4.

Důvodové zprávy

- Důvodová zpráva k zákonu č. 182/2006 Sb.
- Důvodová zpráva k zákonu č. 294/2013 Sb.
- Důvodová zpráva k zákonu č. 64/2017 Sb.
- Důvodová zpráva k zákonu č. 31/2019 Sb.

Diplomové práce

- DOBEŠOVÁ, Eva. 2018. *Střet exekučního a insolvenčního řízení*. Magisterská diplomová práce [Online] 2018. Dostupné na <https://is.muni.cz/th/g69ms/Diplomova_prace.pdf>.
- SCHNEIDEROVÁ, Diana. 2017. *Insolvenční právo jako součást finančního práva*. Magisterská diplomová práce [Online] 2017. Dostupné na <https://is.muni.cz/th/g06ng/?zoomy_is=1>.

Ostatní zdroje

- Legislativní rada vlády České republiky. Stanovisko k návrhu vyhlášky o personálním a materiálním vybavení a standardech výkonu funkce insolvenčního správce ze dne 9. července 2018 [online]. *ismorava.cz* [cit: 5. června 2019]. Dostupné na <www.ismorava.cz/images/LRV.pdf>.
- Ministerstvo spravedlnosti. Insolvenční rejstřík: Formuláře [online]. *justice.cz* [cit. 11. dubna 2019]. Dostupné na: <<https://isir.justice.cz/isir/common/stat.do?kodStranky=FORMULAR>>.
- Ministerstvo spravedlnosti. Resortní strategie pro rozvoj eJustice (2015) [online]. *justice.cz* [cit. 20. dubna 2019], Dostupné na: <https://eudeska.justice.cz/Lists/EUD/Attachments/242/MSP-572_2016-OSV-OSV%20-%20příloha_01.pdf>.
- Úřad vlády České republiky. Legislativní helpdesk – výkladový slovník: heslo Přechodné ustanovení [online]. *odok.cz* [cit. 22. června 2019] Dostupné na: <<https://help.odok.cz/vykladovy-slovník/-/wiki/V%C3%BDkladov%C3%BD%20slovník/P%C5%99echodn%C3%A9%20ustanoven%C3%AD>>.

Abstrakt

Tato rigorózní práce se zabývá dvěma novelami insolvenčního zákona, které nabyly účinnosti 1. 7. 2017 a 1. 6. 2019. Cílem práce je provedení analýzy dopadu novelizací na institut oddlužení a na jeho účastníky. Při analýze je zohledňováno zejména hledisko cíle insolvenčního řízení, zásad insolvenčního řízení a účelu oddlužení. Počáteční část práce je věnována zařazení insolvenčního práva, povaze insolvenčního řízení, jeho zásadám a účelu oddlužení. Práce poté kategorizuje změny dotýkající se oddlužení do logických celků, které následně analyzuje. Po provedení analýzy změn vycházejících z obou novel insolvenčního zákona je v poslední kapitole představeno několik úvah de lege ferenda

Abstract

The rigorous thesis concerns two amendments of the Czech Insolvency Act, that came into effect on 1 July 2017 and 1 June 2019. The aim of the thesis is to analyse impact of the amendments onto the debt discharge procedure and its parties. The analysis mainly takes into consideration the goal of insolvency procedure, the principles of insolvency procedure and the purpose of debt discharge procedure. Initial part of thesis deals with the position of the insolvency law, the character of the insolvency procedure, its principles and the purpose of debt discharge procedure. The thesis subsequently classifies changes concerning the debt discharge procedure into logical groups, which are afterwards analysed. After the analysis, several de lege ferenda considerations are presented.

Klíčová slova

insolvenční zákon, oddlužení, novela, insolvenční správce, insolvenční soud, dlužník, věřitel

Keywords

Insolvency Act, debt discharge procedure, amendment, bankruptcy trustee, insolvency court, debtor, creditor

Příloha č. 1 - Seznam změn provedených v insolvenčním zákoně zákonem č. 64/2017 Sb. (IZ 2017)

Následující výčet změn se věnuje veškerým změnám provedeným v insolvenčním zákoně zákonem č. 64/2017 Sb. Je uspořádán dle pořadí jednotlivých ustanovení v IZ; není-li uvedeno jinak, je použito výlučně označení paragrafů dle aktuálního znění insolvenčního zákona. Vzhledem k podobě legislativního procesu je na konci každého odstavce pro přehlednost vyznačeno, zda byla novelizace obsažena již v původním vládním návrhu zákona (označeno jako „původní“), zda byla do zákona začleněna pozměňovacím návrhem v průběhu legislativního procesu (označeno jako „pozměňovací“), případně zda byl text původního návrhu dotčen pozměňovacím návrhem (označeno jako „původní, pozměněno“).

Systematika zákona doznala změn, když do zákona byla včleněna nová část třetí, jejímž obsahem jsou ustanovení o akreditaci pro poskytování služeb v oblasti oddlužení (§ 418a - § 418l). S ohledem na tuto změnu se z bývalé části třetí (společná ustanovení) stala část čtvrtá. Z důvodu odstranění nejasností je tak v případě částí zákona vedle číselného označení uveden také nadpis části v závorce.

ČÁST PRVNÍ (OBECNÁ ČÁST)

HLAVA I (ZÁKLADNÍ USTANOVENÍ)

Do § 3 je začleněn nový **odst. 3**, který stanoví domněnku platební schopnosti dlužníka, který je podnikatelem a vede účetnictví. Za podmínek podrobněji stanovených prováděcí vyhláškou¹³⁷ se sestavuje výkaz stavu likvidity nebo výhled vývoje likvidity dlužníka, z nichž následně vyplývá, zda dlužník má dostatečnou „mezeru krytí“, tj. zda rozdíl mezi výší jeho splatných peněžitých závazků a výší jeho disponibilních prostředků nepřesahuje zákonem stanovený rozsah. **Odst. 6** pak spolu s § 431 písm. f) zmocňuje Ministerstvo spravedlnosti k vydání uvedené vyhlášky. Použití vývoje a výhledu je upraveno v § 128 odst. 3 a § 131 odst. 2. (pozměňovací)

Podmínky pro určení místně příslušného insolvenčního soudu jsou v § 7b **odst. 1** modifikovány tak, že v případě, že dlužník je osoba, která se zapisuje do obchodního rejstříku, není místní příslušnost soudu určena podle aktuálního sídla, nýbrž podle sídla dlužníka ke dni, který předchází o 6 měsíců okamžik zahájení insolvenčního řízení. **Odst. 5** soudu ukládá, aby učinil i před rozhodnutím o místní nepřislušnosti opatření a rozhodnutí, která nesnesou odkladu. (původní)

HLAVA II (PROCESNÍ SUBJEKTY)

Návrh na změnu věřitele dle § 18 **odst. 1** je prvním z několika podání, jež musí napříště být učiněny pouze na formuláři dle prováděcí vyhlášky.¹³⁸ Tyto formuláře jsou dle § 430b zveřejněny způsobem umožňujícím dálkový přístup (tj. na internetových stránkách

¹³⁷ Vyhláška č. 190/2017 Sb., k provedení § 3 odst. 3 insolvenčního zákona (vyhláška o platební neschopnosti podnikatele)

¹³⁸ Vyhláška č. 191/2017 Sb., o náležitostech podání a formulářů elektronických podání v insolvenčním řízení a o změně vyhlášky č. 311/2007 Sb., o jednacím řádu pro insolvenční řízení a kterou se provádějí některá ustanovení insolvenčního zákona, ve znění pozdějších předpisů.

Ministerstva spravedlnosti). Pro rozhodnutí soudu o návrhu na změně věřitele je stanovena lhůta 3 pracovních dnů, namísto dřívějších 3 (kalendářních) dnů. Dále je výslovně stanoveno, že se nepoužije ustanovení § 43 občanského soudního řádu.¹³⁹ (původní)

Vzhledem k zavedeným opatřením proti legalizaci výnosů z trestné činnosti (v podrobnostech viz § 177) je v § 19 odst. 2 stanoveno, že se tato opatření se vztahují i na nabyvatele pohledávky, jenž se stává účastníkem insolvenčního řízení na základě rozhodnutí soudu. Požadované doklady však nabyvatel předkládá insolvenčnímu správci, nikoliv insolvenčnímu soudu. (původní)

Určování insolvenčních správců dle § 25 odst. 2 bude v případě, že byl ve věci podán návrh na povolení oddlužení, prováděno ze seznamu pro obvod krajského soudu, namísto dosavadních seznamů pro jednotlivé soudní okresy. Z §5a odst. 5 zákona o insolvenčních správcích¹⁴⁰ pak vyplývá, že má-li správce více provozoven (resp. sídlo) v obvodu krajského soudu, do seznamu se zapisuje pouze jeden objekt v tomto obvodu. (původní)

Možnost odvolat insolvenčního správce na schůzi věřitelů a ustanovit nového je v § 29 odst. 1 rozšířena o oprávnění věřitelů odvolat také insolvenčního správce ustanoveného v rámci předloženého reorganizačního plánu, jestliže byla reorganizace přeměna v konkurs. V témže ustanovení jsou zpřísněny podmínky pro odvolání insolvenčního správce a ustanovení nového v případě oddlužení, když je kromě nadpoloviční většiny přihlášených pohledávek nutná i nadpoloviční většina všech věřitelů přihlášených ke dni předcházejícímu konání schůze věřitelů. (původní)

Insolvenční správce odvolaný na schůzi věřitelů zůstává podle § 34 odst. 3 se svým souhlasem odděleným správcem k přezkumu pohledávky, kterou před svým odvoláním popřel a k vedení s tím souvisejících incidenčních sporů. Současně je oddělený správce oprávněn k uplatňování majetkových práv vůči věřiteli, který hlasoval pro jeho odvolání z funkce. Je zde však v celém rozsahu vyhrazeno soudu, aby rozhodl o postavení tohoto správce jiným způsobem. (původní)

Ministerstvo spravedlnosti je v § 36 odst. 3 spolu s § 431 písm. g) zmocněno k vydání prováděcí vyhlášky, kterou se stanoví obsah požadavků na plnění povinností insolvenčního správce stanovených jak v § 36, tak v celé řadě dále vyjmenovaných ustanovení. Vyhláška č. 121/2019 Sb., o materiálním vybavení a standardech výkonu funkce insolvenčního správce byla vydána s účinností od 1. 6. 2019. (pozměňovací)

Odměna insolvenčního správce z počtu přezkoumaných přihlášek dle § 38 odst. 1 se rozšiřuje i na případy povoleného oddlužení, a to ve výši 25 % z odměny stanovené prováděcím předpisem¹⁴¹ pro odměnu z počtu přezkoumaných přihlášek v konkursu, tj. 250 Kč. Insolvenční správce je dále na základě nového odst. 6 povinen ukládat zálohu na odměnu a náhradu hotových výdajů v částce odpovídající odměně a hotovým výdajům za dobu 6 měsíců. Tyto zálohy zákon přikazuje uložit na zvláštní účet u banky nebo spořitelního a úvěrního družstva zřízený za účelem ukládání těchto záloh. (původní)

¹³⁹ Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁴⁰ Zákon č. 312/2006 Sb., o insolvenčních správcích, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁴¹ Vyhláška č. 313/2007 Sb., o odměně insolvenčního správce, o náhradách jeho hotových výdajů, o odměně členů a náhradníků věřitelského výboru a o náhradách jejich nutných výdajů, ve znění pozdějších předpisů.

Součinnost poskytovaná soudním exekutorem na žádost insolvenčnímu správci je v **§ 43 odst. 3** blíže specifikována. Předá-li (či zapůjčí) soudní exekutor správci znalecký posudek vypracovaný k ocenění majetku dlužníka nebo jeho části, náklady na vypracování tohoto posudku, jestliže nebyly v exekučním řízení uhrazeny, jsou pohledávkou postavenou na roveň pohledávkám za majetkovou podstatou. Tato pohledávka není v § 169 odst. 1 výslovně uvedena, jedná se proto o pohledávku dle § 169 odst. 1 písm. h). (pozměňovací)

V případě řešení úpadku oddlužením dochází v **§ 47 odst. 1** ke zvýšení kvóra, které je nutné k tomu, aby soud obligatorně svolal schůzi věřitelů. Nadále může být schůze věřitelů svolána z vlastní iniciativy soudu, na návrh insolvenčního správce nebo věřitelského orgánu. Na rozdíl nižšího kvóra v konkursu a reorganizaci je soud v oddlužení vázán návrhem nadpoloviční většiny všech věřitelů, jejichž pohledávky počítané podle výše činí zároveň nadpoloviční většinu přihlášených pohledávek. Body projednávané na první schůzi věřitelů zůstávají podle **§ 48 odst. 2** nezměněné, dle § 399 odst. 1 se však při řešení úpadku oddlužením počítá s konáním schůze věřitelů jen za velmi specifických podmínek, neboť schůze věřitelů se svolává na návrh nadpoloviční většiny věřitelů, jejichž pohledávky počítané podle výše činí zároveň nadpoloviční většinu nezajištěných přihlášených pohledávek, a to do 7 dnů od zveřejnění zprávy o přezkumu a zprávy pro oddlužení v insolvenčním rejstříku. Proto je stanoveno, že předmětem první schůze věřitelů jsou zákonem vyjmenované body vždy, pokud není způsobem řešení úpadku oddlužení. (původní)

O hlasovacím právu věřitelů, jejichž pohledávka byla popřena, insolvenční soud podle **§ 51** rozhoduje napříště již pouze na návrh. V **§ 52 odst. 2** je formalizován postup věřitele navrhujiícího, aby soud rozhodl o hlasovacím právu odlišně od seznamu přihlášených pohledávek. (původní)

Ustanovení **§ 53 odst. 1** stanoví obecný zákaz hlasování pro věřitele, který s dlužníkem tvoří koncern anebo je jeho osobou blízkou, s výjimkou reorganizačního plánu a případu, kdy zákon stanoví jinak. Dle **odst. 2 a 3** pak věřitel obecně nesmí hlasovat ve vlastní věci ani ve věci spřízněných osob ohledně záležitostí v odstavci vyjmenovaných. Zákon v **odst. 4 a 5** ponechává soudu diskreci jak co do zákazu hlasování nad rámec zákona, tak co do povolení hlasování zákonem jinak zakázaného. (původní)

Ustanovení **§ 58 odst. 3** týkající se střetu zájmů při hlasování věřitelů v rámci věřitelského výboru výslovně odkazuje na pravidla ve věci střetu zájmů dle novelizovaného § 53. (původní)

Do **§ 61 odst. 2** (výkon působnosti věřitelského výboru insolvenčním soudem) je doplněna situace, kdy schůze věřitelů není vůbec konána (viz § 399 odst. 1). (původní)

HLAVA III (USTANOVENÍ O INSOLVENČNÍM ŘÍZENÍ)

Osoby, kterým se podle zvláštního předpisu zřizuje datová schránka bez žádosti (tj. advokáti, statutární auditoři, daňoví poradci, insolvenční správci, právnické osoby zřízené zákonem, právnické osoby zapsané v obchodním rejstříku, organizační složky podniku zahraniční právnické osoby zapsané v obchodním rejstříku a orgány veřejné moci)¹⁴², jsou dle **§ 80a odst. 1** povinny vůči soudu činit úkony elektronicky. Podání v elektronické podobě tak musí být včetně příloh učiněno do datové schránky soudu nebo podepsané uznávaným

¹⁴² § 4 odst. 3, § 5, a § 6 zákona č. 300/2008 Sb., o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů, ve znění pozdějších předpisů.

elektronickým podpisem. Výjimečně a v odůvodněných případech může být podání učiněno v listinné podobě. Pakliže podání nesplňuje výše uvedená kritéria, jakož i ve všech ostatních případech v insolvenčním řízení, kdy podání není učiněno na stanoveném formuláři¹⁴³, ve stanoveném formátu nebo stanoveným způsobem, **odst. 2** odkazuje na postup dle § 43 o.s.ř.¹⁴⁴, tj. je na místě vyzvat osobu, jež učinila podání (také „podatel“), aby opravila nebo doplnila své podání pod sankcí odmítnutí nebo nepřihlížení k podání. **Odst. 3** pak upřesňuje, že povinnost činit podání elektronicky dle odst. 1 se vztahuje i na zástupce podatele, je-li mu datová schránka zřízena bez žádosti, a dále rozšiřuje povinnost činit úkony elektronicky na osobu dle § 390a odst. 1 (neboli „sepisovatele návrhu na povolení oddlužení“). (původní, pozměněno)

Mezi odvolání, jež je dle § 92 odvolací soud povinen projednat s nejvyšší prioritou, je napříště zařazeno také odvolání proti rozhodnutí o odmítnutí insolvenčního návrhu pro zjevnou bezdůvodnost (§ 128a). (původní)

HLAVA IV (PROJEDNÁNÍ ÚPADKU A ROZHODNUTÍ O NĚM)

Ustanovení o zahájení insolvenčního řízení je modifikováno s ohledem na zpřísněné postupy pro podání návrhu na povolení oddlužení. V případě téměř každého návrhu na povolení oddlužení (vyjma případu dle § 390a odst. 2) bude návrh za dlužníka podávat sepisovatel. Vedle jiných typů zastoupení je proto v § 97 **odst. 3** stanovena povinnost úředně ověřeného podpisu na zvláštní plné moci udělené dlužníkem sepisovateli. **Odst. 4** a **odst. 5** rozšiřují důvody pro nepřihlížení k insolvenčnímu návrhu. Kromě neopatření návrhu úředně ověřeným podpisem je důvodem pro nepřihlížení k insolvenčnímu návrhu skutečnost, že návrh není podán ve stanoveném formátu nebo stanoveným způsobem nebo v případě návrhu na povolení oddlužení není podán sepisovatelem dle § 390a odst. 1. Dle **odst. 6** se v případě podání návrhu sepisovatelem návrhu na povolení oddlužení usnesení o nepřihlížení doručuje jak sepisovateli, tak insolvenčnímu navrhovateli (dlužníku). (původní)

V případě věřitelského insolvenčního návrhu je ustanovením § 100a narušen dosavadní princip bezvýhradné publicity každého došlého insolvenčního návrhu. Po posouzení věřitelského návrhu soud buď má pochybnosti o důvodnosti návrhu (viz § 128a) či nikoliv. Pakliže pochybnosti nemá, dle § 100a **odst. 5** o tom učiní záznam do spisu a dle § 101 **odst. 1** do 2 hodin od vyhotovení tohoto záznamu oznámí vyhláškou v insolvenčním rejstříku zahájení insolvenčního řízení. V případě pochybností rozhodne dle § 100a **odst. 1** o nezveřejnění insolvenčního návrhu a ve lhůtě dle § 128a odst. 1 (7 dní) přezkoumá, zda zde jsou podmínky pro odmítnutí návrhu pro zjevnou bezdůvodnost. Pakliže nerozhodne o odmítnutí z těchto důvodů, po uplynutí lhůty dle § 128a je dle § 101 **odst. 3** povinen oznámit vyhláškou zahájení insolvenčního řízení. (původní, pozměněno)

Vyrozumění správních orgánů o zahájení insolvenčního řízení je v § 102 **odst. 1** a **odst. 6** s ohledem na znění § 100a modifikováno tak, že vyjmenované subjekty jsou vyrozuměny neprodleně poté, co je rozhodnuto o tom, že insolvenční návrh nebude odmítnut pro zjevnou neopodstatněnost. Dále ve výčtu vyrozumívaných správních orgánů dochází ke zpřesnění **odst. 1 písm. d)**, kdy namísto dosavadní příslušné okresní správy sociálního zabezpečení má být vyrozuměn příslušný orgán sociálního zabezpečení.¹⁴⁵ (původní, pozměněno)

¹⁴³ Viz § 18, § 176, § 189, § 200, § 222, § 302, § 364 a § 391.

¹⁴⁴ Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁴⁵ Zákon ČNR č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů.

V případě podání insolvenčního návrhu věřitelem vůči dlužníku, jenž je právnickou osobou, § **105 odst. 1** zpřísňuje požadavky na doložení pohledávky navrhovatele, který vede účetnictví¹⁴⁶ nebo daňovou evidenci¹⁴⁷ tak, že pohledávku je povinen doložit a) uznáním dlužníka s ověřeným podpisem, b) vykonatelným rozhodnutím, c) notářským zápisem se svolením k vykonatelnosti, d) exekutorským zápisem se svolením k vykonatelnosti nebo e) potvrzením auditora¹⁴⁸, soudního znalce nebo daňového poradce, že navrhovatel o pohledávce účtuje. V případě zahraničního insolvenčního navrhovatele stanoví **odst. 2** obdobné podmínky jako v odst. 1. Zavedená opatření proti legalizaci výnosů z trestné činnosti aplikovaná vůči věřitelům přihlašujícím své pohledávky (podrobněji § 177) se dle **odst. 3** použijí i na přihlášku, kterou přikládá věřitel k insolvenčnímu návrhu. Sankcí za nesplnění povinnosti sdělit skutečného majitele je nevyvratitelná domněnka, že insolvenční navrhovatel svou pohledávku neosvědčil. (původní)

Ve vazbě na možné nezveřejnění insolvenčního návrhu dle § 100a upravuje § **107 odst. 3** přistoupení dalšího insolvenčního navrhovatele, jestliže dosud nedošlo k oznámení o zahájení insolvenčního řízení vyhláškou v insolvenčním rejstříku, tím způsobem, že otáčí pořadí navrhovatelů. To znamená, že dřívější navrhovatel se při postupu dle § 100a stává přístupujícím insolvenčním navrhovatelem, zatímco v pořadí druhý navrhovatel, po jehož návrhu bylo oznámeno zahájení insolvenčního řízení vyhláškou, je „původním“ navrhovatelem, přestože návrh podal později. (původní)

Nově zařazený **odst. 1 § 108** stanoví povinnost složit zálohu při podání věřitelského insolvenčního návrhu vždy, a to ve výši 50 000 Kč při podání insolvenčního návrhu vůči právnické osobě – podnikateli nebo ve výši 10 000 Kč při podání insolvenčního návrhu vůči fyzické osobě, nebo právnické osobě – nepodnikateli. Tato povinnost se nevztahuje na a) zaměstnance nebo bývalé zaměstnanec dlužníka, jestliže pohledávka spočívá pouze v pracovněprávních nárocích, b) spotřebitele, jehož pohledávka spočívá v nároku vyplývajícím ze spotřebitelské smlouvy a c) na přistouпивší insolvenční navrhovatele podle § 107 odst. 1. Vedle této povinné zálohy může insolvenční soud podle **odst. 2** a **odst. 3** nadále uložit zaplacení zálohy stejným způsobem jako za předchozí úpravy, a to až do výše 50 000 Kč. **odst. 2** rozšiřuje zákaz uložení zálohy zaměstnanci dlužníka také na bývalého zaměstnance dlužníka. Následkem nezaplacení povinné zálohy dle odst. 1 je odmítnutí insolvenčního návrhu pro zjevnou bezdůvodnost (viz § 128a odst. 2 písm. d)), v případě nezaplacení uložené zálohy dle odst. 2 může stejně jako v dosavadním znění zákona soud dle svého uvážení řízení zastavit, příp. zálohu vymáhat. Na závěr ustanovení je zařazen nový **odst. 6**, který stanoví fikci pro případ vydání předběžného opatření za účelem zajištění náhrady škody nebo jiné újmy podle § 147 odst. 6. V případě vydání tohoto předběžného opatření se složená záloha považuje za částku uhrazenou na základě vydaného opatření. (původní)

Ohledně uspokojení věřitele ze zajištění po zahájení insolvenčního řízení § **109 odst. 1 písm. b)** výslovně stanoví také právo na uspokojení ze zajištění v případě zajištěné podmíněné pohledávky po splnění odkládací podmínky pro vznik této pohledávky a v případě zajištěné budoucí pohledávky vzniklé po zahájení insolvenčního řízení. S tímto ustanovením souvisí také § 166 a § 167 odst. 1. (pozměňovací)

¹⁴⁶ § 1 odst. 2 zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁴⁷ § 7b zákona ČNR č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁴⁸ Zákon č. 93/2009 Sb., o auditorech a o změně některých zákonů (zákon o auditorech), ve znění pozdějších předpisů.

S ohledem na postup při podávání návrhu na povolení oddlužení (§ 390a a násl.) je **§ 128 odst. 2** modifikován tak, že zohledňuje pozici sepisovatele (neboli osoby dle § 390a odst. 1) v počáteční fázi řízení. Jestliže soud vyzývá k doplnění insolvenčního návrhu, je tato výzva adresována sepisovateli, avšak doručuje se jak sepisovateli, tak dlužníku. Obdobně se postupuje při opravě nebo doplnění návrhu na povolení oddlužení podle § 393. Vedle seznamů majetku, závazků a zaměstnanců může podle **§ 128 odst. 3** insolvenční soud rozhodnout také o tom, aby dlužník předložil výkaz stavu likvidity nebo výhled vývoje likvidity (§ 3 odst. 3). (původní, pozměněno)

Ve spojitosti se zavedením povinnosti složit zálohu při podání věřitelského insolvenčního návrhu je do **§ 128a odst. 2** zařazeno **písm. d)**, dle něhož soud odmítne pro zjevnou bezdůvodnost věřitelský návrh, pakliže nebyla spolu s podáním návrhu složena záloha dle § 108 odst. 1. Při odmítnutí návrhu pro zjevnou bezdůvodnost může soud dle **odst. 3** udělit navrhovateli pořádkovou pokutu, a to až do výše 500 000 Kč. Dále je stanoven demonstrativní výčet hodnotících kritérií při ukládání těchto pokut. Insolvenční navrhovatel, jehož návrh byl odmítnut pro zjevnou bezdůvodnost, s výjimkou odmítnutí pro nesložení zálohy, může dle **odst. 4** podat nový insolvenční návrh proti stejnému dlužníku nejdříve po 6 měsících od právní moci rozhodnutí o odmítnutí pro zjevnou bezdůvodnost. V případě nezveřejnění insolvenčního návrhu (§100a odst. 1) **odst. 5** stanoví, že se rozhodnutí o odmítnutí návrhu pro zjevnou bezdůvodnost doručuje zvlášť dlužníku a navrhovateli. (původní, pozměněno)

Při projednávání věřitelského insolvenčního návrhu nový **odst. 2 § 131** stanoví, že k výkazu stavu likvidity a výhledu vývoje likvidity dlužníka dle § 3 odst. 3 se přihlíží pouze, pokud jsou oba tyto dokumenty předloženy do 14 dní od zveřejnění vyhlášky o zahájení insolvenčního řízení. Tato lhůta může být soudem přiměřeně prodloužena z důvodů hodných zvláštního zřetele. (pozměňovací)

S ohledem na to, že při řešení úpadku oddlužením je schůze věřitelů konána jen za velmi specifických podmínek (§ 399 odst. 1), výrok usnesení o úpadku je dle **§ 136 odst. 2 písm. f)** modifikován tak, že namísto stanovení místa a termínu konání schůze věřitelů se insolvenčnímu správci uloží, aby ve lhůtě do 30 dnů po uplynutí lhůty k přihlášení pohledávek (§ 136 odst. 3) předložil zprávu o přezkumu (§ 410), zprávu pro oddlužení (§ 398a) a předložil soupis majetkové podstaty (§ 217). Ze stejných důvodů soud ve výroku usnesení dle **písm. h)** vyzývá věřitele, aby sdělili, zda případně mají zájem o výkon funkce ve věřitelském orgánu, a dále dle **písm. i)** vyzývá nezajištěné věřitele, aby navrhli konání schůze věřitelů nebo hlasovali mimo schůzi věřitelů (hlasovacím lístkem dle § 400 - 401). **Odst. 3** výslovně stanoví, že rozhodnutí o povolení oddlužení, vydávané spolu s rozhodnutím o úpadku, nemusí obsahovat odůvodnění, jestliže žádný z věřitelů neuplatnil stanovisko podle § 389 odst. 2 písm. a) a nebyly zde pochybnosti podle § 397 odst. 1. (původní)

V závislosti na změnách v procesu oddlužení se v rámci rozhodnutí o úpadku pravidla pro svolání a určení termínu schůze věřitelů a přezkumného jednání podle **§ 137** aplikují u ostatních způsobů řešení úpadku. Je-li úpadek řešen oddlužením, přezkumné jednání se nekoná vůbec (nahrazeno zprávou o přezkumu dle § 410) a schůze věřitelů je konána pouze za podmínek stanovených § 399 odst. 1. (původní)

Vyrozumění správních orgánů o vydání rozhodnutí o úpadku je v **§ 139 odst. 1 písm. d)** zpřesněno tak, že namísto dosavadní příslušné okresní správy sociálního zabezpečení má být vyrozuměn příslušný orgán sociálního zabezpečení.¹⁴⁹ (původní)

Institut nařízení předběžného opatření za účelem zajištění náhrady škody nebo jiné újmy podle **§ 147 odst. 6** je mírně modifikován tak, že v případě odmítnutí insolvenčního návrhu pro zjevnou bezdůvodnost (§ 128a) lze předběžné opatření nařídit i před nabytím právní mocí usnesení, na rozdíl od ostatních rozhodnutí podle § 142. (původní)

Dle **§ 160 odst. 2** projedná incidenční spor jiný soudce, než ten, který projednává samotné insolvenční řízení, jestliže tak stanoví rozvrh práce. (pozměňovací)

HLAVA V (VĚŘITELÉ A UPLATŇOVÁNÍ POHLEDÁVEK)

Uplatnění zajištěné pohledávky podle **§ 166** a uspokojení zajištěných pohledávek podle **§ 167 odst. 1** výslovně náleží také věřiteli zajištěné podmíněné pohledávky po splnění odkládací podmínky pro vznik této pohledávky a věřiteli zajištěné budoucí pohledávky vzniklé po zahájení insolvenčního řízení. S ohledem na vnitřní soudržnost znění zákona je právo na uspokojení pro věřitele uvedených pohledávek stanoveno i v § 109 odst. 1 písm. b). (pozměňovací)

Ohledně formy přihlášky pohledávky byla v **§ 176** vypuštěna věta o bezplatném přístupu k formuláři přihlášky způsobem umožňujícím dálkový přístup. (původní)

Nové **odst. 2 až 7 § 177** zavádí do insolvenčního řízení opatření proti legalizaci výnosů z trestné činnosti (také „AML“ – anti money laundering), když věřitel - právnická osoba, který přihlašuje pohledávku, jež nabyl postoupením nebo obdobným způsobem po zahájení insolvenčního řízení anebo v posledních 6 měsících před zahájením insolvenčního řízení, je povinen spolu s přihláškou předložit čestné prohlášení, v němž uvede informaci o tom, kdo je jeho skutečným majitelem a z jakého zákonného důvodu se za skutečného majitele považuje.¹⁵⁰ V souladu se zákonem AML je stanovena řada výjimek, přičemž insolvenční zákon používá terminologii zákona AML. Věřitel tak nemá povinnost uvést skutečného majitele, a) jestliže se na obchod, z něhož pohledávka věřitele vznikla, uzavřený mezi povinnou osobou¹⁵¹ a věřitelem, nevztahuje povinnost provést kontrolu klienta¹⁵² a b) jestliže je hodnota plnění z právního jednání učiněného mezi věřitelem a jinou než povinnou osobou, z něhož pohledávka věřitele vznikla, nižší než 10000 EUR.¹⁵³ Spolu s přihláškou je však v takovém případě povinen předložit čestné prohlášení zdůvodňující, z jakého důvodu nemá povinnost sdělit skutečného majitele. Taktéž předloží čestné prohlášení věřitel - právnická osoba, jež skutečného majitele ve smyslu zákona AML nemá. Věřitel pak nemá povinnost předkládat výše uvedená čestná prohlášení, jestliže jsou informace o jeho skutečném majiteli evidovány v evidenci údajů o skutečném majiteli.¹⁵⁴ Sankcí za nesplnění povinnosti sdělit skutečného majitele je nicméně pouze zákaz vykonávat hlasovací práva spojená s pohledávkou, s výjimkou věřitele, který je insolvenčním navrhovatelem. V jeho případě je

¹⁴⁹ Zákon ČNR č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁵⁰ § 4 odst. 4 zákona č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu, ve znění pozdějších předpisů (také „zákon AML“).

¹⁵¹ § 2 zákona AML.

¹⁵² § 13 zákona AML.

¹⁵³ § 2 odst. 2 písm. c) a d) zákona AML.

¹⁵⁴ § 118b a násl. zákona č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob, ve znění pozdějších předpisů.

sankcí neosvědčení pohledávky v insolvenčním řízení (§ 105 odst. 3). Obdobně se postupuje v případě nabytí pohledávky věřitelem. Dle § 19 odst. 2 však požadované doklady nabyvatel předkládá insolvenčnímu správci, nikoliv insolvenčnímu soudu. (původní)

Zahraničnímu věřiteli (fyzické i právnické osobě) může být podle § 182a na návrh jiného účastníka (§ 14 a násl.) nebo insolvenčního správce soudem uloženo, aby složil jistotu na náklady insolvenčního řízení určenou soudem nebo jistotu na náhradu škody, které mohou vzniknout účastí věřitele v insolvenčním řízení jiným účastníkům řízení. Při ukládání jistoty ustanovení odkazuje obdobně na § 202 odst. 4 a přiměřeně na ustanovení o.s.ř. týkající se jistoty u předběžného opatření¹⁵⁵. Následkem nesložení stanovené zálohy je nepřihlížení k přihlášce (s nezbytným následkem odmítnutí přihlášky dle § 185). Pro věřitele je stanovena možnost exkulpace, prokáže-li, že jistotu bez své viny nemohl složit, a že je tu nebezpečí z prodlení, v jehož důsledku by mu mohla vzniknout újma. Jistotu nelze uložit a) fyzické osobě, která je občanem členského státu EU nebo EHP, právnické osobě se sídlem v EU nebo EHP, b) občanu státu, jenž v obdobných případech zaručuje občanům České republiky nebo právnickým osobám se sídlem v České republice recipocitu a jistotu nevyžaduje a c) jestliže má věřitel v České republice nemovitou věc v hodnotě dostačující k úhradě nákladů insolvenčního řízení anebo náhradě škody. (původní, pozměněno)

V seznamu přihlášených pohledávek je dle § 189 odst. 1 uváděn také údaj o návrhu na rozhodnutí o hlasovacím právu (§ 51 - 52) a údaj o existenci propojení mezi věřitelem a dlužníkem (§ 53), je-li správci známo. Podle § 190 přezkoumání přihlášek probíhá na přezkumném jednání, s výjimkou řešení úpadku oddlužení, kdy insolvenční správce předkládá zprávu o přezkumu (§ 410). Vzhledem k tomu, že se při oddlužení přezkumné jednání nekoná, stanoví § 189 odst. 3, že seznam přihlášených pohledávek insolvenční soud zveřejní spolu se zprávou o přezkumu. Seznam přihlášených pohledávek musí být insolvenčním správcem podle § 189 odst. 4 předložen na elektronickém formuláři dle prováděcí vyhlášky.¹⁵⁶ (původní)

Počátek lhůty k podání incidenční žaloby na určení pravosti popřené pohledávky dle § 198 odst. 1 (nevykonatelné) a § 199 odst. 1 (vykonatelné) připadá při řešení úpadku oddlužením nikoliv na den přezkumného jednání, nýbrž na den právní moci rozhodnutí o schválení zprávy o přezkumu [§ 410 odst. 2 písm. a)]. (původní)

Popření pohledávky přihlášeným věřitelem je nadále prováděno na formuláři dle prováděcí vyhlášky¹⁵⁷, avšak v § 200 odst. 1 byla vypuštěna věta o bezplatném přístupu k formuláři přihlášky způsobem umožňujícím dálkový přístup. Dále je modifikováno popření pohledávky přihlášeným věřitelem s ohledem na to, že při řešení úpadku oddlužením není konáno přezkumné jednání. V odst. 2 je stanovena zvláštní lhůta pro popěrný úkon věřitele v oddlužení (nejpozději do 10 dnů po uplynutí lhůty k přihlašování pohledávek, přičemž neskončí dříve než 7 dní ode dne zveřejnění přihlášky pohledávky v insolvenčním rejstříku) a dle odst. 3 může v oddlužení soud vydat rozhodnutí o tom, že k popěrnému úkonu věřitele nepřihlíží, nejpozději při vydání rozhodnutí o zprávě o přezkumu (§ 410). Odst. 5 pak

¹⁵⁵ § 75b o.s.ř.

¹⁵⁶ Vyhláška č. 191/2017 Sb., o náležitostech podání a formulářů elektronických podání v insolvenčním řízení a o změně vyhlášky č. 311/2007 Sb., o jednacím řádu pro insolvenční řízení a kterou se provádějí některá ustanovení insolvenčního zákona, ve znění pozdějších předpisů

¹⁵⁷ Vyhláška č. 191/2017 Sb., o náležitostech podání a formulářů elektronických podání v insolvenčním řízení a o změně vyhlášky č. 311/2007 Sb., o jednacím řádu pro insolvenční řízení a kterou se provádějí některá ustanovení insolvenčního zákona, ve znění pozdějších předpisů.

stanoví, že v případě oddlužení se popěrný úkon věřitele považuje za žalobu po schválení zprávy o přezkumu. (původní)

Zaznamenání výsledku sporu o pravost, výši nebo pořadí pohledávky do seznamu přihlášených pohledávek je dle § 201 odst. 3 uloženo insolvenčnímu správci, který upravený seznam zašle soudu. (původní)

HLAVA VI (MAJETKOVÁ PODSTATA)

Soupis majetkové podstaty musí být insolvenčním správcem podle § 222 odst. 1 předložen na elektronickém formuláři dle prováděcí vyhlášky.¹⁵⁸ (původní)

ČÁST DRUHÁ (ZPŮSOBY ŘEŠENÍ ÚPADKU)

HLAVA I (KONKURS)

Zpeněžení majetkové podstaty je dle § 286 odst. 1 písm. d) možné provést také dražbou provedenou soudním exekutorem podle zvláštního předpisu.¹⁵⁹ Tento způsob zpeněžení majetkové podstaty je konkretizován v § 289a. (pozměňovací)

Platnost smlouvy, již došlo ke zpeněžení majetkové podstaty prodejem mimo dražbu, lze dle § 289 odst. 3 napadnout žalobou i po uplynutí lhůty 3 měsíců dle věty první, jestliže nabyvatel nebyl v dobré víře. (původní)

Okruh osob, jež podle § 295 nesmí nabývat majetek z majetkové podstaty dlužníka, zahrnuje podle odst. 2 písm. g) také osoby tvořící s členy a náhradníky věřitelského výboru, kterým schůze věřitelů neudělila souhlas s nabytím majetku z majetkové podstaty [osoby podle odst. 2 písm. f)], koncern, nebo osoby blízké osob podle písm. f). (původní)

Konečná zpráva musí být insolvenčním správcem podle § 302 odst. 5 předložena na elektronickém formuláři dle prováděcí vyhlášky.¹⁶⁰ (původní)

HLAVA II (REORGANIZACE)

Při přeměně reorganizace v konkurs je třeba dle § 363 odst. 3 věc ústně projednat také, je-li rozhodováno o přeměně reorganizace z důvodu dle odst. 1 písm. g) [tj. dlužník po schválení reorganizačního plánu neuhradil pohledávky za majetkovou podstatou a pohledávky postavené jim na roveň]. (původní)

Zpráva o plnění reorganizačního plánu musí být insolvenčním správcem podle § 364 odst. 2 předložena na elektronickém formuláři dle prováděcí vyhlášky.¹⁶¹ (původní)

¹⁵⁸ Vyhláška č. 191/2017 Sb., o náležitostech podání a formulářů elektronických podání v insolvenčním řízení a o změně vyhlášky č. 311/2007 Sb., o jednacím řádu pro insolvenční řízení a kterou se provádějí některá ustanovení insolvenčního zákona, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁵⁹ Tzv. dobrovolná dražba dle § 76 odst. 2 zákona č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁶⁰ Vyhláška č. 191/2017 Sb., o náležitostech podání a formulářů elektronických podání v insolvenčním řízení a o změně vyhlášky č. 311/2007 Sb., o jednacím řádu pro insolvenční řízení a kterou se provádějí některá ustanovení insolvenčního zákona, ve znění pozdějších předpisů.

HLAVA IV (ÚPADEK FINANČNÍCH INSTITUCÍ)

V § 368a je upřesněno, že dlužníkem, na něhož se § 97 odst. 1 část věty za středníkem (tj. že se insolvenční řízení zahajuje dnem, kdy insolvenční návrh dojde věcně příslušnému soudu) nepoužije, je osoba dle § 3 písm. a) zákona č. 374/2015 Sb., o ozdravných postupech a řešení krize na finančním trhu, ve znění pozdějších předpisů, nikoliv dle § 2 písm. a), jak bylo dříve uvedeno. Znění navazujícího ustanovení § 368d je upřesněno tak, že insolvenční řízení vůči dlužníku, který je osobou podle § 368a, se zahajuje dnem, kdy insolvenční návrh dojde věcně příslušnému soudu a orgán příslušný k řešení krize soudu sdělí, že dlužník nesplňuje podmínky pro uplatnění opatření k řešení krize, nikoliv „splňuje, jak bylo uvedeno dříve. (pozměňovací)

Při ustanovování insolvenčního správce nově zařazený § 372 odst. 1 ukládá soudu, aby do funkce insolvenčního správce dlužníka - banky, spořitelního nebo úvěrního družstva, jmenoval dosavadního likvidátora dlužníka, případně osobu navrženou Českou národní bankou do funkce likvidátora dlužníka. V obou případech však tato osoba musí být insolvenčním správcem se zvláštním povolením.¹⁶² Stejnou povinnost ukládá nově zařazený § 384 odst. 1 pro případ, že dlužníkem je tuzemská pojišťovna nebo zajišťovna. (původní)

Dle § 374 odst. 1 jsou „před pohledávkami ostatních nezajištěných věřitelů uspokojovány pohledávky“ vyjmenované pod písm. a) až d) [terminologické zpřesnění]. (pozměňovací)

HLAVA V (ODDLUŽENÍ)

Novelizace se dotkla podstatné části ustanovení zákona upravujících oddlužení. V § 389 odst. 2 písm. b) je stanovena nevyvratitelná domněnka souhlasu věřitele s řešením úpadku oddlužením dlužníka, jenž má dluhy z podnikání, jestliže tento věřitel nejpozději spolu s přihláškou pohledávky výslovně nesdělí, že s řešením úpadku oddlužením nesouhlasí, a toto své stanovisko odůvodní. (původní)

Sepis a podání návrhu na povolení oddlužení je postaveno na zcela nové koncepci, neboť podle § 390a v naprosté většině případů návrh na povolení oddlužení nemůže být sepsán ani podán samotným dlužníkem. Podle odst. 2 může návrh na povolení oddlužení sepsat a podat „sama za sebe“ pouze a) fyzická osoba, která má právnické nebo ekonomické vzdělání v magisterském studijním programu nebo vykonala zkoušku insolvenčního správce, nebo b) právnická osoba, za níž jedná osoba uvedená v § 21 občanského soudního řádu¹⁶³, která má právnické nebo ekonomické vzdělání v magisterském studijním programu nebo vykonala zkoušku insolvenčního správce. V opačném případě musí být dle odst. 1 návrh zpracován a podán sepisovatelem návrhu na povolení oddlužení, pro něhož je v zákoně užívána legislativní zkratka „osoba podle § 390a odst. 1“. Sepisovatelem může být a) advokát, notář, soudní exekutor nebo insolvenční správce, nebo b) akreditovaná osoba. Toto dělení má svůj význam, neboť osoby podle písm. a) mají podle odst. 3 nárok na odměnu, a to v maximální výši 4 000 Kč bez DPH v případě jednotlivého dlužníka a 6 000 Kč bez DPH v případě společného návrhu manželů. Dále je stanoveno, že sepisovatel kromě uvedené výše odměny

¹⁶¹ Vyhláška č. 191/2017 Sb., o náležitostech podání a formulářů elektronických podání v insolvenčním řízení a o změně vyhlášky č. 311/2007 Sb., o jednacím řádu pro insolvenční řízení a kterou se provádějí některá ustanovení insolvenčního zákona, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁶² § 3 odst. 2 zákona č. 312/2006 Sb., o insolvenčních správcích, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁶³ Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů.

již nemá nárok na další náhradu nákladů a samostatně nesmí být zpoplatněny ani porada sepisovatele s dlužníkem a odstranění vad podaného návrhu. Odměna za sepsání a podání návrhu na povolení oddlužení může být podle **odst. 5** uplatněna pouze jako pohledávka postavená na roveň pohledávkám za majetkovou podstatou a uplatňuje se proto až v průběhu insolvenčního řízení. Osoba podle písm. b), tj. akreditovaná osoba dle § 418a a násl. pak dle **odst. 4** nemá nárok na odměnu za sepsání a podání návrhu na povolení oddlužení, ani za poskytnutí jiných služeb v souvislosti s oddlužením. Oba typy sepisovatelů mají dle odst. 1 při sepsání návrhu povinnost poučit dlužníka o jeho povinnostech v insolvenčním řízení. Podle téhož odstavce platí, že sepisovatel není zástupcem dlužníka v insolvenčním řízení, pakliže plná moc byla udělena pouze pro sepsání a podání návrhu na povolení oddlužení. Soudní exekutor nemůže být podle **odst. 6** sepisovatelem ve věci dlužníka, jestliže vůči tomuto dlužníku nebo jeho manželce vede exekuční řízení. Sankcí v případě absence povinného sepisovatele u dlužnického návrhu je nepřihlížení k celému insolvenčnímu návrhu (§ 97 odst. 5). Sankcí v případě absence povinného sepisovatele u návrhu na povolení oddlužení podaného po věřitelském insolvenčním návrhu je odmítnutí návrhu na povolení oddlužení dle § 393 odst. 3. (původní, pozměněno)

Ohledně formy návrhu na povolení oddlužení byla v **§ 391 odst. 3** vypuštěna věta o bezplatném přístupu k formuláři přihlášky způsobem umožňujícím dálkový přístup. (původní)

Vady návrhu na povolení oddlužení mohou podle **§ 393 odst. 1**, kromě absence náležitostí a nesrozumitelnosti nebo neurčitosti podání, spočívat také v nesplnění povinně stanoveného formátu, formuláře nebo způsobu. V případě, že návrh na povolení oddlužení obsahuje některý z šesti uvedených typů vad, insolvenční soud vyzve dlužníka k doplnění nebo opravě. Jestliže byl návrh s ohledem na § 390a odst. 1 sepsán a podán sepisovatelem, insolvenční soud vyzývá sepisovatele návrhu, avšak usnesení zasílá současně dlužníku. Důvody pro odmítnutí návrhu na povolení oddlužení podle **odst. 3** jsou rozšířeny o skutečnost, že návrh nebyl sepsán a podán sepisovatelem, ačkoliv měl být. Z **odst. 4** je vypuštěno doručení a aktivní legitimace k podání odvolání týkající se jak dlužníka, tak osoby, která podala návrh na povolení oddlužení. S ohledem na ustanovení § 389 odst. 3 se jedná o tutéž osobu, jednalo se proto o duplicitní ustanovení. (původní, pozměněno)

Jestliže v insolvenčním řízení došlo ke zpětvzetí návrhu na povolení oddlužení a sepisovatel návrhu postupem podle § 390a odst. 5 uplatnil svou odměnu, soud podle **§ 394 odst. 2** spolu s rozhodnutím o vzetí na vědomí zpětvzetí návrhu dlužníkovi uloží, aby odměnu sepisovateli uhradil. Dále je stanoveno, že na úhradu odměny lze použít zálohu na náklady insolvenčního řízení složenou dle § 108 odst. 2. Obdobně soud ukládá dlužníku povinnost uhradit nezaplacenou odměnu sepisovatele v případech podle § 396 odst. 2, § 405 odst. 3 a § 418 odst. 5; na rozdíl od § 394 odst. 2 se však nestanoví, že lze použít složenou zálohu. Obdobně jako v § 393 odst. 4 je z § 394 odst. 2 i **odst. 4** vypuštěna úprava doručení osobě, jež návrh na povolení oddlužení podala, vedle dlužníka, neboť s ohledem na § 389 odst. 3 se jedná o ustanovení duplicitní. Pozoruhodné je, že ačkoliv § 395 odst. 3 obsahuje totéž ustanovení, ze zákona vypuštěno nebylo. (původní, pozměněno)

V případě společného návrhu manželů na oddlužení **§ 394a odst. 3** zachovává postavení dlužníků jako nerozlučných společníků a považuje je za jednoho dlužníka. Z ustanovení je však vypuštěn text omezující tuto fikci pouze na dobu trvání účinků oddlužení (§ 407 odst. 1). (původní)

V případě odmítnutí, zamítnutí nebo zpětvzetí návrhu na povolení oddlužení **§ 396** stanoví dva možné postupy, kdy vedle prohlášení konkursu může být také na místě zastavení insolvenčního řízení. Poměrně obsáhlým způsobem **odst. 1 písm. a) až b)** stanoví, že konkurs bude na majetek dlužníka prohlášen pouze tehdy, pokud soud nezjistí, že majetek dlužníka není pro uspokojení věřitelů zcela nepostačující. Podle **písm. c)** pak bude konkurs prohlášen v případě dlužnického insolvenčního návrhu (byl-li návrh na povolení oddlužení podán spolu s insolvenčním návrhem), jestliže majetek sice bude pro uspokojení věřitelů zcela nepostačující, avšak dlužník v návrhu na povolení oddlužení požádal, aby byl jeho úpadek řešen konkursem a současně uhradil zálohu na náklady řízení, jestliže soud úhradu zálohy stanovil. Nejsou-li naplněny důvody pro prohlášení konkursu podle písm. a) až c), dle **odst. 2** je na místě insolvenčního řízení zastavit. Podobná úprava je obsažena také pro případ neschválení oddlužení (§ 405) a zrušení oddlužení (§ 418). Jestliže sepisovatel návrhu postupem podle § 390a odst. 5 uplatnil svou odměnu, insolvenční soud spolu s rozhodnutím o zastavení řízení dlužníkovi uloží, aby odměnu sepisovateli uhradil. Odlišně od § 394 odst. 2, § 405 odst. 3 a § 418 odst. 5 však odměnu přízná pouze, pokud sepisovatel odmítnutí nebo zamítnutí návrhu na povolení oddlužení nezavinil. **Odst. 3** stanoví, že v případě zastavení insolvenčního řízení, které bylo zahájeno na základě věřitelského insolvenčního návrhu, je upravený seznam pohledávek (§ 189) exekucním titulem pro zjištěnou neuspokojenou pohledávku. Právo na uplatnění tohoto exekucního titulu se promlčí za 10 let od zastavení řízení. (původní, pozměněno)

V reakci na to, že schůze věřitelů je konána pouze za podmínek dle § 399 odst. 1, pro případ, kdy není konána schůze věřitelů, stanoví **§ 397 odst. 2** povinnost soudu rozhodnout o tom, zda je dlužník oprávněn podat návrh na povolení oddlužení, a to nejpozději v rozhodnutí podle § 404 nebo § 405 (tj. rozhodnutí o schválení či neschválení oddlužení). Při rozhodování se soud musí vypořádat s případným negativním stanoviskem věřitele vůči oddlužení dlužníka, jenž má dluhy z podnikání [§ 389 odst. 2 písm. a)]. (původní)

Na návrh insolvenčního správce a na základě výslovného prohlášení dlužníka lze dle **§ 398 odst. 2** provést oddlužení kombinací plnění splátkového kalendáře a zpeněžením majetkové podstaty nebo její části. Žádost o nižší splátky ve smyslu **§ 398 odst. 4** lze napříště vedle samotného návrhu na povolení oddlužení v odůvodněných případech podat až (nejpozději) při jednání s insolvenčním správcem dle § 410 odst. 2. (původní)

Velmi výraznou změnou v celém průběhu oddlužení je úplná absence přezkumných jednání a minimalizace případů, kdy je konána schůze věřitelů. Tato ústní jednání jsou nahrazena písemnými zprávami vypracovanými insolvenčním správcem. Zpráva o přezkumu (§ 410) a zpráva pro oddlužení (**§ 398a**) jsou dle **odst. 1** předkládány současně ve lhůtě do 30 dnů po uplynutí lhůty k přihlášení pohledávek tak, jak stanoví § 136 odst. 2 písm. f); povinnost předložit tyto zprávy insolvenčnímu správci zároveň ukládá soud v rozhodnutí o úpadku. **Odst. 2** stanoví obsah zprávy pro oddlužení tak, aby byla objasněna hospodářská situace dlužníka a zhodnocena přípustnost schválení oddlužení. Výslovně je insolvenčnímu správci uloženo, aby a) zhodnotil předpokládané plnění věřitelům při možných způsobech oddlužení, b) předložil znalecký posudek, je-li v majetkové podstatě nemovitá věc, c) provedl propočty předpokládaného uspokojení nezajištěných věřitelů z měsíčních splátek dlužníka a navrhl distribuční schéma splátkového kalendáře pro jednotlivé nezajištěné věřitele, navrhuje-li oddlužení plněním splátkového kalendáře. V případě dle písm. c) je výslovnou povinností správce vyjádřit se také k návrhu dlužníka na stanovení jiné výše měsíčních splátek (§ 398 odst. 4). Společný postup po předložení zprávy pro oddlužení a zprávy o přezkumu, který je upraven v **odstavcích 3, 4, 5 a 6** vykazuje podobné rysy jako při předložení konečné zprávy

v konkursu (§ 304). Soud tedy zprávy přezkoumá a zpravidla po slyšení insolvenčního správce odstraní chyby a nejasnosti v nich obsažené. Po odstranění případných chyb a nejasností insolvenční soud uvědomí účastníky řízení tím, že tyto zprávy zveřejní vyhláškou. Ve vyhlášce zároveň účastníky uvědomí o tom, že do 7 dnů od jejího zveřejnění mohou proti zprávám podávat námítky, přičemž tyto námítky nelze uplatnit proti popěrnému úkonu. Jestliže nejsou námítky podány, lze po podání zpráv rozhodnout o schválení či neschválení oddlužení ve smyslu § 404 a násl. V opačném případě jsou námítky doručeny insolvenčnímu správci, který jim ve lhůtě nejvýše 10 dní vyhoví, nebo soudu sdělí, že je nepovažuje za důvodné. Jestliže námítky účastníka řízení trvají, autoritativně o nich rozhodne insolvenční soud nejpozději v usnesení, jímž rozhoduje o schválení či neschválení oddlužení (§ 404 a násl.). Proti tomuto rozhodnutí není odvolání přípustné. V případě, že nastane změna v poměru uspokojení nezajištěných věřitelů v souvislosti s některým z důvodů dle **odst. 7 písm. a) až e)**, dle tohoto odstavce se postupuje obdobně jako v odst. 1 až 6. Zejména se tedy účastníci o změně v poměru uspokojení uvědomí zveřejněním vyhlášky a jsou poučeni o možnosti podávat námítky proti tomuto sdělení insolvenčního správce. Insolvenční správce je povinen změny v poměru uspokojení zohlednit neprodleně a do doby uplynutí lhůty k námítkám nebo rozhodnutí o námítkách příslušné částky uložit na zvláštní účet pro ten účel zřízený u peněžního ústavu. (původní)

Dle **§ 399 odst. 1** se při řešení úpadku oddlužením počítá s konáním schůze věřitelů jen za velmi specifických podmínek, neboť schůze věřitelů se svolává na návrh nadpoloviční většiny věřitelů, jejichž pohledávky počítané podle výše (dle § 49 odst. 1) činí zároveň nadpoloviční většinu nezajištěných přihlášených pohledávek (tzv. dvojí kvalifikovaná většina), a to do 7 dnů od zveřejnění zprávy o přezkumu a zprávy pro oddlužení v insolvenčním rejstříku. Pokud ke konání schůze věřitelů i přes výše uvedená omezení dojde, podle **odst. 2** je správce povinen zúčastnit se osobně, na rozdíl od předchozí úpravy, dle níž se na své nebezpečí a na své náklady mohl dát zastoupit jinou osobou, netrval-li soud na osobní účasti. Pro případ hlasování o přijetí způsobu oddlužení mimo schůzi věřitelů (postup dle § 401) všemi věřiteli stanoví **odst. 3** další podmínku, při jejímž naplnění se schůze věřitelů nesvolá. Dle tohoto odstavce se schůze věřitelů nesvolá, jestliže některý ze způsobů oddlužení získal většinu hlasů podle § 402 odst. 3 (tj. prostou většinu). (původní)

Informační povinnost insolvenčního správce ohledně skutečností, jež by jinak odůvodňovaly odmítnutí nebo zamítnutí návrhu na povolení oddlužení, je v **§ 403 odst. 1** modifikována tak, že správce tyto skutečnosti uvede především ve zprávě pro oddlužení. Dále v případě konání schůze věřitelů je mu uloženo na uvedené skutečnosti upozornit nejpozději před rozhodnutím schůze věřitelů o způsobu oddlužení. Taktéž námitkové právo věřitele dle **odst. 2** je s ohledem na minimalizaci případů, kdy je konána schůze věřitelů, primárně vázáno na zveřejnění zprávy pro oddlužení (lhůta 7 dnů), teprve v případě konání schůzi věřitelů lze námítky uplatnit do skončení této schůze. Jsou-li námítky podle odst. 2 podány oprávněnou osobou, soud je dle **odst. 3** povinen o nich nejpozději v rozhodnutí podle § 404 nebo § 405 (tj. rozhodnutí o schválení či neschválení oddlužení) rozhodnout. Proti rozhodnutí o námítkách není odvolání přípustné. (původní, pozměněno)

V ustanovení **§ 404** dotýkajícím se rozhodnutí soudu o tom, zda schvaluje oddlužení, je zohledněna skutečnost, že pro projednání námitek nemusí být nařízeno jednání (viz § 403 odst. 3). O schválení či neschválení oddlužení tak soud rozhoduje neprodleně, avšak nejdříve po uplynutí lhůty k podání námitek, případně po skončení schůze věřitelů svolané k projednání způsobu oddlužení. (původní)

V případě neschválení oddlužení § 405 stanoví dva možné postupy, kdy vedle prohlášení konkursu může soud ve vymezených případech insolvenční řízení zastavit (srov. § 396 a § 418). Opět obsáhlým způsobem **odst. 2 písm. a) až b)** stanoví, že konkurs bude na majetek dlužníka prohlášen pouze tehdy, pokud soud nezjistí, že majetek dlužníka není pro uspokojení věřitelů zcela nepostačující. Podle **písm. c)** pak bude konkurs prohlášen v případě dlužnického insolvenčního návrhu, jestliže majetek sice bude pro uspokojení věřitelů zcela nepostačující, avšak dlužník při jednání s insolvenčním správcem dle § 410 odst. 2 požádal, aby byl jeho úpadek řešen konkursem a současně uhradil zálohu na náklady řízení, jestliže soud úhradu zálohy stanovil. Nejsou-li naplněny důvody pro prohlášení konkursu podle písm. a) až c), dle **odst. 3** soud insolvenční řízení zastaví. S ohledem na to, že právní mocí rozhodnutí o zastavení se insolvenční řízení končí, soud rozhodne o odměně a hotových výdajích insolvenčního správce a zproští jej jeho funkce. Jestliže sepisovateli návrhu nebyla dosud uhrazena odměna uplatněná dle § 390a odst. 5, insolvenční soud spolu s rozhodnutím o zastavení řízení dlužníkovi uloží, aby odměnu sepisovateli uhradil. Přiznání odměny však na rozdíl od § 396 odst. 2 není vázáno na skutečnost, zda sepisovatel neúspěch podaného návrhu zavínil. V případě zastavení insolvenčního řízení, které bylo zahájeno na základě věřitelského insolvenčního návrhu, je podle **odst. 4** upravený seznam pohledávek (§ 189) exekučním titulem pro zjištěnou neuspokojenou pohledávku. Právo na uplatnění tohoto exekučního titulu se promlčí za 10 let od zastavení řízení. (původní, pozměněno)

Obsahem výroku rozhodnutí, jímž soud schvaluje oddlužení zpeněžením majetkové podstaty, je podle § 406 odst. 2 písm. b) označení majetku, který ke dni rozhodnutí náleží do majetkové podstaty, včetně majetku, který se stane součástí majetkové podstaty podle § 412 odst. 1 písm. b), pokud jde o majetek, který dlužník neuvedl v seznamu majetku, ač tuto povinnost měl, a hodnoty získané z neúčinného právního jednání. Ve smyslu § 412 odst. 1 písm. b) tedy nebudou ke zpeněžení zahrnuty hodnoty získané dědictvím, darem a mimořádné příjmy dlužníka. Dle **odst. 3 písm. a)** se splátky nezajištěným věřitelům hradí podle poměru určeného ve zprávě pro oddlužení (§ 398a), není proto třeba poměr pohledávek určovat v samotném rozhodnutí. V **odst. 4** byla vypuštěna aktivní legitimace k podání odvolání proti rozhodnutí o schválení oddlužení věřitelem, jehož námitkám podle § 403 odst. 2 nebylo soudem vyhověno, přičemž současně § 403 odst. 3 stanoví, že proti rozhodnutí o námitkách není odvolání přípustné. (původní)

Zpráva o přezkumu podle § 410 odst. 2 zcela nahrazuje přezkumné jednání v insolvenčním řízení, v němž je úpadek řešen oddlužením. Ve zprávě insolvenčního správce k jednotlivým přihlášeným pohledávkám uvádí, zda je správce, dlužník nebo přihlášený věřitel (postupem dle § 200) popírají či nikoliv. Stanovisko dlužníka, jakož i další skutečnosti podstatné např. pro vypracování zprávy pro oddlužení, jsou zjištěny na osobním jednání správce s dlužníkem, jehož datum a místo konání správce dlužníkovi oznámí s alespoň sedmidenním předstihem. Pakliže oddlužení po celou dobu trvání insolvenčního řízení probíhá řádně, osobní jednání správce s dlužníkem (v praxi někdy taktéž zjednodušeně označované jako „přezkumné jednání“) může být jediným přímým fyzickým kontaktem mezi dlužníkem a insolvenčním správcem, jehož prostřednictvím soud získá podstatné informace pro průběh řízení. Věřitele, jehož nevykonatelná přihlášená pohledávka byla popřena, o tom insolvenční správce písemně vyrozumí a poučí jej o dalším postupu (viz § 198 odst. 1). Správce je povinen vyhotovit záznam o jednání s dlužníkem, jenž je jak správcem, tak dlužníkem podepsán. Z hlediska formy je součástí zpracované zprávy o přezkumu seznam přihlášených pohledávek, záznam o jednání s dlužníkem a případně doklad o vyrozumění věřitele nevykonatelné pohledávky, jež byla popřena. Insolvenční správce po vyhotovení zprávy o přezkumu předloží soudu. Učiní tak současně se zprávou pro oddlužení a se seznamem přihlášených pohledávek (§ 189 odst.

3) ve lhůtě do 30 dnů po uplynutí lhůty k přihlášení pohledávek [dle § 136 odst. 2 písm. f)]. Následuje již výše popsany postup dle § 398a (*soud obě zprávy přezkoumá a zpravidla po slyšení insolvenčního správce odstraní chyby a nejasnosti v nich obsažené; po odstranění případných chyb a nejasností insolvenční soud uvědomí účastníky řízení tím, že tyto zprávy zveřejní vyhláškou; ve vyhlášce zároveň účastníky uvědomí o tom, že do 7 dnů od jejího zveřejnění mohou proti zprávám podávat námítky, přičemž tyto námítky nelze uplatnit proti popěrnému úkonu*). **Odst. 3** pak stanoví obdobný postup jako v případě předložené konečné zprávy v konkursu (§ 304). Na základě případných námitek podaných účastníky řízení insolvenční soud nejpozději v rozhodnutí o schválení či neschválení oddlužení (§ 404 a násl.) rozhodne tak, že předloženou zprávu o přezkumu a) schválí, b) nařídí její doplnění nebo změnu, nebo c) ji odmítne, jestliže je zpochybněna jako celek. Podle **odst. 4** nemusí být odůvodněno rozhodnutí o schválení zpráv o přezkumu, jestliže proti zprávě o přezkumu nebyly podány námítky. Proti rozhodnutí o schválení, nařízení doplnění ani odmítnutí zprávy není odvolání přípustné, čímž se tento postup zásadně liší od postupu rozhodování o konečné zprávě dle § 304 odst. 6. Vzhledem k tomu, že se při řešení úpadku oddlužením na půdě soudu nekoná přezkumné jednání, je z **odst. 1** vypuštěna věta, dle níž se insolvenční správce mohl při přezkumném jednání dát na své nebezpečí a na své náklady zastoupit jinou osobou, netrval-li soud na osobní účasti, a z **odst. 5** část věty připouštějící učinění popěrného úkonu dlužníka na přezkumném jednání. (původní)

Jestliže dlužník řádně a včas splní všechny povinnosti podle schváleného způsobu oddlužení, soud rozhodne o osvobození dlužníka od placení pohledávek ve smyslu **§ 414 odst. 1** z úřední povinnosti. Došlo k vypuštění věty omezující vydání tohoto rozhodnutí pouze na návrh dlužníka. (původní)

V případě, že za trvání oddlužení nedošlo k uhrazení alespoň 30 % pohledávek nezajištěných věřitelů, dle **§ 415** může být o návrhu dlužníka, aby mu přesto bylo přiznáno osvobození od placení pohledávek, rozhodnuto, aniž by byli insolvenční správce a dlužník slyšeni. Dále je výslovně stanoveno, že dlužník může požádat o osvobození od placení od placení pohledávek v případě, že mu byla stanovena jiné výše měsíčních splátek ve smyslu § 398 odst. 4 a neuhradil alespoň 50 % pohledávek nezajištěných věřitelů. V závěru ustanovení je pak stanoveno, že přiznané osvobození se kromě pohledávek uvedených v § 414 odst. 3 vztahuje taktéž na pohledávky uvedené odst. 2. (původní)

Ustanovení **§ 416** reflektuje skutečnost, že rozhodnutí dle § 414 soud vydává z úřední povinnosti, zatímco rozhodnutí dle § 415 je vydáváno k návrhu dlužníka. (původní)

V případě zrušení oddlužení **§ 418** stanoví dva možné postupy, kdy vedle prohlášení konkursu může soud ve vymezených případech insolvenční řízení zastavit (srov. § 396 a § 405). Konkurs bude na majetek dlužníka prohlášen opět tehdy, pokud soud nezjistí, že majetek dlužníka není pro uspokojení věřitelů zcela nepostačující. **Odst. 4 písm. a) až c)** dále kumulativně stanoví, že soud prohlásí na majetek dlužníka konkurs, jestliže majetek sice bude pro uspokojení věřitelů zcela nepostačující, ale a) se jedná dlužnický insolvenční návrh (byl podán spolu s návrhem na povolení oddlužení), b) dlužník požádal o řešení jeho úpadku konkursem a c) dlužník uhradil zálohu na náklady řízení, jestliže soud úhradu zálohy stanovil. Možnost prohlášení konkursu na návrh dlužníka navazuje na oprávnění dlužníka navrhnout zrušení svého oddlužení a nadále řešit úpadek konkursem dle § 418 odst. 1 písm. d). Nejsou-li naplněny důvody pro prohlášení konkursu, soud dle **odst. 5** insolvenční řízení zastaví. Vzhledem k tomu, že právní mocí rozhodnutí o zastavení se insolvenční řízení končí, soud rozhodne o odměně a hotových výdajích insolvenčního správce a zprostí jej jeho funkce.

Jestliže sepisovateli návrhu nebyla dosud uhrazena odměna uplatněná dle § 390a odst. 5, insolvenční soud spolu s rozhodnutím o zastavení řízení dlužníkovi uloží, aby odměnu sepisovateli uhradil. Přiznání odměny však na rozdíl od § 396 odst. 2 není vázáno na skutečnost, zda sepisovatel neúspěch podaného návrhu zavinil. V případě zastavení insolvenčního řízení, které bylo zahájeno na základě věřitelského insolvenčního návrhu, je podle **odst. 6** upravený seznam pohledávek (§ 189) exekučním titulem pro zjištěnou neuspokojenou pohledávku. Právo na uplatnění tohoto exekučního titulu se promlčí za 10 let od zastavení řízení. (původní)

ČÁST TŘETÍ (AKREDITACE PRO POSKYTOVÁNÍ SLUŽEB V OBLASTI ODDLUŽENÍ)

Nová část insolvenčního zákona upravuje zcela nový typ činnosti, kterým jsou „služby v oblasti oddlužení“. Týká se sepisovatelů návrhu na povolení oddlužení ve smyslu § 390a odst. 1 písm. b) [včetně osob dle bodu 2. čl. II zákona č. 64/2017 Sb. - přechodných ustanovení] a osob, jež služby v oblasti oddlužení poskytují, ač k tomu nejsou oprávněny.

HLAVA I (AKREDITACE PRO POSKYTOVÁNÍ SLUŽEB V OBLASTI ODDLUŽENÍ)

Dle § 418a jsou službami poskytovanými v oblasti oddlužení sepis a podání návrhu na povolení oddlužení, příp. insolvenčního návrhu, je-li podáván spolu s návrhem na povolení oddlužení, a další činnosti s tím nezbytně spojené, zejména porada s klientem a odstranění vad návrhu. Akreditovanou osobou může být dle § 390a odst. 1 pouze právnická osoba. Podmínky pro udělení akreditace jsou obsáhle stanoveny v § 418b, přičemž za zmínku stojí zejména podmínka veřejné prospěšnosti ve smyslu § 146 občanského zákoníku¹⁶⁴, neboť tato se s účinností od 1. 1. 2018 (změna občanského zákoníku provedená zákonem č. 303/2017 Sb.) stala pouhým abstraktním pojmem, který nadále nelze zapsat do veřejného rejstříku. K podmínkám pro udělení akreditace patří dále a) vlastnické nebo jiné užívací právo k prostorám, kde jsou služby poskytovány, b) bezúhonnost jak právnické osoby, tak osob, jež se na poskytování služeb podílejí, c) nezrušení akreditace pro poskytování služeb v oblasti oddlužení v posledních 5 letech předcházejících dni podání žádosti o akreditaci, d) odborná způsobilost alespoň jedné fyzické osoby, která je ve smluvním vztahu k právnické osobě (srov. požadavky dle § 390a odst. 2) a e) uzavření smlouvy o pojištění odpovědnosti za škodu v souvislosti s poskytováním služeb v oblasti oddlužení. Akreditaci uděluje Ministerstvo spravedlnosti (dále jen „ministerstvo“) ve správním řízení poté, co je podána žádost obsahující náležitosti dle § 418c. Akreditace udělená rozhodnutím ministerstva vydaným dle § 418d je omezena na dobu 5 let od nabytí právní moci rozhodnutí. Akreditovaná osoba je dle § 418e povinna písemně oznámit ministerstvu všechny změny týkající se údajů obsažených v rozhodnutí o udělení akreditace a oprávněna požádat o prodloužení platnosti akreditace vždy o 5 let. Akreditaci může ministerstvo dle § 418f zrušit akreditované osobě, která a) nesplňuje podmínky pro udělení akreditace, nebo b) závažným způsobem porušila nebo opakovaně porušuje povinnost stanovenou tímto zákonem nebo kontrolním řádem.¹⁶⁵ Dle téhož ustanovení akreditace zaniká a) na žádost akreditované osoby, b) uplynutím doby, na kterou byla vydána, nebo c) dnem zániku právnické osoby. Akreditovaná osoba je dle § 418g povinna při poskytování služeb v oblasti oddlužení postupovat svědomitě a s odbornou péčí (srov. § 36 odst. 1); následuje demonstrativní výčet porušení těchto povinností. Dále je povinna mít řádně označeny prostory, kde jsou poskytovány služby v oblasti oddlužení a případně oznámit ministerstvu, že nesplňuje podmínky pro udělení akreditace. Ministerstvo

¹⁶⁴ Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁶⁵ Zákon č. 255/2012 Sb., o kontrole (kontrolní řád), ve znění pozdějších předpisů.

dle § 418h vede seznam akreditovaných osob uveřejněný způsobem umožňujícím dálkový přístup.¹⁶⁶ (původní, pozměněno)

HLAVA II (DOHLED)

Dohled nad poskytováním služeb v oblasti oddlužení z hlediska souladu s požadavky zákona svěřuje § 418i ministerstvu. Ministerstvo provádí kontroly, vyzývá akreditovanou osobu k odstranění zjištěných nedostatků a dle § 418l projednává přestupky dle této hlavy a vybírá a vymáhá uložené pokuty. Právnícká osoba může dle § 418j spáchat přestupek jednak v souvislosti s činností akreditované osoby (§ 390a odst. 4, § 418g), jednak tím, že poskytuje služby v oblasti oddlužení bez akreditace. Fyzická osoba se podle § 418k dopustí přestupku tím, že neoprávněně poskytuje jinému služby v oblasti oddlužení. Sazby pokut jsou odstupňovány, přičemž nejtěžší postih pachatelů přestupku hrozí za neoprávněné poskytování služeb v oblasti oddlužení, a to až do výše 500 000 Kč. Kromě uložené pokuty je sankcionován taktéž dlužník, neboť k insolvenčnímu návrhu, který nebyl sepsán a podán způsobilým sepisovatelem se dle § 97 odst. 5 nepřihlíží. (původní)

ČÁST ČTVRTÁ (SPOLEČNÁ USTANOVENÍ)

HLAVA II (VZTAH KE STÁTŮM EVROPSKÉ UNIE)

V této hlavě došlo ke změnám v souvislosti s nabytím účinnosti nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/848 ze dne 20. května 2015 o insolvenčním řízení (dále jen „nařízení 2015/848“). V § 426, § 429 odst. 1 a § 430 odst. 1 byl pojem „Evropská společenství“ nahrazen termínem „Evropská unie“. Současně byla z textu vypuštěna výjimka týkající se Dánska, přestože ani toto nařízení není pro Dánsko závazné ani použitelné.¹⁶⁷ V textu § 427 je ustanovení o zastavení insolvenčního řízení¹⁶⁸ nahrazeno úpravou mezinárodní (míněno evropské) příslušnosti. Podle odst. 1 v řízení s evropským mezinárodním prvkem musí rozhodnutí o úpadku obsahovat výrok o mezinárodní příslušnosti insolvenčního soudu spolu s odkazem na článek nařízení 2015/848, jímž je jeho mezinárodní příslušnost založena. Dále podle odst. 2 soud rozhodne o své mezinárodní příslušnosti, jestliže vyjde v průběhu insolvenčního řízení najevo, že se jedná o insolvenční řízení s evropským mezinárodním prvkem. Proti rozhodnutí o místní příslušnosti lze podat odvolání (odst. 3). Odst. 4 je deklaratorním ustanovením vycházejícím z článku 24 nařízení 2015/848. Obdobně se v § 429 odst. 2 promítá čl. 28 odst. 2 nařízení 2015/848. S ohledem na nařízení 2015/848 a prováděcí nařízení Komise (EU) 2017/1105 ze dne 12. června 2017, kterým se stanoví formuláře uvedené v nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/848 o insolvenčním řízení, ukládá § 430 odst. 2 doručit známému věřiteli oznámení o zahájení insolvenčního řízení na standardizovaném formuláři a standardní formulář pro přihlašování pohledávek. Odst. 3 týkající se výzvy k podávání přihlášek se vypouští. (pozměňovací)

Jednostranný příslib je novým institutem, jenž zavádí nařízení 2015/848. Článek 36 tohoto nařízení je blížeji rozveden v § 430a. Účelem tohoto institutu je vyhnout se zahájení vedlejšího insolvenčního řízení (dle článku 34 a násl. nařízení 2015/848) tím, že při rozdělování majetku nebo výtěžku zpeněžení insolvenční správce dodrží práva ohledně

¹⁶⁶ Dostupný na <https://sako.justice.cz>.

¹⁶⁷ Bod 88 preambule nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/848 ze dne 20. května 2015 o insolvenčním řízení.

¹⁶⁸ Dle komentářové literatury se jednalo o redundantní ustanovení, viz: KOZÁK, Jan a kol. 2018. Insolvenční zákon. Komentář. 4. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2018. s. 836.

rozdělení a pořadí pohledávek tak, jak by náležela podle vnitrostátního práva věřitelům, pokud by bylo v daném členském státě zahájeno vedlejší insolvenční řízení. (pozměňovací)

HLAVA III (FORMULÁŘ)

Ministerstvu je v § 430b uloženo uveřejnit podobu formulářů a elektronických formulářů pro podání stanovená tímto zákonem způsobem umožňujícím dálkový přístup (tj. na internetových stránkách ministerstva). Vedle podání, kde je použití formuláře povinností (§ 18, § 176, § 189, § 200, § 222, § 302, § 364 a § 394), je zveřejněna i celá řada nepovinných formulářů. S ohledem na toto ustanovení je povinnost zveřejnit formuláře bezplatně a způsobem umožňujícím dálkový přístup vypuštěna z § 176, § 200 odst. 1 a § 391 odst. 3. (původní, pozměněno)

HLAVA IV (ZÁVĚREČNÁ USTANOVENÍ)

V souvislosti s provedenými změnami § 431 písm. a) ministerstvu ukládá, aby vyhláškou stanovilo taktéž formulář soupisu majetkové podstaty (§ 189), formulář seznamu přihlášených pohledávek (§ 222), formulář konečné zprávy (§ 302) a formuláře zprávy o plnění reorganizačního plánu (§ 364) a dále náležitosti záznamu o jednání insolvenčního správce s dlužníkem v oddlužení (§ 410), zprávy o přezkumu (§ 410), zprávy pro oddlužení (§ 398a), zprávy o neplnění oddlužení a zprávy o splnění oddlužení (§ 413). Písm. e) ministerstvu ukládá, aby vyhláškou kromě formulářů stanovilo také druhy formátů elektronických podání.¹⁶⁹ Písm. f) pak ministerstvu ukládá, aby vyhláškou určilo podrobněji podmínky, za nichž se sestavuje výkaz stavu likvidity nebo výhled vývoje likvidity dlužníka ve smyslu § 3 odst. 3.¹⁷⁰ Dle písm. g) ministerstvo vyhláškou stanoví obsah požadavků na plnění povinností insolvenčního správce vyjmenovaných v § 36 odst. 3. Tento prováděcí předpis byl vydán s téměř dvouletým zpožděním.¹⁷¹ (původní, pozměněno)

Čl. II zákona č. 64/2017 Sb. (PŘECHODNÁ USTANOVENÍ)

Poslední změna, kterou insolvenční zákon v důsledku této novely zaznamenal, se týká přechodných ustanovení. V **bodě prvním** přechodná ustanovení stručně stanoví, že novelizované znění zákona se použije i pro insolvenční řízení zahájená přede dnem nabytí účinnosti novely; právní účinky úkonů, které v insolvenčním řízení nastaly přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona, zůstávají zachovány. Ve **druhém bodě** je naopak velmi obsáhlým způsobem stanovena výjimka účinná po dobu 12 měsíců od účinnosti novely, dle níž mohou blíže určené právnické osoby poskytovat služby v oblasti oddlužení (§ 418a a násl.) i přesto, že nejsou akreditovány. (původní, pozměněno)

¹⁶⁹ Vyhláška č. 191/2017 Sb., o náležitostech podání a formulářů elektronických podání v insolvenčním řízení a o změně vyhlášky č. 311/2007 Sb., o jednacím řádu pro insolvenční řízení a kterou se provádějí některá ustanovení insolvenčního zákona, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁷⁰ Vyhláška č. 190/2017 Sb., k provedení § 3 odst. 3 insolvenčního zákona (vyhláška o platební neschopnosti podnikatele)

¹⁷¹ Vyhláška č. 121/2019 Sb., o materiálním vybavení a standardech výkonu funkce insolvenčního správce, účinná od 1. 6.2019.

Příloha č. 2 - Seznam změn provedených v insolvenčním zákoně zákonem č. 31/2019 Sb. (IZ 2019)

ČÁST PRVNÍ (OBECNÁ ČÁST)

HLAVA I (ZÁKLADNÍ USTANOVENÍ)

Dle **§ 8** se při aplikaci insolvenčního zákona použijí obecná ustanovení čtvrté části namísto části třetí. (pozměňovací)

HLAVA II (PROCESNÍ SUBJEKTY)

Není-li návrh na vstup do insolvenčního řízení namísto původního věřitele podán na určeném formuláři, k takovému návrhu se dle **§ 18 odst. 2** nepřihlíží. Při nástupu vyvratitelné domněnky soud výslovně není povinen o návrhu na změnu v osobě věřitele rozhodnout, ani dodatečně takové rozhodnutí vyhotovit. Rozhodnutí o návrhu na změnu v osobě věřitele se podle **§ 18 odst. 4** výslovně nedoručuje dlužníku; doručování zvláště ostatním účastníkům je upraveno v obecném § 75. (pozměňovací)

Při převodu pohledávky stanoví **§ 19 odst. 2**, že se obdobně použije § 177 odst. 2 až 7 namísto dřívějších odst. 2 až 5 a 7. (pozměňovací)

Dlužníkům, kteří jsou manželé, má být podle **§ 25 odst. 4** při určování osoby insolvenčního správce postupováno obdobně jako u osob tvořících koncern, tj. nebrání-li tomu jiné okolnosti, soud určí stejného insolvenčního správce jako u první osoby. (původní)

Vyjde-li dodatečně najevo, že v řízení byl ustanoven insolvenční správce z obecné části seznamu insolvenčních správců, ačkoliv měl být ustanoven insolvenční správce se zvláštním povolením,¹⁷² podle **§ 31 odst. 4** správce neprodleně vyzoomí soud, který jej odvolá. (pozměňovací)

Podávání zpráv insolvenčním správcem je **§ 36** konkretizováno tak, že dle **odst. 2 a 4** insolvenční správce podá zprávu o splnění oddlužení, v níž uvede, zda dlužník řádně plnil všechny povinnosti a zda doporučuje rozhodnout o splnění oddlužení. Tuto zprávu podá bez zbytečného odkladu po splnění oddlužení. Dále je v průběhu oddlužení podle **odst. 3** správce povinen neprodleně soudu podat zprávu, pokud lze důvodně předpokládat existenci důvodu pro zrušení oddlužení (§ 418) nebo jiných skutečností rozhodných pro průběh insolvenčního řízení (zejména § 407 odst. 3). Odst. 5 insolvenčnímu správci ukládá založit samostatný účet majetkové podstaty pro každé insolvenční řízení. (původní, pozměněno)

Odpovědnost insolvenčního správce za škodu nebo jinou újmu je v **§ 37 odst. 2** konkretizována na způsobení osobami podle § 40 odst. 2, kterých správce použil při výkonu své funkce. (pozměňovací)

Transformaci oddlužení plněním splátkového kalendáře v institut oddlužení plněním splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty odráží **§ 38 odst. 6**. Současně

¹⁷² § 3 odst. 2 zákona č. 312/2006 Sb., o insolvenčních správcích, ve znění pozdějších předpisů.

upřesňuje, že záloha na odměnu a náhradu hotových výdajů insolvenčního správce má být ukládána na účet majetkové podstaty dle § 36 odst. 5. (původní, pozměněno)

Možnost uhradit z majetkové podstaty činnost vykonanou jinými osobami je dle **§ 39 odst. 2** konkretizována na osoby definované podle § 40 odst. 2; odpovědnost insolvenčního správce je z tohoto ustanovení vypuštěna. (pozměňovací)

Způsob výkonu funkce insolvenčního správce je v **§ 40 odst. 1** stanoven tak, že primárně insolvenční správce, který je fyzickou osobou, vykonává svou činnost osobně a veřejná obchodní společnost vykonává funkci prostřednictvím ohlášeného společníka. Dále však dle **odst. 2** platí, že funkce může být vykonávána také prostřednictvím jeho zaměstnance nebo zaměstnance dlužníka. Ve zvlášť odůvodněných případech může svou funkci vykonávat prostřednictvím jiných osob, zejména právních, ekonomických a jiných specializovaných odborníků. Na tuto definici osob podle § 40 odst. 2 je pak navázána jak odpovědnost insolvenčního správce dle § 37, tak úhrada činnosti třetích osob dle § 39. Povinnosti ani odpovědnost insolvenčního správce nejsou výkonem činnosti prostřednictvím jiných osob dotčeny. Vzhledem k tomu, že insolvenční řízení je samo o sobě soudním řízením, je text **odst. 5** upraven tak, aby se týkalo jednání zaměstnanců v jiných soudních řízeních. (pozměňovací)

Povinnost mlčenlivosti ostatních osob je v **§ 45** pozměněna tak, že je zdůrazněna aktivní role správce při pověřování jiných osob k úkonům insolvenčního správce. (pozměňovací)

Z **§ 61 odst. 3** je vypuštěn text týkající se doručování zvlášť. (pozměňovací)

Z **§ 64 odst. 1 a 2** je vypuštěn text týkající se doručování zvlášť. (pozměňovací)

HLAVA III (USTANOVENÍ O INSOLVENČNÍM ŘÍZENÍ)

Písemnosti v insolvenčním řízení se dle **§ 75 odst. 2** doručují zvlášť (tj. do datové schránky, nebo prostřednictvím poštovní přepravy tzv. obálkou typ III., nikoliv pouze zveřejněním v insolvenčním rejstříku) dlužníku, osobám, které mají právo podání opravného prostředku, osobám, o jejichž podání insolvenční soud rozhoduje, a osobám, které mají v insolvenčním řízení něco vykonat. Je tak vypuštěno jmenovitě doručení zvlášť insolvenčnímu správci, státnímu zastupitelství a věřitelskému výboru a přidáno doručení zvlášť osobám, které mohou podat opravný prostředek. Osoby, o jejichž podání soud rozhoduje a osoby, které mají v řízení něco osobně vykonat, jsou adresátem doručení zvlášť v obou zněních zákona. Ve vazbě na změny provedené v tomto ustanovení byl vypuštěn text týkající se zvláštního způsobu doručení v mnoha ustanoveních napříč celým insolvenčním zákonem. (pozměňovací)

Pro podání insolvenčního správce **§ 80a odst. 2** stanoví, že mají být učiněna na elektronických formulářích, pokud se ovšem nejedná o podání nebo přílohy, které musí být opatřeny podpisem dlužníka. (pozměňovací)

Z **§ 82 odst. 5** je vypuštěn text týkající se doručování zvlášť. (pozměňovací)

HLAVA IV (PROJEDNÁNÍ ÚPADKU A ROZHODNUTÍ O NĚM)

Z **§ 97 odst. 6** je vypuštěn text týkající se doručování zvlášť. (pozměňovací)

Lhůta ke zveřejnění vyhlášky oznamující zahájení insolvenčního řízení pro případ insolvenčního návrhu spojeného s návrhem na povolení oddlužení podle **§ 101 odst. 2** činí tři pracovní dny ode dne, kdy takový návrh došel insolvenčnímu soudu. (pozměňovací)

Jedním ze dvou změn s odloženou účinností (a to od 1. 6. 2022) je zrušení **§ 102** ukládající soudu informovat o zahájení insolvenčního řízení vyjmenované orgány veřejné moci. (pozměňovací)

Seznam závazků nemusí dle **§ 104 odst. 1 písm. b)** dlužník přikládat v případě, že podává insolvenční návrh spojený s návrhem na povolení oddlužení. (pozměňovací)

Při rozhodnutí insolvenčního soudu o pozastavení vykonatelnosti nebo odložení právní moci podle **§ 109 odst. 6** je nad rámec **§ 75 odst. 2** stanovena povinnost doručit rozhodnutí zvlášť také orgánu nebo osobě, která rozhodnutí nebo opatření při provádění výkonu rozhodnutí nebo exekuce přijala nebo připravovala. (pozměňovací)

Z **§ 113 odst. 2** je vypuštěn text týkající se doručování zvlášť; je však ponechán text o doručení rozhodnutí do vlastních rukou, na nějž se **§ 75 odst. 2** nevztahuje. (pozměňovací)

Z **§ 128 odst. 4** je vypuštěn text týkající se doručování zvlášť. (pozměňovací)

Z **§ 130 odst. 4** je vypuštěn text týkající se doručování zvlášť. (pozměňovací)

Vydává-li soud rozhodnutí o úpadku, podle **§ 136 odst. 2 písm. g)** neuloží dlužníku, jehož úpadek bude řešen oddlužením, aby předložil seznam závazků. Z **odst. 3** je odstraněna speciální úprava pro lhůtu k přihlášení pohledávek v oddlužení, nadále tak bude platit obecná lhůta 2 měsíců dle **odst. 2 písm. d)**. (pozměňovací)

Z **§ 138** je vypuštěn text týkající se doručování zvlášť; je však ponechán text o doručení rozhodnutí do vlastních rukou, na nějž se **§ 75 odst. 2** nevztahuje. (pozměňovací)

Druhou změnou s odloženou účinností (od 1. 6. 2022) je zrušení **§ 139** ukládající soudu informovat o vydání rozhodnutí o úpadku vyjmenované orgány veřejné moci. (pozměňovací)

Započtení vzájemných pohledávek dlužníka a věřitele v případě jistoty při nájmu bytu podle **§ 2254 občanského zákoníku** je dle **§ 140 odst. 2** přípustné nejen před rozhodnutím o způsobu řešení úpadku, ale až do schválení oddlužení, jestliže zákonné podmínky tohoto započtení byly splněny. (pozměňovací)

Z **§ 145** je vypuštěn text týkající se doručování zvlášť. (pozměňovací)

Z **§ 160 odst. 3** týkajícího se doručování v incidenčním řízení je vypuštěn text týkající se zvláštního způsobu doručení; nadále je však stanoveno, že rozhodnutí ve věci samé se účastníkům doručuje do vlastních rukou. (pozměňovací)

HLAVA V (VĚŘITELÉ A UPLATŇOVÁNÍ POHLEDÁVEK)

Mezi podřízené pohledávky řadí **§ 172 odst. 2** za použití právní fikce také příslušenství pohledávky narůstající s postupem času nebo vázané na prodlení dlužníka (úroky, úroky z prodlení, poplatek z prodlení a smluvní pokuta vzniklá nikoliv z podnikatelské činnosti

sjednaná pro případ prodlení) ve výši, ve které v souhrnu převyšuje výši jistiny k okamžiku jejího vzniku. Jedná se tedy o příslušenství překračující 100 % výše jistiny. Příslušenství vzniklé nebo přirostlé po rozhodnutí o úpadku je i nadále vyloučeno z uspokojení dle § 170. (pozměňovací)

Z § 182a odst. 2 je vypuštěn text týkající se doručování zvlášť. (pozměňovací)

Z § 184 odst. 1 je vypuštěn text týkající se doručování zvlášť. (pozměňovací)

Z § 185 je vypuštěn text týkající se doručování zvlášť. (pozměňovací)

Z § 186 odst. 1 je vypuštěn text týkající se doručování zvlášť. (pozměňovací)

Z § 190 odst. 3 je vypuštěn text týkající se doručování zvlášť veřejnosprávním orgánům dle § 139 odst. 1. (pozměňovací)

Z § 200 odst. 4 je vypuštěn text týkající se doručování zvlášť. (pozměňovací)

Z § 203 odst. 5 je vypuštěn text týkající se doručování zvlášť. (pozměňovací)

HLAVA VI (MAJETKOVÁ PODSTATA)

Z § 230 odst. 5 je vypuštěn text týkající se doručování zvlášť. (pozměňovací)

ČÁST DRUHÁ (ZPŮSOBY ŘEŠENÍ ÚPADKU)

HLAVA I (KONKURS)

Z § 266 odst. 3 je vypuštěn text týkající se doručování zvlášť. (pozměňovací)

Z § 272 je vypuštěn text týkající se doručování zvlášť. (pozměňovací)

Při zpeněžení majetku náležejícího do společného jmění manželů (SJM) se dle § 274 odst. 1 SJM vypořádá přiměřeně podle pravidel pro vypořádání SJM. Dále odst. 2 stanoví, že jsou-li vedena insolvenční řízení dlužníka i insolvenční řízení jeho manžela nebo bývalého manžela, zpeněžuje se majetek náležející do jejich společného jmění manželů v tom řízení, ve kterém dříve nastaly účinky prohlášení konkursu nebo ve kterém zajištěný věřitel dříve požádal o zpeněžení majetku, který slouží k zajištění; v tomto řízení se také vypořádá výtěžek zpeněžení. (původní, pozměněno)

Z § 298 odst. 7 je vypuštěn text týkající se doručování zvlášť. Jestliže je přihlášena pohledávka související se správou domu a pozemku vůči vlastníku jednotky, odst. 8 je modifikován tak, že uspokojit tuto pohledávku lze až po odečtení částek nákladů spojených se správou a zpeněžením, nestanoví-li insolvenční soud jinak, a po odečtení částky připadající na odměnu insolvenčního správce. (pozměňovací)

Z § 304 odst. 3 je vypuštěn text týkající se doručování zvlášť. (pozměňovací)

V nepatrném konkursu umožňuje § 315 odst. 1 písm. f), aby spojil rozhodnutí o schválení konečné zprávy s rozvrhovým usnesením. (pozměňovací)

HLAVA II (REORGANIZACE)

Z § 361 odst. 2 je vypuštěn text týkající se doručování zvláště návrhu změny reorganizačního plánu původním i novým věřitelům. (pozměňovací)

Z § 363 odst. 2 a 3 je vypuštěn text týkající se doručování zvláště. (pozměňovací)

HLAVA IV (ÚPADEK FINANČNÍCH INSTITUCÍ)

Do ustanovení § 368e je k odkazu na § 101 doplněn vynechaný odst. 1. (pozměňovací)

HLAVA V (ODDLUŽENÍ)

V § 390a nově doplněný odst. 7 zcela vylučuje jakoukoliv účast třetích osob na obstarání či zprostředkování sepisu a podání návrhu na povolení oddlužení či jen nabídnutí takové obstarání či zprostředkování dlužníkovi, příp. další činnosti s tím nezbytně spojené. Tato účast je také vyloučena pro sepis a podání insolvenčního návrhu podle § 390 odst. 1. (pozměňovací)

Návrh na povolení oddlužení musí dle § 391 odst. 1 napříště obsahovat toliko údaje o očekávaných příjmech dlužníka v následujících 12 měsících a údaje o příjmech dlužníka za posledních 12 měsíců, namísto dřívějších 5 let, resp. 3 let. V odst. 2 je jednak reflektováno zavedení oddlužení plněním splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty, jednak je v případě žádosti o stanovení nižších splátek dlužník povinen uvést kromě důvodů svého úpadku také důvody pro snížení splátek. (původní, pozměněno)

Povinnou přílohou návrhu na povolení oddlužení dle § 392 odst. 1 již není seznam dlužníkových závazků [**písm. a**]. Příjmy je dlužník povinen pouze za posledních 12 měsíců [**písm. b**] a souhlas věřitele s nižším plněním je vzhledem k novým pravidlům pro splnění oddlužení odkazuje na § 412a odst. 1 písm. b) nebo c) [**písm. c**]. Poslední povinnou přílohou je čestné prohlášení dlužníka o tom, že byl řádně a velmi podrobně poučen o svých povinnostech v insolvenčním řízení [**písm. d**]. Dále je z odst. 3 vypuštěn text o velmi rozšířeném institutu plnění ze strany třetí osoby poskytovaném ve prospěch dlužníka na základě darovací smlouvy nebo smlouvy o důchodu. (původní, pozměněno)

V § 394a odst. 2 týkajícím se výslovného prohlášení manželů při podání společného návrhu na povolení oddlužení je reflektováno zavedení oddlužení formou splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty. (původní)

Katalog důvodů pro zamítnutí návrhu na povolení oddlužení byl v § 395 rozšířen. Podle odst. 1 písm. b) není napříště důvodem pro zamítnutí návrhu neschopnost uhradit alespoň 30 % pohledávek nezajištěných věřitelů. Aby nebyl návrh na povolení zamítnut, dlužník však musí být schopen splácet hotové výdaje a odměnu insolvenčního správce [§ 168 odst. 2 písm. a)], výživné ze zákona [§ 169 odst. 1 písm. e)], odměnu sepisovatele návrhu (§ 390a odst. 5) a splátku pro „ostatní“ věřitele, včetně věřitelů pohledávek za majetkovou podstatou a pohledávek postavených jim na roveň, alespoň ve výši hrazené odměny a hotových výdajů insolvenčního správce. Dalšími důvody pro zamítnutí návrhu na povolení je přiznané osvobození dlužníka od placení pohledávek ve smyslu § 414 v posledních 10 letech před podáním dlužníkovra návrhu (odst. 3), zamítnutí dlužníkovra návrhu na povolení oddlužení, neschválení nebo zrušení oddlužení pro nepoctivý záměr v posledních 5 letech před podáním

dlužníkovu návrhu (**odst. 4**) a zpětvzetí návrhu na povolení oddlužení v posledních 3 měsících před podáním dlužníkovu návrhu (**odst. 5**). **Odst. 6** soudu nicméně ponechává možnost návrh na povolení oddlužení nezamítnout pro důvody zvláštního zřetele hodné. Z **odst. 7** je vypuštěn text týkající se doručování zvláště. (původní, pozměněno)

Insolvenční soud podle § 397 **odst. 1** nepovolí oddlužení, dokud mu dlužník nepředloží seznam majetku; napříště však není nezbytné předložení seznamu závazků. Podle **odst. 2** je nezbytné, aby soud řádně odůvodnil svůj postup, pokud se rozhodne nezamítnout povolení oddlužení, ač k tomu byly podmínky, dle § 395 **odst. 6**. (původní, pozměněno)

Oddlužení lze podle § 398 **odst. 1** provést zpeněžením majetkové podstaty nebo plněním splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty. Novela tak nepřipouští oddlužení pouze plněním splátkového kalendáře. **Odst. 2** stanoví, že zajištění věřitelé budou při oddlužení zpeněžením majetkové podstaty uspokojeni jen z výtěžku zpeněžení zajištění. V **odst. 3** je definován nový způsob oddlužení plněním splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty; jak název napovídá, jedná se o kombinaci dřívějšího dosavadního oddlužení plněním splátkového kalendáře se současným zpeněžením majetku. Pakliže splátka hrazená v rámci splátkového kalendáře nepostačuje na uhrazení všech pohledávek za majetkovou podstatou a pohledávkám jim na roveň postavených, **odst. 4** stanovuje pořadí, v jakém budou hrazeny. Přednost je dána odměně a hotovým výdajům insolvenčního správce, poté pohledávkám na výživném ze zákona vzniklým po úpadku, pohledávce sepisovatele návrhu na povolení oddlužení (§ 390a **odst. 5**), záloze na odměnu a hotové výdaje insolvenčního správce, ostatní pohledávky na výživném ze zákona a poté náklady spojení s udržováním a správou majetkové podstaty. Ostatní pohledávky dle § 168 a § 169 se uspokojí poměrně. Po těchto pohledávkách přichází na řadu uspokojení „regulérních“ nezajištěných věřitelů. Nadále platí, že zajištění věřitelé budou uspokojeni jen z výtěžku zpeněžení zajištění. Podmínkou schválení měsíční splátky v jiné (nižší) než zákonem stanovené výši¹⁷³ již podle **odst. 5** není uhrazení alespoň 50 % pohledávek nezajištěných věřitelů. Namísto toho je podmínkou to, že zákonná výše splátek je způsobilá ohrozit plnění splátkového kalendáře nebo že míra uspokojení pohledávek nezajištěných věřitelů bude vyšší i při jiné výši měsíčních splátek. O jiné výši měsíčních splátek lze rozhodnout nejen do jednání s insolvenčním správcem dle § 410 **odst. 2**, ale i po schválení oddlužení, a to za podmínky, že došlo ke změně poměrů. Odvolání proti rozhodnutí o jiné výši měsíčních splátek není přípustné. Při oddlužení plněním splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty stanoví **odst. 6** výjimky ze zpeněžování jednak pro majetek, jehož zpeněžením by se nedosáhlo uspokojení věřitelů a dále obydlí, pokud jeho hodnota nepřesahuje hodnotu určenou podle prováděcího právního předpisu násobkem částky na zajištění obydlí v dlužníkově bydlišti. Tento prováděcí předpis nebyl v době nabytí účinnosti zákona vydán.¹⁷⁴ Stejně jako v oddlužení zpeněžením majetkové podstaty v „kombinovaném“ oddlužení platí, že pro účely zpeněžení do majetkové podstaty nenáleží majetek, který dlužník nabyl v průběhu insolvenčního řízení poté, co nastaly účinky schválení oddlužení. Na návrh insolvenčního správce může soud dle **odst. 7** uložit dlužníku povinnost využít v rozsahu nejvýše 100 hodin služby odborného sociálního poradenství poskytované registrovaným

¹⁷³ Přednostní pohledávky dle § 276 a násl. zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁷⁴ Navzdory zákonnému zmocnění k vydání vyhlášky je projednáván návrh prováděcího předpisu ve formě nařízení vlády, viz: Nařízení vlády o způsobu určení hodnoty obydlí, které dlužník není povinen vydat ke zpeněžení <https://apps.odok.cz/veklep-detail?pid=ALBSBB2G8FLR> [citováno 1. 6. 2019]; citace podobně jako *Návrh zákona, kterým se mění zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony. Dostupné online na: <https://apps.odok.cz/veklepdetail?pid=RACKA7LFPYYI>.*

poskytovatelem sociálních služeb, která se mu poskytne bez úhrady nákladů. **Odst. 8** stanoví, že nerozhodne-li schůze věřitelů jinak, lze v oddlužení postupovat ve vyjmenovaných případech rychleji a hospodárněji tak, jako je tomu při nepatrném konkursu (§ 315 odst. 1). (původní, pozměněno)

Do zprávy pro oddlužení je správce dle § 398a odst. 1 povinen začlenit také návrh a zdůvodnění výše zálohové splátky pro splátkový kalendář fyzické osoby – podnikatele dle § 398b. V **odst. 2** je jednak reflektováno zavedení oddlužení formou splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty, jednak je správci uloženo, aby odůvodnil ocenění položek soupisu majetkové podstaty. Dle **odst. 7** je správce povinen splátky deponované z důvodu změny v poměru uspokojení nezajištěných věřitelů ukládat na účet majetkové podstaty dle § 36 odst. 5 namísto účtu pro účel deponování zřízený u banky nebo spořitelního a úvěrního družstva. (původní, pozměněno)

V § 398b jsou stanovena pravidla pro plnění splátkového kalendáře fyzickou osobou – podnikatelem, na níž se ze zjevných důvodů obtížně aplikuje ustanovení o srážkách ze mzdy nebo jiného příjmu dle § 398 odst. 3. Na základě návrhu správce (§ 398a odst. 1) je v rozhodnutí o schválení oddlužení plněním splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty podle **odst. 2** určena minimální nevratná částka (zálohová splátka), kterou je dlužník povinen hradit každý měsíc tak, jako jsou zaměstnaným dlužníkům prováděny srážky z příjmu. Vychází se z daňového přiznání dlužníka za poslední zdaňovací období, příp. za jeho poměrnou část, z něhož je zjištěn příjem dlužníka. Na tento příjem se následně aplikují pravidla pro srážky ze mzdy pro uspokojení přednostních pohledávek tak jako u zaměstnaných dlužníků (**odst. 3**). Pokud nelze tento způsob aplikovat, vyjádří se insolvenční správce a splátka se stanoví opět podle pravidel pro srážky ze mzdy s ohledem na očekávané budoucí měsíční příjmy dlužníka vycházející z rozdílu jeho reálně dosažených příjmů a reálně vynaložených výdajů za dobu jeho podnikání (**odst. 4**). Pokud ani tento způsob nelze aplikovat (dlužník např. začíná podnikat), zálohová splátka se stanoví podle pravidel pro srážky ze mzdy z částky odpovídající měsíční průměrné mzdě v národním hospodářství za první až třetí čtvrtletí předchozího kalendářního roku (**odst. 5**). Na konci zdaňovacího období předloží dlužník přehled svých příjmů a výdajů (např. formou účetnictví, daňového přiznání, daňové evidence apod.) insolvenčnímu správci, který na jejich základě určí referenční srážku, tedy skutečnou výši splátek, jež před započítáním zdaňovacího období nemohla být známa (**odst. 6**). Jestliže dlužník na zálohových splátkách uhradil méně, než kolik činí součet referenčních srážek, je povinen rozdíl doplatit (**odst. 7**). Jestliže dlužník na zálohových splátkách uhradil více, než kolik činí součet referenčních srážek, přeplatek se mu nevrací (ostatně již pravděpodobně byly rozděleny mezi věřitele), ale může požádat soud o úpravu výše splátek. Taktéž je oprávněn požádat o změnu výše splátek z důvodu změny poměrů jako v § 398 odst. 5 (**odst. 8**). Pokud má dlužník jiný příjem vedle podnikání, podle **odst. 9** soud určí, ze kterého příjmu bude dlužníku ponechána základní částka zejména podle výše a pravidelnosti jednotlivých příjmů. Je-li dlužníku poskytována základní částka z jiného příjmu, při provádění srážek z podnikatelské činnosti již není nezabavitelná částka zohledňována. (pozměňovací)

V § 399 odst. 1 a 3 je reflektováno zavedení oddlužení formou splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty. (původní)

V § 400 odst. 1 je reflektováno zavedení oddlužení formou splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty. (původní)

V § 401 odst. 4 je reflektováno zavedení oddlužení formou splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty. (původní)

V § 402 odst. 4 je reflektováno zavedení oddlužení formou splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty. **Odst. 5** odebírá soudu diskreci v případě, že nezajištění věřitelé nerozhodli o způsobu oddlužení a ukládá mu, aby rozhodl o oddlužení plněním splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty. (původní)

Z § 403 odst. 3 je vypuštěn text týkající se doručování zvlášť. (pozměňovací)

Z § 405 odst. 5 je vypuštěn text týkající se doručování zvlášť. (pozměňovací)

Při rozhodnutí o schválení oddlužení zpeněžením majetkové podstaty se dle § 406 odst. 2 neuvádí informace, kdo je v daném řízení insolvenčním správcem. Dále se neoznačují nezajištění věřitelé, kteří souhlasí s plněním nižším než 30 % jejich pohledávky. **Odst. 3 písm. a)** reflektuje zavedení oddlužení formou splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty a vzhledem ke změně výše plnění požadovaného pro splnění oddlužení (§ 412a odst. 1) se ve výroku rozhodnutí o schválení oddlužení plněním splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty dlužníku ukládá, aby měsíční splátky namísto 5 let platil do podání zprávy o splnění oddlužení insolvenčním správcem. Na rozdíl od druhého typu oddlužení při oddlužení plněním splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty je dle **písm. c)** možné do rozhodnutí o schválení uvést věřitele, kteří souhlasí s nižším plněním, než kolik je nezbytné pro splnění oddlužení dle § 42a odst. 1. Vzhledem k tomu, že plnění splátkového kalendáře je vždy doprovázeno zpeněžením majetkové podstaty, je-li takový zpeněžitelný majetek, podle **písm. e)** soud tento majetek v rozhodnutí o schválení oddlužení označí a uloží dlužníku povinnost tento majetek vydat insolvenčnímu správci ke zpeněžení. Pakliže jsou splněny podmínky § 398 odst. 7, soud může podle **písm. f)** uložit dlužníku povinnost využít služby odborného sociálního poradenství. V **odst. 4** je vypuštěn text týkající se doručování zvlášť a je reflektováno zavedení oddlužení formou splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty. V témže odstavci je doplněn odvolací důvod pro odvolání dlužníka proti rozhodnutí o schválení oddlužení, jestliže tvrdí, že mu soud uložil povinnost vydat ke zpeněžení majetek, který není povinen vydat. V **odst. 5** je reflektováno zavedení oddlužení formou splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty. (původní, pozměněno)

V § 407 odst. 3 je reflektováno zavedení oddlužení formou splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty. (původní)

Nechce-li zajištěný věřitel, aby byl předmět zajištění po schválení oddlužení zpeněžením majetkové podstaty zpeněžen, musí podle § 408 odst. 3 aktivně projevit nesouhlas. (pozměňovací)

V § 409 odst. 1 je reflektováno zavedení oddlužení formou splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty. Je-li po schválení oddlužení plněním splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty v majetkové podstatě majetek ke zpeněžení, dle **odst. 2** platí ohledně tohoto majetku § 408 odst. 1, resp. ustanovení o účincích prohlášení konkursu, včetně zániku společného jmění dlužníka a jeho manžela. Dispoziční oprávnění dlužníka s majetkem po schválení oddlužení je **odst. 3** výrazně omezeno v porovnání s dřívějším oddlužením plněním splátkového kalendáře. Vedle zajištěného majetku nemůže nakládat ani s majetkem postiženým v rámci výkonu rozhodnutí nebo exekuce, ani s majetkem, který mu

soud uložil vydat podle § 406 odst. 3 písm. e). V **odst. 4** je reflektováno zavedení oddlužení formou splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty. (původní, pozměněno)

Ustanovení **§ 410 odst. 2** výslovně stanoví, že přezkumné jednání v oddlužení končí osobním skončením osobního jednání insolvenčního správce s dlužníkem. Z **odst. 4** je vypuštěn text týkající se doručování zvlášť. Dle **odst. 5** může dlužník popírat všechny pohledávky, tedy i zajištěné. (původní, pozměněno)

V **§ 412 odst. 1** je reflektováno zavedení oddlužení formou splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty. Z mimořádného příjmu, který je dlužník dle **písm. b)** povinen vydat, je vyloučeno plnění z pojistných smluv o škodovém pojištění a plnění z titulu práva na náhradu majetkové a nemajetkové újmy. Naproti tomu je vzhledem k účinkům oddlužení na společné jmění manželů výslovně stanoveno, že dlužník je povinen vydat část výtěžku zpeněžení majetku náležejícího do společného jmění manželů. Ke dni nabytí účinnosti IZ 2019 se text **písm. d)** zdá nedokončen. Ohledně předkládání příjmu dlužníka tak zákon pouze stanoví, že soud může stanovit, že přehled příjmů bude dlužník předkládat, bez dalších podrobností. Podle **písm. h)** je dlužník povinen vynaložit veškeré úsilí, které po něm lze spravedlivě požadovat, k plnému uspokojení pohledávek svých věřitelů. V **odst. 2 a 3** je reflektováno zavedení oddlužení formou splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty. Insolvenční správce je nadále povinen informovat insolvenční soud a věřitelský výbor o výsledcích své činnosti, avšak z textu je vypuštěno slovo „pravidelně“. (původní, pozměněno)

Podmínky pro splnění oddlužení se s novelou IZ 2019 změnily a především byly do zákona výslovně zapracovány, když v dřívějším znění zákona bylo nutné z požadavku 30% uspokojení nezajištěných věřitelů vycházet implicitně. Oddlužením plněním splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty je podle **§ 412a odst. 1** splněno, jestliže dlužník splatil nezajištěným věřitelům jejich pohledávky v plné výši [**písm. a)**], v době 3 let od schválení oddlužení splatil nezajištěným věřitelům alespoň 60 % jejich pohledávek [**písm. b)**] nebo po dobu 5 let od schválení oddlužení nebylo dlužníku oddlužení zrušeno a dlužník neporušil svou povinnost vynaložit veškeré úsilí, které po něm bylo možno spravedlivě požadovat, k plnému uspokojení pohledávek svých věřitelů [**písm. c)**]; zároveň je stanovena vyvratitelná domněnka, že tuto povinnost neporušil, jestliže v této době splatil nezajištěným věřitelům alespoň 30 % jejich pohledávek. Pro účely písm. b) a c) se dle **odst. 3** nepřihlíží k podřízeným pohledávkám. Oddlužení zpeněžením majetkové podstaty je podle **odst. 2** splněno po obdržení zprávy insolvenčního správce o splnění rozvrhového usnesení, jestliže dlužník řádně splnil všechny povinnosti stanovené v rozhodnutí o schválení oddlužení. Mírnější podmínky pro splnění oddlužení plněním splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty poskytuje **odst. 4** dlužníku, který byl po celou dobu oddlužení příjemcem starobního důchodu, a dlužníku, který je invalidní ve druhém nebo třetím stupni.¹⁷⁵ V popsáných případech je oddlužení splněno, jestliže nebylo zrušeno po dobu 3 let od schválení oddlužení; vyvratitelná domněnka neporušení povinnosti tak jako v odst. 1 písm. c) zde stanovena není. Listiny dokládající nárok na starobní důchod nebo invaliditu je dlužník povinen předložit insolvenčnímu správci. Nicméně **odst. 5** stanoví, že pokud byl již dlužník dříve v jiném řízení osvobozen od placení pohledávek podle odst. 4, lze jej opětovně tímto zrychleným postupem osvobodit jen z důvodů zvláštního zřetele hodných. (původní, pozměněno)

¹⁷⁵ Jeho pracovní schopnost je tedy snížena o více než 50 %; podrobněji viz § 38 a násl. zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů.

Na návrh dlužníka nebo insolvenčního správce může soud podle **§ 412b odst. 1 až 4** až na dobu jednoho roku rozhodnout o přerušení řízení z důležitých důvodů. Po tuto dobu není dlužník povinen plnit splátkový kalendář a tato doba se nepočítá do doby trvání oddlužení ve smyslu § 412a odst. 1. V řízení se přerušuje z rozhodnutí soudu, jestliže odpadl důvod, nebo uplynula doba, na níž bylo řízení přerušeno. Podle **odst. 5** může soud dobu rozhodnou pro posouzení splacení pohledávek podle § 412a odst. 1 prodloužit až o 6 měsíců. Lze tak učinit pouze jednou, a to z důležitých důvodů na návrh dlužníka, podaný před koncem uplynutí doby rozhodné pro posouzení splacení pohledávek. (původní, pozměněno)

V případě, že nedošlo ke splnění oddlužení, **§ 413 odst. 1** soudu výslovně ukládá rozhodnout o nesplnění oddlužení. Pakliže soud rozhodne o splnění oddlužení přesto, že tak nebylo insolvenčním správcem doporučeno, dle **odst. 2** je třeba toto rozhodnutí odůvodnit. Pokud nejsou splněny podmínky pro vydání rozhodnutí o splnění oddlužení, přestože insolvenční správce oznámil splnění oddlužení, podle **odst. 3** soud rozhodne o tom, že dlužník je povinen do doby podání nové zprávy o splnění oddlužení měsíčně splácet nezajištěným věřitelům ze svých příjmů částku tak jako za trvání splátkového kalendáře (§ 398 odst. 3). (původní, pozměněno)

Rozhodnutí o osvobození dlužníka od placení pohledávek je dle **§ 414 odst. 1** vázáno na rozhodnutí o splnění oddlužení; tato dvě rozhodnutí jsou vydávána v rámci jednoho usnesení. Výslovně je stanoveno, že se osvobození nevztahuje na pohledávky vzniklé po rozhodnutí o úpadku, což bylo dosud dovozováno výkladem z ostatních ustanovení. Právo domáhat se uspokojení pohledávky z výtěžku zpeněžení zůstává podle **odst. 4** zajištěnému věřiteli, jestliže nedošlo ke zpeněžení majetku, na rozdíl od dřívější úpravy, která stanovila, že toto právo zajištěnému věřiteli zůstalo zachováno, pokud se po schválení oddlužení nepožádal o zpeněžení. (původní)

Ustanovení **§ 415**, ohledně výjimky při nesplnění 30% nebo 50% hranice uspokojení nezajištěných věřitelů, bylo zcela zrušeno. (původní)

Z **§ 416 odst. 1** byl vypuštěn odkaz na § 415. Dále bylo stanoveno, že osvobození od placení pohledávek se nevztahuje na pohledávky věřitelů na výživném ze zákona a pohledávky věřitelů na náhradu škody způsobené na zdraví. Z **odst. 2** je vypuštěn text týkající se doručování zvlášť. Kromě toho se stanoví, že účinnost rozhodnutí o osvobození nastává nejdříve účinností rozhodnutí o splnění oddlužení. (původní, pozměněno)

Z **§ 417 odst. 1** byl vypuštěn odkaz na § 415 a z **odst. 4** text týkající se doručování zvlášť. (původní, pozměněno)

Z **§ 418 v odst. 1** je vypuštěno **písm. b)**, dle něho soud zruší oddlužení, jestliže se ukáže, že podstatnou část splátkového kalendáře nebude možné splnit. Novým důvodem pro zrušení schváleného oddlužení je podle **odst. 1 písm. c)** skutečnost, že dlužník není v důsledku okolností, které zavínil, po dobu delší než 3 měsíce schopen splácet v plné výši ani pohledávky podle § 395 odst. 1 písm. b), jestliže vznikly po rozhodnutí o úpadku. Jedná se tedy zejména o pohledávky za majetkovou podstatou a pohledávky jim postavené na roveň, včetně odměny a hotových výdajů insolvenčního správce a výživného; pokud jsou pohledávky za majetkovou podstatou a pohledávky jim postavené na roveň uhrazeny, jedná se také o pohledávky nezajištěných věřitelů alespoň ve výši odměny a hotových výdajů správce. (původní, pozměněno)

ČÁST TŘETÍ (AKREDITACE PRO POSKYTOVÁNÍ SLUŽEB V OBLASTI ODDLUŽENÍ)

HLAVA II (DOHLED)

Skutková podstata přestupku podle § 418j a § 418k se rozšiřuje z poskytování služeb v oblasti oddlužení bez akreditace na nabídnutí, poskytnutí, obstarání či zprostředkování či nabídnutí obstarání či zprostředkování služeb v oblasti oddlužení. (pozměňovací)

ČÁST ČTVRTÁ (SPOLEČNÁ USTANOVENÍ)

HLAVA I (INSOLVENČNÍ REJSTRÍK)

Insolvenční správce se dle § 420 odst. 5 v seznamu dlužníků označuje identifikačním číslem, nikoliv rodným číslem. (pozměňovací)

HLAVA IV (ZÁVĚREČNÁ USTANOVENÍ)

Zmocňovací ustanovení § 431 je v písm. a) přeformulováno a je do něj zejména doplněn formulář návrhu na vstup do insolvenčního řízení na místo věřitele dle § 18. Písm. h) pak zmocňuje ministerstvo k vydání vyhlášky, již se stanoví způsob určení hodnoty obydlí, které dlužník není povinen vydat ke zpeněžení podle § 398 odst. 6. (původní, pozměněno)

Čl. II zákona č. 31/2019 Sb. (PŘECHODNÁ USTANOVENÍ)

Podle **přechodných ustanovení** se v insolvenčních řízeních, která byla zahájena a v nichž bylo vydáno rozhodnutí o úpadku dlužníka přede dnem nabytí účinnosti IZ 2019, postupuje podle IZ ve znění účinném přede dnem nabytí účinnosti IZ 2019. (původní)